

Riksdagens protokoll

2006/07:38

Tisdagen den 12 december

Kl. 09.00 – 13.56

Protokoll
2006/07:38

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 december.

2 § Val till Nämnden för lön till riksrevisorerna samt till Statsrådsarvodesnämnden

Från konstitutionsutskottet hade inkommit följande skrivelser:

Till riksdagen

Nämnden för lön till riksrevisorerna består enligt 8 kap. 5 § riksdagsordningen av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter skall inte utses. Val av ledamöter i Nämnden för lön till riksrevisorerna bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 8.5.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden till dess nytt val har ägt rum till ordförande i Nämnden för lön till riksrevisorerna omväljer f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors och till ledamöter omväljer f.d. koncernchefen Marianne Nivert och f.d. generaldirektören Anders Lindström.

Stockholm den 6 december 2006

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Till riksdagen

Statsrådsarvodesnämnden består enligt 8 kap. 4 § riksdagsordningen av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter skall inte utses. Val av ledamöterna bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 8.4.1).

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ordförande och ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden från valet till dess nytt val har ägt rum väljer om f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors till ordförande i Statsrådsarvodesnämnden och väljer om

f.d. hovrättspresidenten Ove Lindh till ledamot samt väljer hovrättspresidenten Gunnel Wennberg till ledamot i nämnden.

Stockholm den 6 december 2006

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit

att riksdagen för tiden till dess nytt val ägt rum till ordförande i Nämnden för lön till riksrevisorerna skulle omvälja f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors och till ledamöter skulle omvälja f.d. koncernchefen Marianne Nivert och f.d. generaldirektören Anders Lindström samt

att riksdagen för tiden från valet till dess nytt val ägt rum till ordförande i Statsrådsarvodesnämnden skulle omvälja f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors och till ledamot skulle omvälja f.d. hovrättspresidenten Ove Lindh samt till ledamot i nämnden skulle välja hovrättspresidenten Gunnel Wennberg.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed – för tiden från valet till dess nytt val ägt rum – till

ordförande i Nämnden för lön till riksrevisorerna
Gunnar Grenfors, f.d. riksdagsdirektör

ledamöter i Nämnden för lön till riksrevisorerna
Marianne Nivert, f.d. koncernchef
Anders Lindström, f.d. generaldirektör

ordförande i Statsrådsarvodesnämnden
Gunnar Grenfors, f.d. riksdagsdirektör

ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden
Ove Lindh, f.d. hovrättspresident
Gunnel Wennberg, hovrättspresident

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:105

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:105 Stöd till folkrörelser för EU-information av Bosse Ringholm (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa samt sedan tidigare bokade externa engagemang.

Stockholm den 6 december 2006

Statsrådsberedningen
Cecilia Malmström (fp)
Enligt uppdrag
Christina Weihe
Rättschef

Prot. 2006/07:38
12 december

Interpellation 2006/07:111

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:111 Förebyggande arbetsmiljöarbete
av Torbjörn Björlund (v)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 december 2006.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 december 2006

Näringsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Interpellation 2006/07:120

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:120 Gröna jobb
av Ann-Kristine Johansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 december 2006.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 december 2006

Näringsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Interpellation 2006/07:129

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:129 Kvinnors rätt till abort
av Josefin Brink (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 8 december 2006
Socialdepartementet
Göran Hägglund (kd)
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:137

Till riksdagen
Interpellation 2006/07:137 Abort för utländska kvinnor
av Lars Ohly (v)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2007.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 8 december 2006
Socialdepartementet
Göran Hägglund (kd)
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:146

Till riksdagen
Interpellation 2006/07:146 Föräldraförsäkringens utformning
av Maria Kornevik Jakobsson (c)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2007.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 8 december 2006
Socialdepartementet
Göran Hägglund (kd)
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2006/07:72 om svenskt initiativ till internationell HBT-konvention och HBT-världskonferens

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Birgitta Ohlsson har frågat mig om jag avser att initiera en FN-konvention om diskriminering av HBT-personer och en världskonferens om HBT-personers rättigheter.

Det är riktigt, som Birgitta Ohlsson påpekar, att förbud råder mot homosexuella relationer i flera än 70 länder i världen. I dessa och i andra länder utsätts homo- och bisexuella samt transpersoner för olika former av diskriminering, förföljelse och våld.

Diskriminering av människor på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet står i strid med den grundläggande principen om alla människors lika värde och rättigheter. Regeringens inställning är tydlig:

lagstiftning eller praxis som innebär diskriminering av homo- och bisexuella samt transpersoner är oacceptabel.

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter är grunden för såväl nationellt som internationellt arbete till skydd för HBT-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Skyddet mot diskriminering ingår i samtliga av FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

För regeringen är det självklart att Sverige ska reagera mot diskriminering av HBT-personer varhelst i världen den förekommer, och regeringen tar också upp dessa problem i en kontinuerlig bilateral dialog med regeringarna i de länder där det förekommer diskriminering och andra MR-kränkningar.

Sveriges internationella utvecklingssamarbete spelar en viktig roll för att bidra till att påverka HBT-personers villkor och möjligheter att åtnjuta de mänskliga rättigheterna.

Vi tar också aktivt upp dessa frågor multilateralt:

- I FN har Sverige under hösten drivit frågan om sexuell läggning inom ramen för den resolution om utomrättsliga avrättningar som Sverige lägger fram i generalförsamlingens tredje utskott.
- I FN:s MR-råd, som just nu möts i Genève, uppmanar Sverige, tillsammans med Norge och flera andra länder, rådet att bereda tillfälle för att diskutera MR-situationen för HBT-personer.
- I anslutning till höstens OSSE-möte om den så kallade mänskliga dimensionen i Warszawa anordnade Sverige ett seminarium om ett rättighetsperspektiv på HBT-frågor. Sverige har också tagit upp frågan om diskriminering av HBT-personer inom ramen för Europaråds-samarbetet, bland annat som ett tema för Europarådets årliga tematiska övervakning.

Regeringen ger också stöd, bland annat genom ekonomiska bidrag, till svenska och internationella enskilda organisationer som arbetar för att HBT-frågorna uppmärksammas. Stöd till enskilda organisationer fyller ett betydande syfte, inte minst med anledning av de svårigheter som är förenade med behandlingen av dessa frågor inom ramen för det internationella arbetet för de mänskliga rättigheterna.

När det gäller Birgitta Ohlssons förslag att skapa ett nytt rättsligt instrument, exempelvis i form av en HBT-konvention, eller ta initiativ till en världskonferens, är min bedömning att detta i dagsläget inte skulle vinna internationellt gehör.

Värre, och kanske mer avgörande, är att det motstånd som man skulle möta skulle kunna försvåra ansträngningarna att uppnå resultat där det verkligen är angeläget, nämligen att förmå staterna att efterleva de tydliga åtaganden om icke-diskriminering som de redan har gjort.

Det krävs ett strategiskt och långsiktigt arbete för att försöka påverka och lägga grunden för full respekt för de mänskliga rättigheterna. Regeringen kommer att fortsätta att driva dessa frågor i Förenta nationerna, i Europarådet, i OSSE och som ett led i våra bilaterala relationer med andra länder. Regeringen kommer fortlöpande att överväga vad som kan göras ytterligare för att bidra till att HBT-personers rättigheter respekteras världen över.

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka utrikesminister Carl Bildt för svaren på mina frågor. Det är oerhört glädjande att regeringen tar dessa frågor på allvar. Jag tror att vi alla noterade att HBT-personers rättigheter internationellt nämndes till och med i regeringsförklaringen, vilket mig veterligen var första gången i svensk historia.

Också det multilaterala arbete som utrikesministern redovisar är positivt, att Sverige exempelvis i generalförsamlingens tredje utskott har tagit upp frågan om utomrättsliga avrättningar, att man har lyft fram frågan i FN:s människorättsråd, i Europarådet och vid flera andra tillfällen. Det är ett väldigt stort och viktigt arbete som vi behöver göra för att se till att homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter också betraktas som mänskliga fri- och rättigheter.

Även i vår närhet i Europa finns det påtagliga brister inte minst när det gäller att HBT-organisationer ska få uttrycka sig fritt, arrangera demonstrationer och ha yttrandefrihet och pressfrihet.

Regeringen konstaterar också att det fortfarande i ungefär 70 länder råder totalförbud mot homosexualitet. Det anses alltså vara ett brott att älska någon av samma kön. I vissa fall kan det leda till fängelse och pryglning och också till dödsstraff.

Vidare tycker jag att vi i denna diskussion bör notera att det sker en hel del framgångar internationellt när det gäller homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter. Det är inte längre bara mer progressiva länder som de skandinaviska länderna eller Holland, Belgien och Kanada som står längst fram när det gäller att lyfta fram dessa människorättsfrågor.

Under det senaste året har vi sett stora framgångar när det gäller homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter i exempelvis Israel, Taiwan och Sydafrika, som för övrigt har världens mest liberala konstitution, så även i utomeuropeiska och icke västliga länder sker det framgångar. Det finns faktiskt en bredare allians än Europa och Nordamerika när det gäller homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter.

Jag förstår utrikesministerns farhågor vad gäller en internationell HBT-konvention. Men jag tror att det är en skyldighet för de länder som har råd och som kan vara mer radikala och mer liberala i denna riktning att ta ett extra ansvar.

En konvention har flera viktiga fördelar. Det handlar om att det bara genom dess existens skulle vara en kraftfull markering av att människorätten faktiskt är universell. Det handlar även om att det skulle underlätta också i reformarbetet i de länder där det finns en politisk vilja att avskaffa diskriminering – alltså ett slags understödjande kraft för de krafter som finns på den fronten. Vidare skulle uppföljandet av en konvention vara ett bra exempel på hur man kan efterleva och få värdefull internationell bevakning.

Vi bör reflektera lite historiskt över andra liknande konventioner som också var kontroversiella när de startades. Vi kan gå tillbaka till år 1979 då FN:s kvinnokonvention kom. Den mötte ett oerhört stort motstånd inte bara i länder långt bort härifrån utan också i vår närhet. I dag är FN:s kvinnokonvention ett bra och tydligt redskap för att främja kvinnors rättigheter inte minst inom familjen och inom äktenskapet.

Tiotalet år efter FN:s kvinnokonvention kom FN:s barnkonvention som också mötte starkt motstånd. Det är bara att titta på vår egen världsdelen där barnaga fortfarande inte är förbjuden i många länder.

Jag förstår, som sagt, utrikesministerns farhågor vad gäller en internationell HBT-konvention. Första steget skulle förstås vara en resolution.

Det finns länder, exempelvis Brasilien, som har lyft fram denna fråga i Förenta nationerna. Jag undrar därför om Sverige skulle ställa sig på Brasiliens sida och stödja detta om det skulle komma upp igen under det närmaste året.

Anf. 3 HANS LINDE (v):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Birgitta Ohlsson för en intressant och viktig interpellation. Jag vill också tacka Carl Bildt för svaret på densamma.

Rätten att få uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet är i grunden en mänsklig rättighet, en rättighet som är universell. Ingen stat kan med hänvisning till sin historia, sin kultur och sin religion hävda att dessa rättigheter inte omfattar alla dess medborgare.

Vi ser i dag i världen en oroväckande utveckling där konservativa mörkerkrafter bygger allianser över landgränserna och flyttar fram sina positioner. Med alla medel de har att tillgå försöker de begränsa HBT-personers rättigheter.

Men deras måltavla är inte bara HBT-personer utan alla människors grundläggande rätt till sin egen sexualitet och sin kropp. Det är denna rörelse som står bakom attacken mot Prideparaderna i Lettland och Polen. Det är dessa krafter som har varit drivande för att Polen och Nicaragua i höst totalförbjudit aborter. De står också bakom beslut i Ryssland om att förbjuda all sexualundervisning i skolan.

För att dessa krafter, som i grunden hotar våra mänskliga rättigheter, ska pressas tillbaka behövs det motkrafter som står upp för HBT-personers rättigheter. Sverige har alla möjligheter att vara just en sådan kraft. Ett sätt skulle vara att ta initiativ till en världskonferens om HBT-personers mänskliga rättigheter. Ett annat sätt skulle vara att ta initiativ till en internationell HBT-konvention. Jag tycker därför att det är väldigt synd att utrikesministern avfärdar dessa instrument.

Carl Bildt hänvisar i sitt svar till att FN:s konvention om mänskliga rättigheter även inkluderar HBT-personer och att HBT-personer omfattas av det skydd mot diskriminering som ingår i samtliga FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

Tyvär tror jag inte att Carl Bildts kolleger i Uganda, Kamerun, Irak, Sri Lanka och Afghanistan gör samma tolkning av dessa konventioner. Det är uppenbart att det inte råder konsensus kring den tolkning som görs från regeringen. Därför behövs det ett förtydligande. En HBT-konvention skulle kunna vara ett sådant verktyg.

I väntan på att Sverige ändrar sig – det brukar vara så i HBT-frågorna att bråkar vi bara tillräckligt länge här i riksdagen så ändrar sig majoriteten, eller om något annat land hinner före Sverige – undrar jag vilka initiativ regeringen kommer att ta för att just etablera den tolkning av FN:s konventioner som regeringen gör.

För att Sverige ska kunna vara en sådan kraft som står upp för HBT-personers rättigheter i FN, i EU och i Nordiska rådet – som också är en arena men som utrikesministern inte nämnde – krävs det kunskap och kompetens. Det krävs att personalen på UD, på Sida och på våra ambassader och biståndskontor har kunskap om de problem som HBT-personer möter så att man kan identifiera dessa och ha förmåga att söka relevanta lösningar.

Vilka initiativ kommer Carl Bildt att ta för att säkerställa att all personal inom UD och på Sida besitter HBT-kompetens vid den här mandatperiodens slut?

Anf. 4 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Först vill jag tacka för dessa synpunkter. Birgitta Ohlsson påpekade med all rätt att det henne veterligt är första gången HBT-frågorna nämns i en regeringsförklaring i denna riksdag eller från någon regering.

Jag noterar också att Birgitta Ohlsson och Hans Linde hade lite olika bilder av om utvecklingen går framåt eller bakåt sett i det större globala perspektivet.

Jag skulle nog våga påstå att det i alla fall går framåt. Det är mycket öppnare debatter i dessa frågor än som tidigare var fallet. Jag skulle till och med vilja säga att jag bedömer det som mindre sannolikt, försiktigt uttryckt, att denna diskussion för några decennier sedan hade kunnat äga rum ens i denna kammare. Vi ska inte heller sätta oss på alltför höga hästar i Sverige när det gäller fördomar.

Men nu diskuterar vi den internationella scenen och vad vi kan göra. Vi gör i grunden samma bedömning av sakfrågan, av vikten av det som görs och det som möjligtvis kan göras. Vi gör olika bedömningar av huruvida man ska gå fram med ett separat arbete med en internationell konvention eller utnyttja de instrument som finns.

Jag står rätt fast i bedömningen – men lyssnar alltid på riksdagen – att det nog är bättre att utnyttja de konventioner som faktiskt finns där dessa rättigheter också finns.

Sedan kan man ställa sig frågan: Respekteras dessa konventioner? Svaret på den frågan är nej. Det vet vi. Då ska vi arbeta för det. Då ska vi utnyttja de instrument som finns.

Och fungerar de instrumenten tillfredsställande? Svaret på den frågan är nej. Det gör de inte. Det gäller inte bara HBT-personer utan också mycket annat. Då ska vi försöka förbättra de instrumenten precis som vi har gjort i samband med reformarbetet i FN. Jag tror att det är det arbetet som steg för steg – långsamt, kanske inte så spektakulärt men i alla fall stegvis – leder till framgångar också i denna fråga.

Skulle vi byta spår och dra i gång ett stort arbete för en separat konvention skulle vi, tror jag, de facto blockera våra möjligheter att nå framgång i steg-för-steg-arbetet med HBT-rättigheterna inom ramen för de existerande konventionerna under relativt lång tid framöver. Jag tror alltså, fruktar alltså, att det kunde vara kontraproduktivt. Sedan tror jag i och för sig att en debatt som denna om möjligheterna att gå fram den vägen i sig kan vara stimulerande.

Hans Linde frågade sedan om den allmänna kompetensutvecklingen inom utrikesförvaltningen. Det är en fråga som är något bredare än så.

Jag har varit utrikesminister under en relativt kort period och har att ta itu med relativt omfattande strukturella problem inom utrikesförvaltningen. Jag kan lova Hans Linde att även denna fråga kommer att finnas på listan när vi tar oss an de större strukturfrågorna och kompetensutvecklingsfrågorna inom utrikesförvaltningen.

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

Anf. 5 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag kan instämma i flera av de aspekter som utrikesminister Carl Bildt tar upp om just problematiken med att driva på i frågor som kan vara kontroversiella. Det kan bli en så kallad backlash på en del andra fält. Men samtidigt har vi hört den argumentationen förut. Det var precis samma argumentation som användes mot FN:s kvinnokonvention och också mot FN:s barnkonvention – att vi inte var mogna, att tiden ännu inte var kommen.

Även om vi vet att dessa konventioner på många sätt är urholkade – det finns otaliga reservationer mot deras portalparagrafer – är de viktiga instrument för oss som jobbar exempelvis för kvinnors och barns rättigheter. De är ett slags stadga, ett slags stomme, som man kan ha i en dialog både bilateralt och multilateralt.

Jag tänker dock lämna frågan om en HBT-konvention och gå in lite mer på en världskonferens. Där förstår jag inte riktigt utrikesministerns motstånd. Om en HBT-konvention av internationellt slag känns något främmande i dagsläget torde en världskonferens inte göra det. Det skulle faktiskt kunna vara ett första steg, och Sverige skulle kunna bli historiskt. Det är inte heller lika långtgående, utan det skulle handla om att exempelvis Sverige bildade en allians med andra mer liberala regeringar i världen, kanske via den europeiska unionen men också exempelvis med Sydafrika, Israel, Taiwan och en del stater i Asien som visar intresse för att faktiskt vara på fronten i denna fråga.

En världskonferens om HBT-personers mänskliga rättigheter skulle också vara ett sätt att bryta den tystnad som finns internationellt i dessa frågor. Det är fortfarande så att när man som politiker, som svensk parlamentariker, besöker olika konferenser eller möten med andra parlamentariker från resten av världen blir man ganska ofta utskrattad när man tar upp dessa frågor. De har den lägsta av lägsta rang. Många säger: Varför tjata om homosexuellas rättigheter när vi har dödsstraff eller tortyr? Poängen är att homosexuella utsätts för både dödsstraff och tortyr i många länder. Där tror jag att det skulle hjälpa om enskilda politiker och parlamentariker från Sverige på högsta officiella nivå tog initiativ till en världskonferens.

Vi kan också blicka tillbaka på de effekter som exempelvis 1972 års miljökonferens faktiskt hade för miljödebatten globalt sett, liksom kvinnokonferenserna i Beijing, i Nairobi och på flera andra ställen. Världskonferensen mot kommersiell sexuell exploatering av barn blev en milstolpe för att ta upp de frågorna på den seriösa politiska agendan. Då skulle en världskonferens om HBT-frågor kunna vara ett viktigt steg att synliggöra att vissa samhällsproblem kan bli ett slags legitim fråga i internationell politik.

Jag tror att för både människorättsorganisationer och olika HBT-organisationer skulle det ge en chans att göra sin röst hörd på den internationella arenan. Vi vet i dag att i många länder motarbetas dessa organisat-

ioner. Personer som är aktiva hamnar i fängelse eller utsätts för grova brott som tortyr och annat, spöstraff med mera. Ibland har de också haft svårt att hävda sig inom det internationella systemet. HBT-organisationer är inte välkomna överallt inom Förenta nationerna och har svårt att göra sin röst hörd. Då skulle Sverige kunna göra ett slags liberal gest och ställa sig längst fram.

Min fråga är: Tror inte utrikesministern åtminstone att det skulle vara på sin plats att försöka bilda en allians med andra mer liberala regeringar i världen i denna fråga och ta initiativ till något slags världskonferens på detta område eller att Sverige faktiskt självt ordnar en konferens i Stockholm och bjuder in ledare?

Anf. 6 HANS LINDE (v):

Fru talman! Jag får inledningsvis säga att jag delar synen att det görs stora framgångar i dag på HBT-området globalt. Men det är också viktigt att poängtera att motkrafterna växer sig så mycket starkare, i synnerhet i östra Europa.

Jag har ingen illusion om att ett svenskt förslag om en HBT-konvention skulle mötas av endast jubelrop världen över. Jag var själv i FN i november när man behandlade resolutionen om utomrättsliga avrättningar. Jag såg ett starkt motstånd mobiliseras mot en skrivning om att människor var särskilt utsatta för utomrättsliga avrättningar på grund av sexuell orientering. Just därför att resolutionen mötte ett så starkt motstånd var den så viktig. Ska de homofientliga krafterna pressas tillbaka behöver de identifieras och synliggöras. Därför måste vi våga vara kontroversiella. Vi måste våga stå upp när andra tystnar, och vi måste vara beredda att få en och annan ovän. Därigenom kan man ta steg i rätt riktning även om man inte vinner internationellt gehör i alla lägen för sina frågor.

Jag tror att Carl Bildt minns från sin förra tid i riksdagen hur man då lyckades nå framgång i kampen för bland annat partnerskapslagstiftning för samkönade par genom att gå på gång lyfta fram frågan och pressa på.

Jag håller helt med Birgitta Ohlsson om att en världskonferens skulle vara en viktig arena och en viktig mötesplats för de progressiva krafter som i dag, även utanför Europa, står upp för HBT-personers rättigheter.

Min fråga till Carl Bildt blir när han nu avfärdar en världskonferens: Vilka andra arenor och andra mötesplatser vill du skapa för att de länder och politiker världen över som i dag står upp och kämpar för HBT-personers rättigheter ska få en möjlighet att träffas, knyta kontakter och flytta fram sina positioner?

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Min farhåga när det gäller i första hand en konvention – det gäller kanske i någon utsträckning också för en konferens men framför allt en konvention – är kanske mindre den backlashrisk som nämndes. Den kan finnas, det är ingen tvekan om det. Vi har sett det i olika länder att tas de här frågorna upp leder det ibland till en temporär försämring av situationen. Jag är mer bekymrad över att det leder till en blockering av det arbete som kan äga rum inom ramen för de existerande instrument vi har och att man därmed hamnar i en situation att det blir mindre backlash

men dock en blockering. Varken det ena eller det andra är någonting som är speciellt bra.

Jag vill ha, och anser dessutom att vi har, en svensk regering som står mycket stark i engagemanget för frihet, för demokrati och för rätt för alla människor i alla situationer i alla delar av världen. Det är ett gloriöst uttalande som sedan ska förvandlas till praktisk politik både när det gäller HBT och när det gäller olika typer av både diskriminering och förföljelse.

Då tror jag att för att vi ska vara så starka som möjligt i detta samlade engagemang är det viktigt att vi fullt ut utnyttjar de instrument som finns. De konventioner som vi har är, om de följdes till punkt och pricka, fullt tillräckliga och skulle skapa utrymme för detta. Men de respekteras inte, och instrumenten för att följa upp och bevaka är undermåliga eller i alla fall bristfälligt utnyttjade. Då ser jag som huvuduppgift att utnyttja dem och förbättra de instrumenten. Det handlar om reformering av FN-systemet, men inte bara det, utan vi har också instrument i Europa. Euro-parådet och i någon utsträckning också OECD och den europeiska unionen kanske kommer att få en tydligare komponent när det gäller mänskliga fri- och rättigheter.

Kan en konferens göra skillnad? Ja, på ett eller annat sätt gör varje konferens en skillnad, om inte annat så i någon form av budget.

Vi har haft en period – Birgitta Ohlsson var inne på det – med FN-konferenser av olika slag. Jag har varit engagerad i en del av dem genom åren. I FN-systemet, om jag håller mig till det, finns det lite av en konferenströthet för ögonblicket. Det har varit väldiga anspänningar i alla tänkbara sammanhang huruvida dessa konferenser har fört frågorna framåt. Ja, det är ömsom vin, ömsom vatten. Men vi har sett under den senaste tiden under Kofi Annans period att det har varit mer skepsis att hålla stora konferenser därför att de kanske inte riktigt gett den utdelning som man hade hoppats på.

Samma sak verkar gälla här. Men vi får se. Att lansera en sådan här idé genom FN-systemet är jag inte övertygad om skulle leda framåt. Men Birgitta Ohlsson ställer den konkreta frågan till mig: Ska vi lyssna på förslag som kommer från någon annan? Ja, Brasilien nämndes. Jag vet ingenting om det, men svaret på frågan är i alla fall att det är klart att vi ska lyssna på det och se om det kan vara någonting och se om det finns stöd för det inom FN-systemet. Det tycker jag är relativt självklart, och det ser jag inte riktigt står i konflikt med det som jag säger i övrigt vad gäller arbetet för att eventuellt åstadkomma en konvention.

Det är den framgångsvägen som jag skulle vilja att vi bedrev inom ramen för det mycket starka engagemanget för frihet och demokrati och rätt för alla i alla länder i alla situationer, utnyttjande av de instrument och konventioner som finns. Så ska vi driva även denna fråga. Finns det sedan stöd eller möjligheter att framför allt inom FN-systemet, det är det som är det avgörande, göra någonting ytterligare ska vi självfallet se på de möjligheterna och lyssna till de initiativ som kan komma.

Anf. 8 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesminister Carl Bildt för denna debatt om homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter internationellt sett. Vi som har deltagit i debatten noterar att detta har nämnts i rege-

ringsförklaringen för första gången i svensk historia, och det förpliktar. Då måste vi också leverera och leva upp till de vackra orden.

Utrikesministern nämner att detta är en frihetsfråga, och det håller jag med om i allra högsta grad. Det som är oerhört viktigt när vi diskuterar dessa mera kontroversiella människorättsfrågor är att inte se dem som enskilda specifika ärenden utan faktiskt som en bas i rättighetssystemet.

Jag bekymras lite över när utrikesministern återigen nämner att de allmänna konventionerna om mänskliga fri- och rättigheter räcker och duger och att homosexualitet inkluderas. Det är klart att den grundläggande rättigheten att inte bli mördad, att få tycka och tänka fritt inkluderas i dem, men det finns inte någon konvention eller resolution i dag som specifikt nämner dessa frågor. Det gör att de hela tiden sätts på politiskt undantag som mörkerkrafter kan missbruka och utnyttja. Det är viktigt att betona. På samma sätt som vi feminister i historien har kämpat för att man ska prata om kvinnors rättigheter och lyfta upp dem specifikt, för att mänskliga rättigheter först bara var männens rättigheter, behöver man här sätta ned foten.

Avslutningsvis är det glädjande att utrikesminister Carl Bildt säger att han ämnar lyssna på Brasilien om frågan om en internationell HBT-kommission kommer upp. Jag hoppas att du inte bara lyssnar utan faktiskt också stöder den. Det har socialdemokratiska regeringar gjort tidigare, dock mycket svagt. Det har krävts många debatter och påtryckningar från kammaren för att det ska hända något i denna fråga. Jag hoppas att Sverige självklart ställer sig på samma sida som de länder som vågar stå upp för dessa rättigheter.

Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det är bra att lyssna innan man pratar. Det är inte alltid så vanligt att denna regel observeras i politiken. Men jag lovar att lyssna, och jag är alldeles övertygad om att om inte annat kommer Birgitta Ohlsson att se till att vi får möjlighet att diskutera frågan vad det lider.

Det förefaller som om vi är rätt överens i de grundläggande frågeställningarna. Detta är en viktig fråga inom ramen för den stora viktiga frågan. Vi skulle göra saken lite av en otjänst om vi skilde ut den för mycket. Detta är en del av vårt försvar för frihet, demokrati och lika rätt och mot diskriminering. Här handlar det om diskriminering på grund av sexuell läggning. Då är det självfallet rätt som Birgitta Ohlsson säger, att det i olika konventioner inte i detalj står specificerat vad sexuell läggning och avvikelse i den delen kan vara. Jag är inte alldeles övertygad om att det internationella arbetet för att specificera det skulle vara helt produktivt. Men om konventionerna ger oss tillräckligt underlag att ta upp detta i bilateral dialog och i olika multilaterala forum ska vi utnyttja de möjligheter som finns i detta sammanhang. Sedan ska vi göra det med den effektivitet som ibland kräver viss selektivitet när det gäller när och hur vi gör det, så att vi inte skapar vare sig backlash eller de blockeringar i diskussionen som vi talade om.

Jag tackar Birgitta Ohlsson för debatten och även Hans Linde för bidragen och uttalar närmast förvissningen om att vi kommer att ha anledning att återkomma i frågan i denna konstellation i denna kammare.

Anf. 10 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Hans Linde har frågat mig om Sverige avser att verka för att Turkiet helt ska öppna de ottomanska arkiven för internationell oberoende forskning; för avkriminalisering i Turkiet av all publicering, debatt och diskussion om folkmordet; för att Sverige och EU ska kräva att en oberoende kommission utses för att utreda skelettfyndet i Kuru; samt för stöd från Sverige och EU för ytterligare utforskning av vad som drabbade de armeniska, assyrisk/syrianska, kaldéiska och pontiska minoriteterna i det ottomanska riket 1915.

I oktober upptäcktes i Kuru i sydöstra Turkiet en massgrav med ett stort antal skelett. I internationella medier framhålls att det kan handla om offer för fördrivningen av armenier eller andra religiösa minoriteter ur det osmanska riket 1915. Fyndet har även fått viss medial uppmärksamhet i Turkiet. En turkisk organisation för mänskliga rättigheter, IHD, har i ett öppet brev till det turkiska inrikesministeriet begärt en oberoende undersökning av skelettfyndet. Det är viktigt att de turkiska myndigheterna hanterar saken på ett sätt som med tanke på den betydelse som fästs vid frågan om den armeniska tragedin möjliggör för forskare och rättsmedicinska experter att grundligt undersöka graven.

Jag anser, liksom Hans Linde, att oberoende historisk forskning och fri debatt är avgörande för att kasta ljus över de övergrepp som drabbade flera etniska och religiösa grupper i Anatolien vid tiden för det osmanska rikets upplösning. Det är i det sammanhanget välkommet att de turkiska myndigheterna förklarar att de osmanska arkiven är helt öppna. Det är bra om det internationella forskarsamfundet nu prövar källmaterialets faktiska tillgänglighet. För att få en helhetsbild behöver förstås full öppenhet råda även i andra berörda länders arkiv.

Från turkisk sida har bildandet av en internationell historikerkommission föreslagits, med medverkan från såväl Armenien som Turkiet. Det är en tanke som vi från Sveriges och den europeiska unionens sida har uppmuntrat. Oberoende och full öppenhet bör prägla arbetet. Om kommissionen kommer till stånd är jag övertygad om att såväl EU som enskilda medlemsstater också skulle vara beredda att bidra till dess finansiering.

Från turkisk sida bör ytterligare ansträngningar göras för att öppna samhällsdebatten också om den armeniska frågan. Yttrandefriheten är grundlagsfäst men i praktiken har många författare och journalister åtalats för uttalanden som ansetts sära nationens värdighet, enligt strafflagens artikel 301. Även om ingen har fängslats för några sådana brott, och flertalet åtal har lagts ned eller lett till frianden, bidrar situationen till att kväsa debatten. Ingen som vill uttrycka sin personliga uppfattning om historiska sakförhållanden ska behöva frukta åtal. Det är därför ytterst angeläget att den turkiska regeringen ser över de delar av strafflagen som i praktiken begränsar yttrandefriheten. Jag välkomnar de diskussioner i Turkiet som nu pågår om detta.

Från Sveriges sida har vi länge varit engagerade i Turkiets europeiska process. De senaste årens reformer har medfört en mer öppen debatt

*Svar på
interpellationer*

kring många av de frågor som tidigare har varit närmast tabubelagda i Turkiet.

Det bästa vi kan göra för att främja fortsatta reformer i Turkiet, inklusive pluralism och åsiktsfrihet, är att stödja landets ansträngningar för att uppnå medlemskap i den europeiska unionen och de därmed förknippade kraven. Det kommer jag och den svenska regeringen att oförtröttligt fortsätta att verka för.

Anf. 11 HANS LINDE (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Det är inte så ofta som vi här i kammaren diskuterar historiska händelser som skedde för över 90 år sedan. Men frågan om folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera är så mycket mer än bara en fråga om en historisk händelse. Frågan om folkmordet sätter också fingret på centrala utmaningar för dagens Turkiet, som frågan om Armeniens ställning och frågan om de etniska och religiösa minoriteter som fortfarande finns kvar.

Folkmordet 1915 är en fråga som fortfarande är av stor vikt för de överlevande och deras ättlingar, varav många i dag bor i Sverige. Jag vet att många av dessa människor i dag följer den här debatten med stort intresse, för fortfarande är folkmordet ett trauma för alla de överlevande och deras ättlingar. Det är för tusentals människor i och utanför Turkiet ett öppet sår. Sorgeprocessen över de förlorade anhöriga är i många fall inte avslutad.

För att en försoningsprocess ska kunna inledas och såren läkas skulle Turkiet behöva erkänna folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier med flera. Man skulle behöva öppna sina arkiv för oberoende forskare och inleda ordentliga undersökningar av folkmordet.

Ett litet men mycket viktigt steg skulle vara om man uppvisade genuin vilja att enligt internationella normer undersöka den nyligen upptäckta massgraven i Kuru. En sådan undersökning skulle kunna ge oss mer information om folkmordet. En undersökning skulle även kunna fastställa identiteten på de mördade, även om en sådan process skulle vara komplicerad och långdragen. Men det skulle vara av avgörande vikt att så sker. En undersökning skulle kunna ge åtminstone några anhöriga möjligheter att få svar på frågan om vad som hände just deras släktingar. En undersökning av denna massgrav ger Turkiet ett ovärderligt tillfälle att frigöra sig från dagens och gårdagens mörka historia, som annars riskerar att överskugga morgondagen.

Jag måste erkänna att det är två saker som jag reagerar på i Carl Bildts svar.

I ditt svar talar du om fördrivning, övergrepp och den armenska frågan, men inte en enda gång, förutom när du hänvisar till min fråga, väljer du att kalla händelserna vid sitt rätta namn, ett folkmord. Du använder uttrycket armenisk tragedi, samma begrepp som den turkiska regimen använder för att förminska omfattningen och betydelsen av folkmordet. Det är dessutom ett begrepp som exkluderar alla de andra etniska grupper som också drabbades av folkmordet.

För ett par år sedan erkände Sveriges riksdag, på initiativ av Vänsterpartiet, folkmordet 1915. Betänkandet finns i dag att se på folkmordsmu-

seet Jerivan i Armenien. Är detta ett beslut som Carl Bildt står bakom? Varför väljer du i så fall att inte kalla folkmordet vid sitt rätta namn?

Carl Bildt säger också att det bästa sättet att stödja reformer i Turkiet är att stödja landets ansträngningar för att uppnå ett EU-medlemskap. Jag tycker att det är väldigt positivt att den svenska regeringen står upp mot de mörka krafter runtom i Europa som principiellt motsätter sig ett turkiskt medlemskap i EU utifrån något slags grumlig religiös argumentation. Men om ett turkiskt medlemskap ska ha den positiva effekt som Carl Bildt hoppas på får det inte vara ett ovillkorat medlemskap. Då måste frågan om kränkningar av de mänskliga rättigheterna och frågan om folkmordet upp på dagordningen på ett mycket tydligare sätt än i dag. Kommer utrikesministern att ta initiativ till att så sker?

Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Först vill jag bara ta upp en detalj, innan jag går in på frågan. Det handlar om utrikesutskottet. Utrikesutskottet har ett senare uttalande, från 2002, där jag tror att utrikesutskottet gör det alldeles riktiga konstaterandet att hur man ska beteckna olika händelser i historien inte är något som ska göras till föremål för politiska debatter – eller politiska debatter kan vad som helst göras till föremål för, men inte till föremål för politiska avgöranden. Det gäller i detta fall och det gäller också i andra fall. Jag har lärt mig från konflikter i den delen av världen att det är relativt klokt att hålla sig till den regeln.

Sedan till sakfrågan. Hans Linde påpekade att det är mycket sällan vi i denna kammare diskuterar historiska förhållanden. Så är det, och det är nog egentligen beklagligt, för förstär man inte historien är det rätt mycket i nutiden som man kanske får något begränsad förståelse för. Den kunskap som vi i vår del i Europa har om den delen av Europa lämnar väl en del i övrigt att önska.

Hela dramat med upplösningen av det osmanska imperiet i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet var ett drama fyllt av tragedier, brutalitet och mänskligt lidande av närmast ofattbara dimensioner. Många drabbades. Vi uppehåller oss i denna debatt vid det som inträffade 1915. Vi ska inte glömma att innan dess hade vi en lång serie av förföljelser och fördrivningar av dem som var turkar, vitt definierat, från olika delar av Balkan. Därefter, efter 1915, kom vi fram till den i och för sig reglerade men dock ohyggliga mänskliga tragedi som låg i de organiserade folkseparationerna, genom Lausannefördraget, mellan greker och turkar. Det finns oerhört mycket av bittra minnen i hela denna region, och dessa bittra minnen kan bara hanteras i en försoningsprocess som har sin utgångspunkt i en fri debatt som också måste grundas i det som Hans Linde tar upp i sin fråga, nämligen den fria forskningen och den fria tillgången till fakta.

Det är väl det som är operativt betydelsefullt från vår utgångspunkt här i dag. Arkiven måste vara öppna, och det gäller inte bara de osmanska arkiven. Det finns en del svårigheter förknippade med detta, jag kan återkomma till det. Men det gäller också, som jag påpekar, alla andra arkiv. Det är viktigt att så är fallet, och jag hade faktiskt en diskussion med den turkiske utrikesministern i denna fråga så sent som för bara några dagar sedan.

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

Sedan tror jag också att det är väsentligt om man då och då kan ta ett politiskt initiativ av det slag som har nämnts, genom till exempel tillsättandet av en gemensam historiekommision mellan i det här fallet Turkiet och Armenien. Det är inte hela problematiken men det är en del av problematiken. Det finns en del erfarenheter av sådana historiekommisioner från andra försoningsprocesser, som har varit positiva om än inte alldeles enkla. Jag tycker att de initiativ som finns på den punkten är värda allt stöd, och jag har också uttalat detta i mer politiska, diplomatiska sammanhang i regionen.

Därefter gäller det självfallet den fria debatten. Det ska inte vara så att parlament i det ena eller andra landet reglerar vad som får eller inte får sägas. Det var inte en referens till Turkiet jag gjorde i detta fall men också i Turkiet finns ju framför allt den berömda paragrafen 301 i strafflagen. Där har jag haft rätt omfattande samtal med företrädare för den turkiska regeringen, och de har förklarat sin vilja att ta upp denna, modifiera den och ändra den samt se till att de oklarheter som finns kommer att klaras ut. Jag hoppas att detta kommer att ske även om de svårigheter vi nu har i EU-processen förmodligen riskerar att skapa svårigheter för detta också. När man går med i den europeiska unionen är det inte fråga om ett ovillkorligt medlemskap. Vi vet ju själva hur det var när vi gick in. Det ställdes många krav också på Sverige. Det gällde inte bara snuset utan också mer fundamentala frågeställningar. Samma krav kommer självfallet att ställas på Turkiet. En del av de diskussioner och svårigheter vi hade på ministerrådsmötet i Bryssel i går handlade just om att detta inte är en kravlös process. Det är en process fylld av krav. Men processen är det som är det viktiga. Om det tror jag att vi har en enighet i Sveriges riksdag.

Anf. 13 HANS LINDE (v):

Fru talman! Jag måste erkänna att jag känner en viss oro efter Carl Bildts svar, att han inte vill beteckna det här som ett folkmord. Jag tror att det i dag skulle uppfattas som ganska märkligt om man skulle kalla Förintelsen för en judisk fördrivning eller om man pratade om folkmordet i Rwanda som ett övergrepp på tutsier.

Jag håller helt med utrikesministern om att politiker inte ska skriva historien. Däremot ska politiker, och vi har en plikt att göra det, förhålla sig till den historia som finns. Omfattande forskning har bedrivits just när det gäller folkmordet. Det står i dag utom alla tvivel att händelserna 1915 i Turkiet uppfyller kraven på att kunna betecknas som ett folkmord.

Tyvärr har vi nåtts av väldigt dystra rapporter från Turkiet sedan man upptäckte massgravarna, något som gör debatten om de frågor jag ställer än mer relevant. Från Turkiet rapporteras om att fyndet av massgravarna har mötts med total tystnad från de turkiska myndigheterna. Institutet för turkisk historia och andra myndigheter har inte på något sätt uppmärksammat frågan. Den turkiska organisationen IHD, som Carl Bildt själv nämnde, som arbetar med mänskliga rättigheter, har i ett öppet brev till inrikesministern krävt en utredning av massgravsfynden men bemötts med tystnad.

Det som är betydligt värre är de rapporter som jag har fått om att de första som kom till massgravarna efter fyndet var militär säkerhetspolis och åklagarmyndighet. Man spärrade av platsen för att utestänga journalister. Man har förklarat området för militärt skyddsområde och förbjudit tillträde för alla utomstående. Det kanske allvarligaste av allt är att vi har fått information om att den turkiska regimen har kört fram schaktmaskiner för att kunna täcka över massgraven. Om så har skett är det inte bara en grov gravskändning. Det är också ett slag i ansiktet mot alla de offer som fått en strimma hopp om att de ska få svar på sina frågor när massgravarna hittades.

Vad som också är oroväckande är att den svenske ambassadören i Ankara, Christer Asp, inte vidtagit några åtgärder för att undersöka information om massgraven trots att det är mycket möjligt att ättingarna till offren finns just här i Sverige och är svenska medborgare. Asp menar att man inte kommer att agera förrän det föreligger, som han säger, tydligare indikationer på att det skulle vara något av intresse. Det tycker jag är uppseendeväckande. Jag känner oro över att en svensk ambassadör så tydligt negligerar det som hänt. Frågan är: Kommer Carl Bildt att verka för att personal från den svenska ambassaden kommer att besöka Kuru för att undersöka de turkiska myndigheternas agerande?

Jag har frågat utrikesministern om han inom EU avser att ta initiativ till en oberoende kommission för att utreda massgravarna i Kuru. Carl Bildt hänvisar till den allmänna historiekommision som Turkiet har föreslagit. Det är inte riktigt ett svar på min fråga. Massgravarna skulle behöva undersökas just nu av experter på rättsmedicin och massgravsforskning, inte i en avlägsen framtid av historiker. Dessutom känner jag en stor oro över att frågan överlämnas till en statlig armenisk-turkisk kommission. Risker är överhängande när det är två stater som står bakom kommissionen att denna inte blir så oberoende som den skulle behöva vara. Jag känner också en oro, när det gäller en kommission som tillkommer på armeniskt och turkiskt initiativ, att den kommer att negligera de brott som skedde mot andra etniska grupper.

Så frågan kvarstår, Carl Bildt: Kommer du att ta initiativ till en oberoende kommission för att undersöka massgravarna som nu har hittats i Kuru?

Anf. 14 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag hör väl, förhoppningsvis, till de väldigt få i den här kammaren som har personlig erfarenhet av massgravar och vad man gör när man hittar dem. Man spärrar av området. Man skickar in polis. Man ser till att ingen kommer i närheten av gravarna. Man tar ofta in schaktmaskiner också för att ytterligare försöka röja upp i området på ett eller annat sätt. Om detta är en förgriplig hantering vad gäller fynd av massgravar tillhör alltså jag också de skyldiga i andra sammanhang. Det innebär inte att jag inte säger att här kan ha skett saker som är felaktiga utifrån andra utgångspunkter. Jag vill bara säga att just de indikationer på hantering av massgrav som Hans Linde nämner är jag dessvärre relativt förtrogen med.

I sådana här situationer tror jag inte att det handlar om den enstaka massgraven. Den enstaka massgraven ger rätt sällan de svar man vill ha. Det är bara när man sätter in det i det större sammanhanget, och tittar på de processer som har lett till övergreppen, vilka det än är, som man kan börja få svaren, som man kan börja få en försoningsprocess och som man kan börja komma till rätta med detta för att sedan gå vidare in i en framtid som på ett eller annat sätt måste vara gemensam.

Jag delar Hans Lindes lätta skepsis mot alltför statliga historiker-kommissioner. Jag tror att det är mycket bättre att vi bereder utrymme för den fria forskningen på annat sätt – öppnar arkiven – men i och med att de politiska läsningarna mellan Turkiet och Armenien varit så starka som de varit finns det anledning att stödja, finansiellt eller på annat sätt, de initiativ som nu tagits så att man kommer över en del av blockeringen. Sedan ska jag försöka påverka så att frågan rör sig framåt och det blir mycket frihet och oberoende i diskussionen.

Hans Linde har alldeles rätt i att inte ens det ger svar på alla frågorna eftersom den armeniska tragedin, eller vad vi nu väljer att beteckna den som, bara är en del i den vidare tragedi som på ett eller annat sätt drabbade så gott som alla folk i ett mycket vitt område i den delen av Europa. Där måste vi se hur vi kan bidra.

Låt mig återkomma till EU-processen. Jag tror att den är alldeles avgörande, och det är en betydande fördel att vi i denna riksdag har ett starkt stöd för den. Jag tror att vi har ett starkt stöd för den just för att vi ser den europeiska unionen som en garant för en process som etablerar rättsordning, frihet och demokrati. Därmed är den också en försoningsprocess som innebär att man kan komma över många av de tragedier som tyvärr präglade stora delar av Europa – dock icke, om vi bortser från danskarna på 1400- och 1500-talet, denna del av världen i speciellt stor utsträckning, tack och lov.

Det är emellertid inte en kravlös process, och de stora framstegen under senare år i Turkiet är till stor del en funktion av den vidare europeiska moderniseringsprocessen. Den har lett till en helt annan diskussion om dessa frågor i Turkiet och kommer att fortsätta att leda till det. Förutsättningen är dock att processen på olika sätt fortsätter inom den ramen, och jag är alldeles övertygad om att vi då också kommer att få ökad klarhet i de frågor som Hans Linde tar upp. Jag håller helt och hållet, i varje del, med om vikten av att så sker.

Anf. 15 HANS LINDE (v):

Fru talman! Jag vill tacka Carl Bildt för debatten. Min förhoppning är att det som diskuterats i dag inte glöms bort när vi lämnar kammaren. Jag hoppas att Carl Bildt tar med sig debatten när han i EU-sammanhang diskuterar Turkiets EU-medlemskap. Vidare hoppas jag att man, när man debatterar de för vissa så relevanta frågorna om tullar, hamnar, transporter och så vidare, även skänker folkmordets offer och deras anhöriga en tanke och för upp frågorna om folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera på dagordningen.

Jag hoppades med den här debatten få ett besked från regeringen om hur man på ett tydligt sätt kommer att driva frågan gentemot Turkiet om att det ska erkänna folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier. Tyvärr har debatten inneburit att mina förhoppningar på det området grusats i och med att vi har en regering som uppenbarligen inte erkänner folkmordet som ett folkmord.

I regeringsförklaringen sade Fredrik Reinfeldt att regeringen vill se ett starkare Europa som träder fram som fredens, frihetens och försoningens röst också i de delar av världen som präglas av krig och konflikter. Det är ord som förpliktar. Carl Bildt har ett bra tillfälle att se till att dessa ord blir mer än bara bläck på papperet genom att i medlemskapsförhandlingarna med Turkiet komplettera dagens fokusering på ekonomiska frågor och även lyfta upp frågan om de uppenbara övergreppen i Ottomanska riket, kräva att arkiven öppnas och att all publicering, debatt och diskussion om folkmordet, övergreppen, tragedin avkriminaliseras.

Carl Bildt kan göra detta genom att i EU verka för att forskningen om folkmordet stöds, och i avvaktan på att Turkiet självt agerar driva frågan om att EU tillsätter en oberoende kommission som utreder identitet och dödsorsaker när det gäller kvarlevorna i massgravarna i Kuru.

Jag får tacka utrikesministern för en givande debatt.

Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Vi har en regering med ambitionen att besluta om mycket, men den har inga ambitioner att besluta om historien. Den saken överlåter vi åt den fria samhällsdebatten, och så tror jag att det ska vara. Jag tror för övrigt att det vore bra ifall även andra länder lite tydligare höll sig till den principen.

För att återkomma till det som togs upp i slutet vill jag säga att arkiven faktiskt är öppna. De osmanska arkiven är öppna. Det är viktigt att veta. Problemet är av en annan karaktär. Arkiven är nämligen svårtillgängliga trots att de är öppna. Det beror på att handlingarna delvis är skrivna med arabisk skrift, om än med gammalturkiska varianter på gammalturkiska. Dessutom är de inte klassificerade över huvud taget. De är alltså öppna men inte alldeles lätta att tränga in i. Det vittnar om omfattningen av den forskningsuppgift som ligger framför oss.

Slutligen håller jag helt med om – i synnerhet efter att i går ha genomlidit en dag i Bryssel som huvudsakligen handlade om just tullar, hamnar, flygplan, paragrafer i olika typer av bestämmelser, vilket vi ju måste hantera – att frågan om det turkiska medlemskapet i Europeiska unionen handlar om så mycket mer. Det handlar om frihet och demokrati, om rätten och möjligheten till utveckling för människor, alldeles oavsett religiös, nationell eller kulturell bakgrund och orientering.

Ytterst handlar det om den försoningsprocess som behövs i hela det rike som en gång var det osmanska, från Bihać i nordväst till Basra vid Persiska viken i sydöst. Den processen är inte avslutad. Innan den avslutas kommer vi inte att få den stabilitet som vi vill ha i den delen av världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 17 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Anders Karlsson har frågat mig om jag avser att verka för att säkerställa den långsiktiga och ur arbetsmiljösynpunkt så viktiga forskningen vid avdelningen för arbetsmiljökemi i Hässleholm.

Jag instämmer med Anders Karlsson att frågor som är relevanta för samhället såsom arbetsmiljö är viktiga forskningsområden. Det är också viktigt att sådan forskning håller högsta kvalitet. Därför genomför forskningsråden regelbundna internationella utvärderingar av den forskning som får stöd av dem för att garantera att det är den i internationell jämförelse bästa forskningen som får statens stöd.

Avdelningen för miljökemi har under en följd av år fått särskilt stöd för etablering av verksamheten i Hässleholm. Från 2005 har Stockholms universitet direkt anvisade medel om 3,35 miljoner kronor för stöd till avdelningen för miljökemi.

Under 2006 ges dessutom ett tillfälligt anslag om 3,5 miljoner kronor för detta ändamål. Beträffande detta anslag kan sägas att på sikt måste alla forskningsprojekt inom ett lärosäte rymmas inom ramen för dess totala budget och följaktligen måste kostnaderna prioriteras inom organisationen mellan de angelägna projekt lärosätet vill driva. Därutöver ska forskarna söka bidrag från externa finansiärer som tilldelar medel efter kvalitetsbedömningar. Det är inte rimligt att riksdag och regering gör bedömningar och prioriteringar av forskning och beslutar om fördelning av medel till enskilda forskargrupper.

Forskarna i Hässleholm har möjlighet att söka forskningsbidrag för sin verksamhet genom Vetenskapsrådet för mera grundforskningsinriktade delar, och från Verket för innovationssystem, Vinnova, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, samt Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, för de delar av forskningen som mera specifikt rör miljö och arbetsmiljö.

Under de närmaste åren tillförs våra lärosäten stora medel. Regeringen fullföljer dessutom de satsningar som aviserades i den forskningspolitiska propositionen 2005. Utöver dessa satsningar ges lärosätena en ytterligare förstärkning så att de får ökade möjligheter att prioritera de projekt som bedöms ha högst kvalitet. Nästa år tillförs Vetenskapsrådet närmare 230 miljoner kronor, huvudsakligen riktat mot medicin, teknik och miljöforskning. Även Vinnova, Formas och FAS får ökade anslag 2007 med 120, 54 och 16 miljoner kronor respektive.

Våra universitet och högskolor föreslås 2007 sammanlagt få ökade anslag för forskning och forskarutbildning med mer än 300 miljoner kronor. Under de följande åren kommer anslagen för forskning och forskarutbildning att öka ytterligare. År 2008 kommer de sammanlagda forskningsanslagen att öka med ca 1,5 miljarder kronor. Härigenom kan svensk forskning få ännu bättre internationell konkurrenskraft.

Anf. 18 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Avdelningen för arbetsmiljö, AMK, är en forskningsenhet på institutionen för analytisk kemi vid Stockholms universitet. Sedan hösten 2000 bedrivs verksamhet i ett nybyggt laboratorium i Hässleholm.

Forskargruppen har mött stora framgångar och har mångårig erfarenhet av forskning inom analytisk kemi och arbetsmiljö.

Forskningen har resulterat i nio doktors- och fyra licentiatavhandlingar. I dag utgör forskningsarbetet ett samarbete med medicinare, toxikologer, kemister, aerosolfysiker och specialister inom industrin både i och utanför Sverige.

AMK:s mål är att forska och sprida kunskap kring risker från giftiga kemikalier med användning i arbetslivet och inom industrin. Enheten utgör en nationell resurs rörande kemikalier inom arbetslivet och tar fram nödvändiga underlag för myndigheter i och utanför Sverige. Därutöver ska den utgöra en regional resurs för att medverka till att arbetsplatsundersökningar och arbetsskadeutredningar förbättras och att ett objektivet underlag tas fram.

AMK:s arbete befinner sig i framkanten av forskningslinjen och har kommit att bli mycket viktigt för en ständigt förbättrad arbetsmiljö på arbetsplatserna. Under lång tid har AMK arbetat intensivt för att långsiktigt trygga den angelägna forskning som bedrivs i Hässleholm. Efter ett antal år med ekonomisk ovisshet fick verksamheten vid AMK från och med innevarande år en stabil, långsiktig lösning. I budgetpropositionen år 2006 tilldelades den 3,35 miljoner kronor per år vilket långsiktigt utökades till 6,7 miljoner kronor per år.

Såväl oppositionens partier som regeringspartierna har röstat för utbildningsutskottets respektive arbetsmarknadsutskottets förslag på anslagsnivå när frågan om AMK vid Stockholms universitet varit upp för beslut i riksdagen. Min fråga till utbildningsministern är: Vad har gjort att man i årets budget har bestämt sig för att skära ned anslaget som de facto en enig riksdag har beslutat om?

Det fanns inga reservationer, utan en enig riksdag beslutade om att man skulle öka anslaget till över 6 miljoner kronor. Nu skär man helt plötsligt bort det. Min fråga kvarstår. Vad är det som har gjort att man tycker att den här forskningen inte är så viktig att den behöver de pengarna?

Anf. 19 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman Det är väl angeläget att vi är alldeles klara över att vi har en gemensam utgångspunkt så långt att forskning om gifter i arbetslivet är en viktig sak. Vi måste sträva mot ett arbetsliv med en sådan miljö att människor inte tar skada av att vara där. Vi har minsann nog problem med frånvaro från arbetslivet ändå. Allt ska förstås göras för att våra arbetsmiljöer ska vara så bra i allmänhet och giftfria i synnerhet som de bara kan.

Institutionen i Hässleholm har sedan några år tillbaka ett slags grundstöd från staten via Stockholms universitet. Det kvarstår ju. Det framgår av vårpropositionen i år, och det är ingen ändring på det i den budgetproposition som den borgerliga regeringen lade fram. De 3,35 miljonerna kommer via Stockholms universitet att komma till Hässleholm även framöver.

När Anders Karlsson använder begreppet långsiktig är det de pengarna vi ska tala om. Det är de som har varit långsiktiga. Det extra anslag på ytterligare 3,5 miljoner kronor som tillfördes för 2006 har det aldrig

funnits något löfte om att de skulle bli permanenta. För dem bör gälla den huvudprincip som jag också tror att vi djupast sett är överens om.

Det är inte jag, Anders Karlsson och andra politiker som är bäst på att avgöra vilka forskare i Sverige och rentav i världen som är duktigast på att identifiera hur man bekämpar gifter i arbetslivet. Den grundprincip vi bör stå för gemensamt är att sådana forskningsmedel ska fördelas i konkurrens.

Jag har ett par avslutande poänger. Den borgerliga regeringen har vidgat den ram som forskare kan söka medel ur. Sannolikheten så långt att forskarna i Hässleholm får ytterligare medel också framöver har ökat i den meningen att det finns en större pott att söka ur.

Min andra poäng är att såvitt jag har kunnat finna har den socialdemokratiska oppositionen inte i sin skuggbudget tillfört några ytterligare pengar utöver de 3,35 miljonerna. Om Anders Karlsson anser att det är vi politiker som är bäst på att fördela forskningsmedel generellt har han också en uppgift i sin egen partigrupp att få igenom extraanslaget framöver. Vad jag har kunnat finna har ni inte något sådant yrkande.

Avslutningsvis i detta inlägg vill jag säga att jag tror att vi ska vara tacksamma för att verksamheten i Hässleholm bedrivs. Det finns ett grundstöd till den via Stockholms universitet som finns kvar år 2007 och förmodligen också därefter. Vad gäller de extra pengarna ska de fördelas i konkurrens enligt min mening.

Anf. 20 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Om det inte finns detaljerat i vår budget beror det på att vi har ett budgetförslag som ungefär så här tjockt som jag nu visar med fingrarna i förhållande till regeringens som är av en mycket större modell. Det kan innebära att vissa detaljer inte är klara. Men det är helt klart att i den budget vi lade fram i fjol finns det 6,7 miljoner till forskningen i Hässleholm.

Vi hade självklart tänkt fortsätta den satsningen. Det är inte så att man kan ge ett tilläggsanslag på 50 % eller 100 % och sedan året därpå dra tillbaka de pengarna och tro att verksamheten ska fortsätta. Det är en ren omöjlighet. Man har redan gett indikationer: Här är de ramar ni kan jobba med i fortsättningen för att lyckas bättre med er forskning.

Historiskt är det också viktigt med denna forskning. Den frågan drevs av några här i riksdagen, och jag var själv med bland dem. Det fanns ingen forskning alls på detta område vid det tillfälle när den sedermera kom till stånd i Hässleholm. Det drevs tillsammans med fackliga organisationer som hade väldigt många medlemmar som man misstänkte skadades av just isocyanater.

Därför kom den här forskningen till, och därför behövde den speciella anslag för att den verkligen skulle komma till. Forskarvärlden kände inte det som någon angeläget. Då är det viktigt att politiken går in, pekar och säger: Det här måste vi forska vidare på.

Det har man gjort. Därför har man också nått väldigt goda resultat. Det har till och med inneburit att två ISO-certifieringar har kommit till stånd tack vare forskningen i Hässleholm. Den är oerhört viktig ur arbetsmiljösynpunkt.

Ministern säger här: Vi vill forska för att få en bättre arbetsmiljö. Jag hoppas att det är så, Lars Leijonborg. Men jag blir väldigt illa berörd när

jag kan läsa att man ska lägga ned Arbetslivsinstitutet. Man tar ifrån arbetslivsforskningen 337 miljoner för att man ska få en bättre arbetsmiljö. Man skär 157 miljoner från Arbetsmiljöverket, och man tar hälften av anslagen i Hässleholm för just isocyanatforskning.

Det ger inte de rätta signalerna, som ministern här vill påskina, att man verkligen vill slå vakt om en bättre arbetsmiljö, utan tvärtom. Ytterligare en sak är att efter inlämnandet av min interpellation ringer till min förvåning en journalist till mig från tidningen Norra Skåne och säger: Regeringen kommer inte att göra någonting.

Det är en presschef hos Lars Leijonborg – jag tror att han heter Johan Britz – som har svarat på interpellationen till journalisten på tidningen innan jag hade fått svaret. Är det god etik? Är det så det ska fungera i Sveriges riksdag? Jag blev väldigt upprörd över det och kommenterade det också i tidningen. Jag har med anledning av det också skrivit en in-sändare.

Signalerna från regeringen är inte att man vill satsa på arbetsmiljöforskningen när man lägger Arbetslivsinstitutet, skär 157 miljoner från Arbetsmiljöverket och tar 50 % från forskningen i Hässleholm. Det ser jag och vi från det socialdemokratiska partiet väldigt allvarligt på.

Den moderatledda regeringen har talat så mycket om utanförskapet och de 500 000 som är sjukskrivna och förtidspensionärer. Vill vi stoppa inflödet till det vill det också till att vi får en bättre arbetsmiljö.

Anf. 21 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Vi är överens om en hel del. Det gäller till exempel det som Anders Karlsson slutar med. En bättre arbetsmiljö är en väg att gå för att bekämpa sjukfrånvaron.

Vi är också överens om att det kan finnas fall där det finns områden som forskarvärlden inte har tillräckligt identifierat som en forskningsuppgift och där det kan behövas politiska anvisningar om att en forskning behöver komma till stånd.

Då brukar man göra det genom att man garanterar en viss grundfinansiering. Det är just det som har skett i det här fallet och som kommer att fortsätta.

Däremot är huvudprincipen att om vi ska ha forskning av så hög kvalitet som möjligt ska tillgängliga medel sökas i konkurrens. Det är därför som extrasatsningen inte fortsätter i meningen att den är öronmärkt. Här går våra verklighetsbilder isär. Enligt vad jag har inhämtat och kunnat läsa i de texter som finns gav den socialdemokratiska regeringen heller inte något besked om att den anslagsnivå som gäller för 2006 skulle bli permanent.

Om vi verkligen menar allvar med att vi vill att forskningen ska bli så framgångsrik som möjligt – vad menar vi då? Ska vi vara riktigt seriösa menar vi egentligen inte att några personer i Hässleholm ska ha livstidsgaranti för att de ska få jobba med det här just där. Vi menar att de forskare i Sverige och kanske världen som är bäst på att lösa problemet ska få så stora resurser som möjligt.

Det är också det svar jag har på Anders Karlssons mer generella fråga om regeringen är skeptisk till arbetsmiljöforskning. Det vi gör hävdar vi är en kvalitetssatsning. Vi menar att den sektorsforskning som bedrivs på detta område i utvärderingar har visat sig ha kvalitetsbrister. Vi tror att

sektorsforskningen ofta blir bättre om den förs samman med den universitetsbaserade forskningen och den forskning som finansieras i konkurrens med annan forskning. Det är det vi gör. Vi växlar sektorsforskningsstöd mot mer generell forskningsstöd. Den utvecklingen kommer att fortsätta i den meningen att fakultetsanslagen kraftigt ökar, som jag nämnde i mitt ursprungliga svar.

Om de forskare Anders Karlsson tar upp är så duktiga som han säger – jag har personligen ingen anledning att ifrågasätta det – kommer forskningen att kunna bedrivas i samma utsträckning även i fortsättningen. Då kommer de att vinna forskningsmedel i konkurrens.

Anf. 22 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det sista låter betryggande – att forskningen kommer att fortsätta. Jag kan inte bedöma hur skickliga forskarna är, men indirekt säger Lars Leijonborg att de har visat för dåligt resultat och därför inte ska ha pengarna. Det sade han i en mening mitt i anförandet.

Det är klart att det är möjligt att det är så. Jag kan inte bedöma om forskningen bör bedrivas i Hässleholm, vid Stockholms universitet, i Lund eller Uppsala eller någon annanstans. Men de här sektorerna inom arbetsmiljön är oerhört viktiga. I och med att man lägger ned hela ALI, som har en budget på 377 miljoner, och skär ned Arbetsmiljöverkets anslag med 157 miljoner ger man felaktiga signaler.

Lars Leijonborg säger: Vi ska inte satsa på sektorsforskningen, utan på universiteten. Men universiteten har inte innan man inrättade sektorsforskningen gjort några ansträngningar på det området, utan har sysslat med annat. Därför är det oerhört viktigt.

Statssekreterare Eva Uddén Sonnegård hävdar i senaste numret av tidningen Arbetarskydd att universiteten med sina höjda anslag ska ta över arbetsmiljöforskningen. Blir det så? Kan utbildningsministern garantera mig att arbetsmiljöforskningen fortsatt kommer att få lika mycket pengar i de ordinarie universiteten, eller hur jag ska uttrycka det, som den har fått tidigare vid Arbetslivsinstitutet och Arbetsmiljöverket och i Hässleholm? Det är min sista fråga.

Anf. 23 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Avvägningen mellan generellt forskningsstöd och stöd till sektorsforskning är naturligtvis inte något antingen-eller. Det finns ett antal specialforskningsinstitut som även vi avser att stödja. Men vår grundhållning på detta område är att den politiska styrningen av forskningen ska bli mindre. Vi ska i högre grad lita till vetenskapssamhällets förmåga att bedöma och prioritera saker på det här området.

Självfallet är forskning om arbetsmiljöproblem en mycket viktig sak, där verksamheten i Sverige definitivt ska vara omfattande. Jag är övertygad om att det kommer att bli så också. Precis som statssekreteraren på Arbetsmarknadsdepartementet sade är jag övertygad om att en hel del av den forskning som bedrivs på arbetsmiljöområdet och som motsvarar höga kvalitetskrav kommer att bestå. Jag kan säga det med viss trygghet tack vare att ramen för forskning i Sverige vidgas rätt avsevärt. Som jag nämnde handlar det om en och en halv miljard i nivåhöjning om vi går till 2008. Det är inte bara min förtjänst, utan också den gamla regeringen som i sin forskningsproposition åstadkom en del av den ökningen. Inom

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2006/07:107 om social snedrekrytering till högskola, universitet

Anf. 24 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Mikael Damberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av att andelen ungdomar som studerar vid universitet och högskolor varierar kraftigt mellan olika kommuner, hur jag bedömer de växande ungdomskullarnas påverkan på snedrekryteringen och vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska den sociala snedrekryteringen.

Mikael Damberg och jag är eniga om att den sociala snedrekryteringen till högre utbildning ska motverkas. Som regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2007 ska inte den högre utbildningen vara stängd för vissa människor beroende på kön, etnicitet eller någon annan faktor som individen själv inte kan påverka.

Enligt högskolelagen ska lärosätena aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. Universitet och högskolor har fastställt handlingsplaner avseende perioden 2006–2008 för hur detta arbete ska ske. Av redovisningar från universitet och högskolor framgår att många insatser görs och att man arbetar på många olika sätt för att främja en bred rekrytering.

Regeringen vill särskilt betona vikten av att arbetet med att motverka snedrekryteringen ses på lång sikt och att det bygger på ett helhetsgrepp där alla utbildningsnivåer innefattas. En grundförutsättning är högre kvalitet i grund- och gymnasieskolan. De insatser som regeringen nu gör för att öka kvaliteten i gymnasieutbildningen kommer att ha en positiv inverkan på en breddad rekrytering till högre utbildning.

Regeringen har i budgetpropositionen lyft fram behovet av kvalitetsåtgärder inom högre utbildning. Den kraftiga expansionen av den högre utbildningen har inneburit att kvaliteten i utbildningen eftersatts under lång tid. Åtgärder för att förbättra kvaliteten kommer enligt regeringens bedömning också att främja en breddad rekrytering. Med sjunkande söktryck till högskolan har sannolikt en kvalitetsåtgärds större effekt på rekryteringen än en fortsatt utökning av antalet platser. Med förstärkta resurser till grundutbildningen ges också möjligheter till en effektivare studievägledning.

Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation.

Bakgrunden till mina frågor till statsrådet är den rapport från Högskoleverket som visar att andelen ungdomar som väljer att studera vidare på universitet och högskolor skiljer sig kraftigt åt mellan olika kommuner i landet. En snabb genomläsning av kommunsiffrorna visar det märkliga i

situationen. I Lund är det 79 ½ % av alla ungdomar som studerar vidare. På Lidingö är det 70 % som väljer att studera vidare. I Norrtälje är det 36 % och i Bjurholm bara 20 %.

Fru talman! Man kan fundera lite över den här statistiken. Är det egentligen ett problem, eller är det bara tillfälligheter? Är det utslag av individens fria val?

För min del är det ganska enkelt. Det verkar finnas en begåvningsreserv av ungdomar i många kommuner som inte tas till vara i dag. Jag vägrar nämligen att tro att andelen begåvningar i Lund är fyra gånger högre än i Bjurholm. Jag tror inte att det ser ut på det sättet i Sverige. Det finns uppenbarligen andra faktorer som påverkar om unga människor vill eller vågar studera vidare. Det finns begränsningar och hinder.

Som socialdemokrat vill jag förändra detta och ge alla ungdomar i vårt land samma chans att förverkliga sina utbildningsdrömmar och sina livsprojekt.

Högskoleverket pekade i rapporten på ett antal faktorer som påverkar övergången till högskolan i dag, föräldrarnas utbildningsbakgrund, arbetsmarknadsläget, närheten till en högskola, förändringar i antalet nybörjarplatser och så vidare. Därför blev jag uppriktigt glad över att utbildningsministern svarar att snedrekryteringen ska motverkas. Jag kan därför också lova Lars Leijonborg att jag årligen kommer att följa upp hur regeringen lyckas med ambitionen att minska snedrekryteringen till högre studier.

Problemet för regeringen och Lars Leijonborg är ju annars att man inte kan peka på någon egentlig konkret åtgärd eller insats för att minska snedrekryteringen. Tvärtom driver den borgerliga regeringen en målmedveten politik för att göra det trängre, svårare och krångligare att komma in på högskolan i framtiden. Låt mig ge några exempel.

Två av tre utbildningsvägar i framtidens gymnasieskola ska inte ge högskolebehörighet. Det ska bli tusentals färre utbildningsplatser på universitet och högskolor jämfört med det socialdemokratiska budgetalternativet. Intag via 25:4-regeln, som i dag ger vuxna med arbetslivserfarenhet en möjlighet till högre studier, ska stoppas. Det ska bli kraftiga nedskärningar på komvux parat med sämre ekonomiska villkor för vuxnas studiemöjligheter.

Det är fyra konkreta förslag från den borgerliga regeringen som kommer att förvärra, inte förbättra, situationen. Det är fyra förslag som begränsar utbildningschanserna mest för dem som redan från början har minst chanser.

Jag vill därför följa upp min obesvarade fråga i interpellationen. Har Lars Leijonborg gjort någon egen bedömning av på vilket sätt dessa fyra förslag påverkar snedrekryteringen till högskolor och universitet?

Anf. 26 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Fru talman! Jag vill tacka Lars Leijonborg för svaret och också Mikael Damberg för den interpellation om social snedrekrytering som han har ställt. Jag kan bara hålla med om många av de saker som alliansregeringen har lyft fram här.

Vi i Centerpartiet har varit med om att bygga ut högskolan och göra den tillgänglig för betydligt flera människor än vad den har varit historiskt sett. Mikael Damberg pekar på fyra åtgärder som alliansregeringen

har vidtagit för att stänga vägar in till högskolan. Jag skulle vilja peka på ett antal saker som vi också gör för att öppna.

Den enskilt viktigaste delen för att bredda den sociala rekryteringen för alla grupper till högskolan är att grund- och gymnasieskolan gör sitt jobb så att elever i grund- och gymnasieskolan når målen. Det är den absolut viktigaste delen. Vi vet i dag att barn till föräldrar med kort utbildning är kraftigt överrepresenterade i gruppen som inte når målen i grundskolan och gymnasieskolan. På det sättet är också vägen delvis stängd för de här eleverna när inte grund- och gymnasieskolan uppfyller kvalitetskraven.

Det finns några andra viktiga delar när det gäller tillgängligheten till högskolan för unga människor. Jag tror att det, när man tittar på möjligheten till utbildning, var man ska utbilda sig och så vidare, är otroligt viktigt att man känner att det är en god kvalitet på utbildningen. Därför känns alliansens åtgärder för att höja kvaliteten i högskolan oerhört viktiga för att flera ska göra den kalkylen att det lönar sig att utbilda sig. I många familjer och grupper är det fullständigt naturligt att gå vidare till högskolan, men i grupper där det inte är naturligt är det ännu viktigare att den kalkylen går ihop, att det lönar sig, att det är en god kvalitet på utbildningen och så vidare.

Det sista jag skulle vilja lägga till är den studiesociala delen och studiemedlen över huvud taget. Vi i alliansen ser det som väldigt viktigt att under den här mandatperioden göra en utredning av den studiesociala delen för att titta på studiemedelssystem och andra delar för att på så sätt öka möjligheten för alla stora grupper som vi vill öppna högskolan för.

Jag vill också säga något kort när det gäller att vi skulle stänga vägen till högskolan genom den gymnasiereform som alliansen har aviserat. Först drog vi tillbaka gymnasiereformen 2007, men vi avser att återkomma med mer genomgripande förändringar där en väldigt viktig del är att skapa valfrihet för elever, inte stänga möjligheter på olika typer av program. Vi vill ha kvar en möjlighet att läsa in högskolebehörighet oavsett program. Men vi ska inte heller ställa kravet att man ska göra det just mellan 16 och 19 år. Vi vill skapa möjligheter att återkomma till den delen.

Fru talman! Jag vill än en gång tacka för svaret och lyfta fram att jag tror att den studiesociala utredning som väntar är väldigt viktig. En fortsatt väldigt viktig åtgärd är att höja kvaliteten i högskolan i alla de delar där högskolan är utbyggd i Sverige i dag.

Anf. 27 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Mikael Damberg sade att han var uppriktigt glad för en formulering i mitt svar. Jag kan kontra med att säga att jag är uppriktigt glad att Mikael Damberg tar upp denna fråga. Jag tror att vi ständigt behöver påminna oss om vikten av att jobba med detta problem. Mikael Damberg hade en formulering om att han som socialdemokrat vill att alla människor ska kunna förverkliga sina drömmar och livsprojekt. Jag kan ju bara byta ut socialdemokrat mot liberal och säga exakt detsamma.

Om man ska vara seriös påverkas det problem vi nu diskuterar av en mycket lång rad faktorer, boendesegregation, skattepolitik och den så kallade utbildningspremien, det vill säga hur mycket man får ut av att lägga ned tid och pengar på att vidareutbilda sig. Det påverkas av föräld-

rarnas studiebakgrund och mycket annat. Man kan göra en så lång lista att det till sist blir nästan omöjligt att diskutera därför att alla departement och alla delar av samhället kommer att dras in i debatten.

Men man kan ändå skikta ut några saker som är viktigare än andra. Jag vill också tacka Ulrika Carlsson för hennes inlägg. Hon fokuserade, liksom jag i svaret, på kvaliteten i de underliggande utbildningarna. Om alliansregeringen lyckas med det vi verkligen har föresatt oss, att få bättre kvalitet i svensk grundskola och gymnasieskola, är de stora vinnarna i det projektet barn från hem utan studietradition. Låt mig vara ännu mer rakt på sak. Det är arbetarbarnen, som man sade förr, som är de stora vinnarna i ett sådant projekt. Därmed kommer rekryteringen till högre utbildning att bli mer jämlik på längre sikt. Man kan uttrycka det så att när vi i Sverige – och vi vet ju alla att det är Socialdemokraterna som har regerat de flesta åren i detta land – har låtit grundskolan och gymnasieskolan förfalla på det sätt som skett har vi framför allt slagit mot barn och ungdomar från hem utan studietradition.

Jag vill bekräfta det Ulrika Carlsson säger. Vi avser att tillsätta en utredning av de studiesociala frågorna. Det är alldeles klart att studiefinansieringssystemet är en del av lösningen på detta. Vi behöver ett bra studiefinansieringssystem för att ungdomar, oavsett ekonomisk bakgrund, ska vilja söka in på högskola och ha råd att studera där. Det finns brister i studiemedelssystemet som vi behöver ta tag i.

Detta är ett långsiktigt arbete. Det är ett svårt arbete, men vi är från regeringens sida mycket engagerade i att komma framåt.

Om det hade räckt att bara expandera antalet högskoleplatser skulle det här problemet vara löst. Statistiken visar att det inte har hjälpt. Det har egentligen påverkat snedrekryteringen förvånansvärt lite.

Det behövs också andra grepp som vi är inställda på att ta.

Anf. 28 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! Jag konstaterar att Lars Leijonborg ännu inte har svarat på min fråga. Min fråga handlade om de fyra konkreta åtgärder som regeringen nu vidtar.

Man vill förändra gymnasieskolan så att två av tre utbildningsvägar i framtiden inte ska ge högskolebehörighet. Det är tusentals färre utbildningsplatser på universitet och högskola jämfört med det socialdemokratiska budgetförslaget. Det är ett stoppat intag via 25:4-regeln som ger vuxna med arbetslivserfarenhet möjlighet till högskolestudier. Det är kraftiga nedskärningar på komvux parat med sämre ekonomiska villkor för vuxna studenter.

Hur påverkar dessa fyra konkreta förslag från regeringen övergången till högskolan och snedrekryteringen? Det är en ganska konkret fråga. Det här är ju områden som Utbildningsdepartementet förfogar över. Ni kan bestämma om ni vill genomföra det eller inte. Min bestämda uppfattning är att alla de här fyra åtgärderna försvårar och försämrar möjligheten för ungdomar med studieovana föräldrar att gå vidare till högre utbildning. Det begränsar och smalnar av möjligheten till högre utbildning.

Det var grundtanken i min interpellation. Du svarar inte på frågan: Kommer det här att påverka? Du säger att det är en mängd faktorer som

påverkar. Visst är det så. Men ditt ansvar på Utbildningsdepartementet är hur de här insatserna påverkar övergången.

Vi socialdemokrater har bedrivit en ganska målmedveten politik för att bygga ut högskolan, mycket tillsammans med Centerpartiet, med fyra nya universitet och med kanske 100 000 nya utbildningsplatser över en period för att ge unga människor möjlighet att studera på högskolan. Vi har haft ett 50-procentsmål, att 50 % av en årskull unga människor ska kunna studera vidare. Vi vill också förbereda Sverige för en global konkurrens. Vi är ett litet land och vi behöver ta vara på våra kunskaper och begåvningar.

Vi har gjort en kraftig forskningssatsning och vi har haft en målmedveten politik för att minska snedrekryteringen. Det började ge resultat. På tio år har antalet arbetarbarn på högskolan fördubblats. Andelen nybörjare med utländsk bakgrund är nu i paritet med deras andel av befolkningen. Det är ganska spännande och unikt för ett land. Det är bra. Det ska vi bygga vidare på.

Vi vet att andelen ungdomar som pluggar på gymnasiet blir allt fler de kommande åren. De kommer att lämna gymnasieskolan och gå över till högre studier.

Vi kan titta på demografin. Vi ser att ungefär 46 % av de ungdomar som föddes 1980 fick möjlighet att plugga vidare på högskolan. Om man inte bygger ut högskolan nu kommer bara 37 % av de ungdomar som är födda 1990 att få möjlighet att studera vidare på högskola och universitet. Det försvårar ju de här ungdomarnas möjligheter att förverkliga sina drömmar och få de jobb de önskar.

Det är fortfarande många tusen flera som söker till högskolan än vad som kommer in. Bara i min hemregion, Stockholmsregionen, innebär skillnaden mellan våra budgetförslag kanske 2 500 högskoleplatser. 2 500 gymnasieelever som har behörighet till högre utbildning nekas den möjligheten i ett sammanhang när Sverige säger att man måste konkurrera med kunskap och kvalitet för att klara jobben i framtiden.

Som jag ser det är det klart att det här hänger ihop med en låglöne-satsning från den borgerliga regeringen. Man hoppas att pigjobb och annat ska lösa arbetslöshetsproblemen.

Om vi på lång sikt ska klara den globala konkurrensen måste vi satsa på högre utbildning och forskning. Jag är oroad för den väg som regeringen har slagit in på. Jag hoppas att Lars Lejonborg avslutningsvis kan svara på frågan: Vilka insatser gör regeringen för att öka kvaliteten på gymnasieutbildningen?

Anf. 29 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Fru talman! Mikael Damberg lyfte fyra frågor om igen. Jag vill också lyfta upp de delar som jag lyfte i mitt första inlägg.

För att barn och ungdomar ska få utveckla och förverkliga sina drömmar och styra över sina liv måste det enskilt viktigaste vara att se till att grundskolan och gymnasieskolan har så hög kvalitet att man känner att man går därifrån med stärkt självkänsla och med kunskaper som gör att man klarar att göra olika val i livet.

Antalet platser inom den högre utbildningen är något som man ändå tittar på.

Den första viktiga delen blir ju att höja kvaliteten i utbildningen. Jag träffar ganska många unga människor som har gått olika typer av utbildningar i olika delar av Sverige. Jag möter i flera fall en besvikelse. Man känner att den högskoleutbildning som man har gått inte höll den kvalitet som man trodde att den skulle göra.

Därför känns det oerhört viktigt att, som alliansen har sagt, vi inte fortsätter att bygga ut platserna. Vi måste satsa på kvaliteten. Det är av respekt för de ungdomar som gör en så stor satsning med studiemedel. Man måste få valuta för både den arbetsinsats och den ekonomiska satsning som man gör på en högre utbildning.

För att komma till rätta med den sociala snedrekryteringen är det viktigaste som alliansen jobbar med att alla barn klarar skolan med godkända kunskaper för att öka valfriheten och kvaliteten så att flera ungdomar kan förverkliga sina drömmar.

Med en hög kvalitet på universitet, forskning och högskolor får man möjlighet att vara en del av den globala konkurrensen.

Jag tror att det viktigaste för att minska den sociala snedrekryteringen är satsningen på grund- och gymnasieskola och satsningen på stärkt kvalitet inom högskolan.

Anf. 30 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Verklighetsbilden är ju viktig. Vi politiker går till statistik och vi tolkar den rätt olika i det här fallet. Min bild är att efter många års socialdemokratiskt styre kvarstår en mycket sned social rekrytering till högre utbildning. Det skedde under några år en viss förbättring. Den har planat ut. Jag tolkar det som att den samlade politik som Socialdemokraterna förde inte räcker. Vi måste ta andra och delvis större grepp.

Vi måste vara på det klara med att lösningen på detta inte är att alla läser på högskolan. Om vi hade som mål att 100 % ska läsa på gymnasiet och att 100 % ska läsa på högskolan skulle i någon statistisk mening problemet vara löst. Det är ingen bra lösning.

Den socialdemokratiska regeringen hade ett tag målet att 50 % skulle läsa på högskolan. Faktum är att det övergavs strax före valet. Den dåvarande utbildningsministern Leif Pagrotsky såg ju också att med de ungdomskullar vi nu har skulle inte den socialdemokratiska politiken klara av att erbjuda 50 % av en kull högskoleplats.

Jag tror att det för närvarande är fel att ha ett sådant kvantitativt mål.

När det gäller gymnasiet skickar vi ut i världen att i Sverige börjar 99 % av alla ungdomar från grundskolan på gymnasiet. Det är sant den första veckan när man skrivs in på årskurs 1 i gymnasiet. Men när månaderna går under den första hösten i årskurs 1 gör ju avhoppet att andelen sjunker. Svensk gymnasieskola gör varje år tusentals, ja tiotusentals, ungdomar till loser eftersom den utbildning de erbjuds inte motsvarar de förväntningar de har. Den har inte alls den kvalitet som de har rätt att kräva för att få en bra grund för resten av livet.

På den här punkten ligger vår politik faktiskt ganska nära LO:s. LO är också djupt bekymrat över att många års socialdemokratiskt styre har lett till en nedrustning av de yrkesinriktade programmen i svensk gymnasieskola. Den grupp som avbryter gymnasiestudierna är en av de mest problematiska i svensk utbildningspolitik, enligt min mening. Om vi kan

minska andelen avhopp i gymnasiet tror jag att det kan medverka till att flera söker sig till högskolan.

Då delar jag ju också den uppfattning som Ulrika Carlsson hade: Om man till exempel får en högre lärartäthet i högskolan är det studenter från hem utan studiebakgrund, eller med dålig studiebakgrund, som är de stora vinnarna. Ert svar på det här problemet var rätt mycket kvantitet. Ska man grovt sammanfatta mina och Ulrika Carlssons resonemang blir det att vårt svar är kvalitet. Vi tror att högre kvalitet också motverkar social snedrekrytering.

Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att än en gång instämma i någonting som utbildningsministern säger: Jag tror att det är väldigt viktigt med kvalitet i högskola och forskning. Den verksamhet som bedrivs vid våra högskolor och universitet måste hålla hög kvalitet, och det är väl roligt att se att de resurser som högskolor och universitet får är ungefär i paritet med våra budgetalternativ. Det visar ju att satsningen på kvalitet också måste ske i högskolan.

Men sedan får man inte göra det för enkelt för sig och påstå att Socialdemokraterna säger att alla ska läsa på högskolan eftersom alla läser på gymnasiet. Det är ju inte det jag har påstått, och det är inte det jag säger. Det som var grunden för den här interpellationen var att 20 % av ungdomarna i Bjurholm studerade vidare, medan 70 % på Lidingö gjorde det. Det är på något sätt inte bara begåvning som gör att det blir på det sättet. Det finns andra faktorer. Vill man ge alla barn och ungdomar i det här landet samma utbildningschanser måste man se de här problemen och vilja göra något åt dem.

Högskoleverket pekar i sin rapport på att antalet nybörjarplatser påverkar övergången till högre studier, och då blir ju frågan igen: Hur kommer tusentals färre utbildningsplatser på universitet och högskolan att påverka det här? Stoppat intag enligt 25:4-regeln och kraftiga nedskärningar i komvux begränsar och försvårar möjligheterna att komma in på högskolan just för de grupper som har svårt att ta sig dit i dag, och det tycker jag har bekräftats i dag.

Sedan har du talat om att satsa på grunden. Jag tror också att det är viktigt att satsa på grund- och gymnasieskolan. Men att påstå att regeringen gör insatser för gymnasieskolan i dag blir ju lite löjligt. Vilka beslut har ni fattat om gymnasieskolan? Ni har fattat beslut om att stoppa den kvalitetshöjning vi socialdemokrater hade föreslagit och som riksdagen har röstat igenom. Ni har sagt nej till en vässad gymnasieexamen – där ser vi en fortsatt allmän behörighet. Ni har sagt nej till satsningar på yrkeslinjerna, nej till modern lärlingsutbildning, nej till ämnesbetyg och nej till höjda kvalitetskrav på gymnasiearbetet, och till detta kommer nedskärningar på komvux. Ni gör ju ingenting! Politiken för breddad rekrytering är var god dröj i väntan på utredningar, översyner och framtida gymnasiepolitik. Det duger inte, tycker jag.

Anf. 32 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Ingen som har lyssnat på den här debatten kan tveka om att det finns en stor enighet om att detta är ett problem som vi måste attackera.

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

I Sverige har det på senare år skett en enorm platsexpansion i högskolan. Till mycket stor del har det varit enighet om den. Vi är överens så långt att i den värld vi lever i behöver Sverige många ungdomar som läser på högskola, och det ska naturligtvis vara de ungdomar som är bäst lämpade. Så är det inte i dag eftersom det finns en social snedrekrytering.

Grundproblemet nu är dock inte platstillgången. Det är vår bestämda övertygelse, och där skiljer vi oss möjligen något åt. Vi läser statistiken så att den enorma platsexpansionen inte i grunden har löst det här problemet. Det handlar om marginella förbättringar som skedde några år, och det finns snarast en tendens att de har planat ut de allra senaste åren.

Det behövs alltså andra grepp, och *ett* sådant grepp är ett bättre gymnasium. Där är vår bedömning att det förslag ni hade lagt fram visserligen innehöll en och annan bra detalj eller bra sak, men helheten var inte tillräckligt bra. Därför har vi föresatt oss att göra en mycket bättre gymnasiereform, och för att gymnasieskolan inte ska behöva gå igenom två reformer på bara några få år har vi lagt er reform på is i avvaktan på att vi ska återkomma med en väldigt mycket bättre. Mikael Damberg kan alltså vara helt lugn på den punkten. Alliansregeringen kommer under mandatperioden, snarare förr än senare, att lägga fram ett förslag till en kvalitetsreform för svensk gymnasieskola.

Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2006/07:93 om försörjningsstödet och a-kassan

Anf. 33 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):
Fru talman! Eva Olofsson har frågat mig

1. om jag kommer att ta initiativ till att riksnormen för försörjningsstöd avskaffas,
2. om jag kommer att verka för att riksnormen för försörjningsstöd sänks och
3. vilken avsikt jag har med formuleringen i budgetpropositionen att försörjningsstödet ska utformas på ett sådant sätt att det lönar sig att gå från bidrag till arbete.

Innan jag svarar på Eva Olofssons frågor vill jag lyfta fram att regeringen på bred front satsar på att bryta utanförskapet. Den enskilt viktigaste uppgiften för regeringen är därför att skapa förutsättningar för flera jobb. Regeringens nya jobbpolitik kommer att leda till att flera människor kan försörja sig på eget arbete i stället för genom olika former av bidrag. Den 1 januari 2007 införs till exempel stöd till arbetsgivare som anställer personer som stått utanför arbetsmarknaden i mer än ett år, så kallade nystartsjobb. Regeringen har vidare för avsikt att införa en jobb- och utvecklingsgaranti som innebär individuellt utformade åtgärder som kommer att hjälpa deltagarna att så snabbt som möjligt komma in på den reguljära arbetsmarknaden.

Jag kommer så till Eva Olofssons frågor. Jag har inte för avsikt att avskaffa eller sänka riksnormen. Däremot anser jag att det är viktigt att stärka drivkrafterna för att gå från bidrag till arbete. Det finns därför anledning att se över hur försörjningsstödet kan utformas på ett bättre sätt så att det lönar sig att söka sig till arbetslivet även om inkomsterna inledningsvis skulle bli relativt anspråkslösa, till exempel vid deltidsarbete eller ett arbete som varar kort tid. Utredningen Från socialbidrag till arbete har bland annat i uppdrag att komma med förslag som stärker dessa drivkrafter. Utredningen ska redovisa sina förslag senast den 25 januari 2007. Jag vill avvakta utredningens förslag och erforderlig remissomgång innan jag tar ställning till om jag kommer att vidta några åtgärder beträffande utformningen av försörjningsstödet.

Anf. 34 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Jag hoppas att jag kan ta Maria Larssons försäkran ”jag har inte för avsikt att avskaffa eller sänka riksnormen” som ett löfte för framtiden – ett löfte att inte klämma åt de människor som lever på försörjningsstöd ekonomiskt utan att inriktningen ska vara att stärka dem och ge dem möjligheter att få jobb eller andra lösningar när så behövs.

Jag vill säga något om varför jag ställde den här interpellationen. Det finns flera skäl. Det finns en oro hos mig och många andra människor att det faktiskt inte skulle bli som Maria Larsson säger utan tvärtom. Det beror bland annat på den politik man har lagt fram när det gäller trygghetsförsäkringarna. Man försämrar arbetslöshetsförsäkringen för de arbetslösa. Det kommer att bli svårare att kvalificera sig för a-kassa för studerande, människor med deltidsjobb och människor med tillfälliga anställningar. Många kvinnor, människor med invandrarbakgrund och unga kommer att drabbas av detta. Det kommer också att bli dyrare att vara med. Man avbryter arbetsmarknadsåtgärder och vuxenutbildning.

Denna försämring av a-kassan gör att människor som ska få den här försäkringen får en lägre ersättning. En lågavlönad med 15 000 kr i månaden är efter 300 dagars arbetslöshet med 65 % ersättning nere i 9 750 kr och är då skyldig att ta ett heltidsjobb med 90 % av den lönen. Jag är rädd att det då skulle uppstå ett tryck: Då har man det för bra när man går på försörjningsstöd.

En annan orsak är att Moderaterna faktiskt har motionerat, i sin budgetmotion inför förra perioden, om avskaffande av riksnormen. Man har väl sett den som ett hinder, förstår jag: Människor skulle själva välja att gå kvar på försörjningsstöd i stället för att söka sig till jobb. Det är den bakgrunden som jag har.

Jag tycker att det är viktigt med en riksnorm som gör att man i alla fall kan leva någorlunda värdigt och ha det någorlunda likadant när man är hänvisad till det yttersta skyddsnetet som vi har här i Sverige. Det är tufft att leva på försörjningsstöd. Man har det inte bra då. Det ställs också tuffa krav. Är man arbetsför så ska man söka jobb. Man ska aktivt delta i kompetensutveckling och annan utbildning om man behöver det för att kunna få jobb. Ens ekonomi går igenom. Man får inte ha egna tillgångar. Man får sälja bilen om man inte behöver den i jobbet. Man är inte kreditvärdig. Man har svårt att hitta bostad etcetera. Jag tror att viljan är stark

från väldigt många med rätt stöd att faktiskt söka ett eget jobb, eller, när det behövs, andra insatser.

I dag handlar det egentligen om att vi måste bli oerhört mycket bättre på att ge ett individuellt stöd till de människor som går på försörjningsstöd. De som själva lätt skaffar jobb lämnar försörjningsstödet snabbt i dag när nya jobb kommer på grund av högkonjunkturen, men de människor som har behov av ett mer samlat stöd behöver stöd, rehabilitering och samverkan som är individuellt utformad från socialtjänst, arbetsförmedling, sjukvård och Försäkringskassan.

Jag vill sluta med att återkomma till vad jag tidigare frågat om. Kommer du att stå fast vid det här om Moderaterna fortsätter att driva den politik de motionerade om, att ta bort riksnormen? Kommer du då att stå fast vid att den inte ska sänkas och att den ska finnas kvar? Hur ser du på försörjningsstödet nivå i förhållande till försämrade a-kassa och annat? Ser du en risk för att det kommer ett tryck att de människor som är mest utsatta socialt och ekonomiskt faktiskt kommer att ha det så att säga för bra med det system som gäller i dag?

Anf. 35 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Vi finns i en situation i Sverige i dag där vi historiskt sett har många flera människor som har hamnat i ett utanförskap än vi har haft någon gång tidigare. Det är resultatet av den politik som har förts under den regering som tidigare suttit. Detta har vi ambitionen att bryta. Vi gör en jobsatsning som saknar motstycke för att stimulera till att människor ska kunna komma in på en reguljär arbetsmarknad och få möjlighet till egenförsörjning, som vi vet skapar möjlighet till egenmakt. Här skiljer sig Eva Olofssons synsätt från den politik som vi för och från den tidigare förda politiken. Sedan ska det finnas ett skyddsnät som fångar upp när inte den egna förmågan eller omständigheterna räcker till.

Jag tycker att jag var väldigt tydlig i mitt svar. Där finns korta, tydliga svar på de frågor som Eva Olofsson ställer. Vi kan ju upprepa frågor och svar hur många gånger som helst, men det står ganska tydligt svart på vitt i mitt svar.

Det som skiljer oss åt är ju synsättet på hur jobb skapas och att möjlighet måste ges till flera att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Självklart ligger det beräkningar i botten på hur försörjningsstödet skulle drabbas av de förändrade reglerna i a-kassan. Eva Olofsson använde nu en stor del av sin tid till att beskriva förhållandena i a-kassan. Den debatten ska naturligtvis tas med arbetsmarknadsministern. Men jag skulle ändå vilja säga att de beräkningar som har gjorts av hur detta skulle drabba försörjningsstödet har visat – vi har gjort beräkningar på två olika sätt – att det här inte nämnvärt kommer att påverka försörjningsstödet. Grunden är att flera människor kommer in i arbete. Också människor som i dag finns inom försörjningsstödet ska självklart ha en chans på den reguljära arbetsmarknaden.

Jag träffade i förrgår en arbetsgivare som hade anställt en person som hade varit långtidsarbetslös i 17 år. Många arbetsgivare som jag träffar säger så här i dag: Vi ser tydliga signaler på en jobbskaparpolitik och på att vi får en klapp på axeln som gör att vi vågar gå vidare och vågar ha tilltro till framtiden och vågar vilja någonting annat. Vi kommer att våga expandera och utöka. Vi kommer att våga anställa människor.

Det är grunden för att flera människor ska kunna ha möjlighet till egen försörjning, och det måste väl ändå vara något som Eva Olofsson också tycker är bra, om så kan ske. Det utanförskap som har skapats är inte vi skyldiga till, men vi är beredda att göra någonting åt det.

Anf. 36 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Att jag pratar om a-kassan beror naturligtvis på den politik som gör att man nu trycker ned människors ekonomiska trygghet när de blir arbetslösa. Då är det också en stor risk att man också trycker ned dem som är mest ekonomiskt och socialt utsatta och som går på försörjningsstöd. Det beror inte på att Vänsterpartiet inte har en politik för jobb. Vi vill skapa jobb. Vi tycker att det är en mänsklig rättighet att ha jobb och kunna försörja sig. Vi har lagt fram förslag på flera jobb inom välfärdsområdet och jobb med att utveckla miljöteknikområdet. Vi tycker också att det är viktigt att utveckla småföretagen. Men vi tror inte att man får flera jobb genom att försämra för de arbetslösa och försämra arbetslöshetsförsäkringen. Däremot är det oerhört viktigt att människor får egen makt över sitt liv – att man kan gå från försörjningsstöd till jobb. Men då vore det ju bra om vi hade kvar vuxenutbildning, rekryteringsstöd och arbetsmarknadsåtgärder som stöttade upp folk. Nu avskaffas de.

När jag tittade på detta hittade jag en annan sak som däremot gjorde mig djupt besviken. Jag är glad om Maria Larsson står för de tydliga svar hon har gett. Det är inte så att alla partier som ingår i regeringen står för en sådan politik.

Under juni fick den här utredningen ett tilläggsdirektiv om att man också skulle titta på en fråga som har diskuterats mycket utifrån barnfattigdom. Man skulle titta på det här att när barnbidraget eller underhållsbidraget höjs, alltså bidragsförskott, så får alla barn utom de som har det fattigast ta del av denna generella höjning. Regeringen gav ett tilläggsdirektiv i juni om att titta på för- och nackdelar med detta och hur påverkan skulle bli för kommunerna och för de enskilda barnens och familjernas situation med målet att man ska komma i jobb. Nu såg jag att man den 23 november har dragit tillbaka det här tilläggsdirektivet. Jag tycker att det är helt horribelt.

21 % av de ensamstående mammorna i Sverige utgör den största gruppen antalsmässigt av hushållen i Sverige som behöver försörjningsstöd, ibland som tillskott och ibland helt och hållet. Det är alltså deras barn det gäller. De är 38 000. Det är 5 700 pappor som är ensamföräldrar. När andra barn får höjt barnbidrag ska de här barnen inte få det.

Den andra stora gruppen är de familjer som har kommit hit som flyktingar och som på andra sätt har haft svårt att komma in på arbetsmarknaden och lever i områden som Angered, Bergsjön och Biskopsgården i Göteborg. De ska inte heller få ta del av att barnbidraget höjs.

I Göteborg har vi faktiskt gjort så, i ganska stor politisk enighet, att vi inte drog bort det här från försörjningsstödet. Vi i Göteborgs kommun vill inte tjäna pengar på att de här barnen inte skulle få höjt barnbidrag. De som inte ställde upp på det var Moderaterna. Jag är glad att både Folkpartiet och kd ställde upp på den där höjningen. Men jag tycker att Maria Larsson skulle ha kunnat låta det här vara med i utredningen i stället för att ta bort det. Det var ju faktiskt så att man skulle titta på detta. Det skulle vara med tillsammans med den andra utredningen.

Jag har stor respekt för Rädda Barnen. De har drivit detta och tittat på barnfattigdomen, och de har lyft upp just det här som två viktiga frågor. Generella välfärdshöjningar måste också gälla de barn som lever i de mest ekonomiskt och socialt utsatta familjerna. För mig är det en väldigt viktig fråga.

Den andra väldigt viktiga frågan handlar om att vi kan utveckla en samordning och ett stöd mellan socialtjänst, sjukvård, Försäkringskassan och arbetsförmedling tillsammans, därför att många av de personer som i dag står ganska långt bort från arbetsmarknaden och behöver jobb behöver ett kvalificerat stöd från alla håll utifrån den person de är och de behov de har.

Men det här med barnbidraget, Maria Larsson: Varför tog du bort uppdraget?

Anf. 37 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! I går träffade Maria Larssons partikamrat Sven Gunnar Persson flera fackliga företrädare som beskrev hur det nya förslaget om a-kassan från den borgerliga regeringen kommer att slå. En person som också var med på den träffen var arbetssökande Vanja. Hon kommer att få sin arbetslöshetsersättning sänkt från 8 500 kr till 6 500 kr i månaden när de nya reglerna slår igenom.

Med de här pengarna ska hyran, el och telefon betalas. Dessutom ska de försörja mig och mina två grabbar. Det kommer inte att gå. Det kommer att bli rena katastrofen för oss. Hur ska jag klara mig? frågar Vanja.

Den frågan går till dig, Maria Larsson. Hur ska hon klara sig? Är det socialbidrag hon ska leva på?

Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Regeringens inriktning är ny och en annan. Vi vill skapa jobb. Vi vill ge människor möjlighet att få jobb som leder till en egen försörjning. Det är grunden för vår politik.

Det tilläggsdirektiv som jag har dragit tillbaka – som svar på Eva Olofssons fråga – handlar ju om att det är fullt möjligt att göra precis det som ni har gjort i Göteborg, Eva, nämligen att kommunerna kan gå in och själva besluta om det här. Läger man det som ett statligt förslag krävs det också en statlig finansiering, vilket gör att det skapar ganska mycket större komplikationer. Men det är inget som hindrar att det här görs på lokal nivå, att det drivs på lokal nivå.

Jag har funnit att det är väldigt viktigt att gå in och titta på en sak när det gäller försörjningsstödet, nämligen att ungdomar som finns i familjer som är socialbidragstagare ska ha möjlighet att tjäna extra pengar i form av ett sommarjobb, feriearbete eller ett tillfälligt veckoslutarbete, vilket många ungdomar har. Detta ska inte räknas in utan ska kunna ske utan att en inskränkning sker i försörjningsstödet.

Ungdomar som kommer från ett hem där man kanske saknar möjligheten till egen försörjning och som lyckas med detta ska naturligtvis uppmuntras på alla sätt. Där har jag funnit det viktigt att gå in. Och jag hoppas kunna återkomma till hur ett sådant förslag ska utformas.

När det däremot gäller den här delen har vi lyft bort tilläggsdirektivet, precis som Eva Olofsson anger. Men som sagt var, möjligheten finns naturligtvis att på kommunal nivå förstärka det här om man så önskar.

Arbetslöshetsförsäkringen är det framför allt arbetsmarknadsministern som diskuterar. Men jag angav väldigt tydligt att målsättningen med de förändrade reglerna är att öka möjligheterna till en jobbskapande politik, till att människor får möjlighet att söka jobb och få ett jobb. För den som inte lyckas med det finns naturligtvis försörjningsstödet när a-kassan inte finns till fullo.

Regeringen har gjort noggranna beräkningar på hur de här sakerna korrelerar med varandra och funnit att sambandet är ganska litet. Vi tror inte på den stora överskjutningen från a-kassan till försörjningsstödet helt enkelt därför att merparten kommer att ligga på en a-kassenivå som är högre än försörjningsstödet innebär. Därför finns inte det sambandet på ett tydligt sätt, vilket jag tycker ligger som ett understatement i det som Eva-Lena Jansson anför.

Återigen: Grunden är att vi inriktar politiken på flera i arbete, vilket ökar skatteintäkterna för kommunerna, vilket möjliggör för kommunerna att naturligtvis bygga ut välfärdssektorn och andra viktiga saker, vilket innebär möjligheter för att också kunna anställa flera i vård och omsorg och så vidare.

Möjligheterna till det här ligger i att vi får i gång jobbskapandet. Det är därför som signalerna ut till dem som är arbetsgivare har varit så tydliga. Det är därför vi sätter in nystartsjobben. Det är därför vi sätter in en jobbgaranti som instrument för människor som har stått länge utanför reguljär arbetsmarknad att också kunna komma tillbaka, att få den där skjutsen, att få ett första jobb som man inte har haft på länge. Det är grunden för hela politiken.

Anf. 39 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Självklart är utgångspunkten för Vänsterpartiet också att människor ska få möjlighet att komma i arbete. Vi bara ser att en mängd av de verktygen har försvunnit: arbetsmarknadspolitik, minskat stöd till vuxenutbildning, rekryteringsbidrag. Dessutom är det svårare att kvalificera sig till a-kassa. Då lär man hamna på försörjningsstödet.

Men jag vill återkomma till barnbidraget. Jag tycker att det är väldigt bra att du tar upp att det ungdomar i en familj med försörjningsstöd får som lön från sommararbete och extraarbete inte ska dra ned försörjningsstödet. Jag var ute på ett socialkontor i Biskopsgården i Göteborg i går och där sade man: Självklart, så skulle vi aldrig tänka. Vi tänker ju att de blir vuxna och ska gå i väg till sitt eget liv. Det är helt fel signal. Vi har tyckt och motionerat om detta. Där är vi helt överens.

När man tittar på barnfattigdomen, som är en viktig fråga för Vänsterpartiet och som vi samarbetade med Socialdemokraterna och Miljöpartiet om, ser man att den har minskat. Naturligtvis beror det på att en del människor får jobb, men också på att vi gjorde satsningar på barnbidrag, bidragsförskott, bostadsbidrag och annat som kom till familjer som hade det tufft ekonomiskt.

Det känns ju väldigt fel att de barn som har det allra tuffast inte ska få en bättre standard när alla andra barn får det, bland annat barn som har det väldigt bra ekonomiskt. Skillnaderna har ju ökat mellan kommunerna, mellan storstäderna och landet, mellan de utsatta stadsdelarna, mellan familjer och ensamstående föräldrar. En del i dessa skillnader är ju att man inte blir garanterad de välfärdshöjningar som görs för barn.

Jag förstår inte varför inte du, Maria Larsson, ens vill utreda och titta närmare på frågan. Jag ser fram emot att tillsammans med Rädda Barnen och en mängd andra barnorganisationer fortsätta att jobba med det här. Men jag är oerhört besviken på att ni inte ens vill utreda frågan.

Anf. 40 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Det är uppenbarligen så att det är ”merparten” som angår Maria Larsson. För oss socialdemokrater är alla människor lika viktiga. Det är just den grupp som kommer att drabbas särskilt hårt av förändringarna och försämringarna i a-kassan vi vill värna. Därför blir det märkligt att få höra att den gruppen inte är speciellt viktig i Maria Larssons Sverige.

Jag tycker att det är märkligt att när riksdagens utredningstjänst konstaterar att det blir 1,9 miljarder mindre i intäkter till kommuner och landsting skulle det, enligt Maria Larssons utredningar, betyda att det blir flera jobb i Sverige. Jag förstår inte det.

Satsningar på arbetsmarknadsutbildning och vuxenutbildning som gör att företag skulle kunna få tag i personal med rätt kompetens dras bort till förmån för att de arbetslösa blir fattigare. Det är ett nytt Sverige som växer fram och ett Sverige som inte jag vill vara med i.

I Socialdemokraternas Sverige ska alla vara med. Jag tycker att det är viktigt att man har en generell försäkring, en arbetslöshetsförsäkring, som ger ett bra stöd. Det du nu säger, Maria Larsson, är att de som har haft stöd från arbetslöshetsförsäkringen ska gå över till socialbidrag.

Anf. 41 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Alla ska vara med, säger Eva-Lena Jansson. Men alla har ju inte kommit med i ert Sverige. 1,1 miljon står ju utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Ni har ju inte gett dem chansen. Det är precis det vi vill göra, därför att vi värnar att människor ska ha möjlighet till egenmakt. Välkomna till verkligheten! Jag vet inte var ni har varit.

Arbetsmarknadsutsikterna för 2007 från Ams visar på en stor ökning av sysselsättningen och arbetskraften. Arbetsmarknaden är mycket stark med många nya jobb. Så här börjar det se ut. Vi håller på att vända på det här. Vi håller på att ge möjligheter åt människor.

Barnfattigdomen, Eva Olofsson, har inte minskat utan tvärtom ökat om man ser den på några års sikt, vilket åtminstone jag får indikationer och skrivningar om, och det oroar mig mycket. Men det är naturligtvis så att för den familj med barn som i dag befinner sig under sämst ekonomiska omständigheter ökar möjligheterna allra mest om föräldrarna får tillgång till ett jobb. Så är det. Och det är det som är vår främsta strävan.

Vi nöjer oss inte med att försöka satsa på det näst bästa, som ni har gjort, nämligen fortsatt bidragsförsörjning. Det människor önskar sig är naturligtvis möjlighet till egen försörjning via jobb. Därtill står vår strävan. Sedan ska vi ha skyddsnet för att fånga upp när det inte fungerar på det sättet eller när jobben inte kommer alla till del.

Därför har vi kvar försäkringssystemen. Därför ska det sociala skydds nätet finnas. Men vi kan inte tappa bort det som är det viktigaste målet, nämligen möjlighet för människor att få jobb och egenförsörjning. Där finns den stora utmaningen, och den har varit försummad under alltför många år. Det är därför som vi nu storsatsar på det området.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2006/07:104 om alkoholfrågan – en tydlig folkhälsofråga

Anf. 42 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jan Lindholm har frågat vad jag konkret tänker göra för att fortsätta arbetet för att flytta fram folkhälsoperspektivet inom den europeiska alkoholdebatten. Jan Lindholm har vidare frågat vad jag avser att göra för att det snarast ska bli möjligt för Sverige att ensidigt återinföra de införselnivåer vi hade före vårt EU-inträde.

Inledningsvis vill jag betona att regeringen generellt vill verka för en restriktiv alkoholpolitik. Regeringsförklaringen slår fast att det är angeläget att minska alkoholkonsumtionen eftersom det förbättrar folkhälsan och minskar många sociala problem. Det sägs också tydligt att Sverige ska arbeta för en mer restriktiv syn på alkohol inom EU.

Alkoholen är en ödesfråga för folkhälsan. Det är angeläget att minska alkoholkonsumtionen både för att förbättra folkhälsan och för att minska de många sociala problem som alkohol för med sig. Regeringen ser både det nationella och det internationella arbetet som mycket viktigt.

De senaste månaderna har på flera sätt varit glädjande ur alkoholpolitisk synvinkel, både på hemmaplan och inom EU.

Aktuell statistik från Sorad (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet) visar att alkoholkonsumtionen i Sverige fortsätter att sjunka. Under perioden januari till och med september 2006 sjönk totalkonsumtionen med 3 % i jämförelse med motsvarande period år 2005. Systembolaget ökade sin försäljning med 6 % samtidigt som resandeförseln minskade med 18 %. Smugglingen var totalt sett oförändrad, medan Internetförsäljningen har ökat med 50 % sedan förra året.

Internethandeln anses visserligen inte uppgå till mer än drygt en halv procent av den totala konsumtionen, men om utvecklingen fortsatt på samma sätt som hittills skulle den på sikt ha inneburit ett hot mot Systembolagets alkoholmonopol och den svenska alkoholpolitiken.

Därför instämmer jag med frågeställaren att folkhälsoperspektivet på alkoholfrågan har stärkts inom unionen i och med EG-domstolens dom i det så kallade Joustramålet den 23 november. Domen har klargjort att det bara är varor som importeras för eget bruk och där transporten sköts av köparen personligen som är befriade från punktskatt i hemlandet. Om sedan generaladvokatens förslag till avgörande i det så kallade Rosengrenmålet, att förbud mot import av alkoholvaror över Internet är förenligt med EU:s regelverk, också blir domstolens slutliga dom är det ytterligare ett steg framåt för folkhälsoperspektivet i alkoholpolitiken inom EU och ett erkännande av svensk alkoholpolitik.

En annan aktuell och betydelsefull händelse är att ett enhälligt ministerråd nu har välkomnat kommissionens strategi för att minska de alkoholrelaterade skadorna inom EU. Rådsslutsatserna och strategin utgör tillsammans en viktig plattform för att behandla alkoholfrågor ur ett folkhälsoperspektiv inom EU och för det fortsatta arbetet mot en balanserad och mer hälsoinriktad alkoholpolitik.

Jag har i flera sammanhang betonat att jag ser strategin som ett första steg och att det nu är viktigt att gå vidare – åtgärder behövs inom många politikområden. Det gäller till exempel konsumentskydd, reklam- och marknadsföring, transport, skattefrågor och andra frågor som rör den inre marknaden.

Därför var den debatt som föregick omröstningen om rådsslutsatserna i ministerrådet glädjande och inspirerande, eftersom den så tydligt visade hur angelägen samtliga medlemsstater anser att denna fråga är och att folkhälsoperspektivet fått en väsentligt mer framskjuten plats i flertalet medlemsstater. Det är viktigt att Sverige fortsätter att driva frågan och fortsätter att hjälpa till att utveckla folkhälsoperspektivet på alkoholområdet.

Jag hoppas också att Sverige kan bidra med goda exempel och kunskapsutveckling, inte minst när det gäller området alkohol och unga där vi har mycket erfarenhet.

När det gäller den andra frågan, om införselkvoter, är det min bedömning att det varken finns några entydiga svar om den kommande utvecklingen eller några snabba lösningar på denna fråga.

Sverige har sedan 2004 en överenskommelse med de övriga nordiska länderna att tillsammans verka för en generell höjning av alkoholskatterna inom EU och en halvering av de så kallade indikativa nivåerna och att dessa bör anses som maximigräns för privat införsel.

I förhandlingarna om det så kallade cirkulationsdirektivet (direktiv 92/12) har de nordiska länderna tillsammans arbetat för att uppnå detta. Sverige har, med stöd från Danmark och Finland i rådsarbetsgruppen, hävdats den nordiska positionen när det gäller de indikativa nivåerna. Kommissionen har avvisat den nordiska ståndpunkten med hänvisning till den inre marknaden och gränskontrollen. Inte något annat land har stött den nordiska ståndpunkten. Positionerna är därmed låsta, och beredningen av ändringsförslagen om cirkulationsdirektivet har avstannat.

Detta visar hur svårt det är att nå framgång i denna för svensk del så viktiga fråga. Att därför nu försöka verka för att Sverige ensidigt ska återinföra de införselnivåer vi hade innan vi blev EU-medlemmar bedömer jag i dagsläget som politiskt mycket svårt. Regeringen har inte gett

upp frågan om kraftigt minskade införselkvoter, men vi måste försöka hitta nya konstruktiva vägar att driva frågan vidare.

Jag välkomnar därför kommissionens förslag att inrätta ett forum för alkohol och hälsa för att stödja medlemsstaterna i arbetet med att genomföra strategin och minska de alkoholrelaterade skadorna, och jag hoppas att vi inom ramen för det nya forumet ska kunna föra positiva och konstruktiva diskussioner om frågor av gränsöverskridande karaktär, som till exempel införselkvoter och andra komplicerade frågor. Jag tror att detta kommer att öka förståelsen för varandras särskilda problematik och kulturella förutsättningar och förhoppningsvis också bidra till att hitta nya lösningar.

Anf. 43 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för det långa och ordrika svaret. Jag tycker dock att jag kan konstatera att det inte går att hitta några egentliga svar på mina frågor i all denna text.

Jag har inte frågat vad den förra regeringen gjorde för att flytta fram folkhälsoperspektivet på alkoholområdet.

Jag har inte heller frågat vad Finlands ordförandeskap har åstadkommit av sina löften på det här området inför sitt halvår som ordförande-land.

Jag har inte frågat hur den nordiska ståndpunkten har utvecklats eller hur det har gått med det nordiska samarbetet på det alkoholpolitiska området.

Jag har inte heller frågat vad som står i maktkartellens regeringsförklaring, för den är redan känd.

Jag har inte begärt att få någon redogörelse för läget vad gäller alkoholkonsumtionen i Sverige. Vi kan ta reda på det på andra sätt.

Innehållet i EG:s dom den 23 november har jag inte heller begärt att få redovisat. Det var delvis på grund av den domens innehåll, som jag dessutom redogjorde för i min interpellation, som jag ställde de här frågorna.

Egentligen är det ganska intressant att läsa det här svaret och jämföra det med det svar som jag fick från vår förre folkhälsominister, Morgan Johansson, den 30 juni i år. Innehållet är till många delar detsamma.

Jag har ju debatterat alkoholpolitik med Maria Larsson under förra mandatperioden och läst vad både den nuvarande folkhälsoministern och hennes partikamrater då skrev i sina debattartiklar på det alkoholpolitiska området. Det intressanta är ju att Maria Larsson i dag står här i kammaren som företrädare för maktkartellen och inte som företrädare enbart för sitt eget parti.

Under den förra mandatperioden uppfattade jag situationen som sådan att det fanns en tydlig skiljelinje när det gällde alkoholpolitiken. På ena sidan stod Maria Larssons koalitionspartner, Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet, som alla förordade en friare tillgång till alkohol, i och för sig på lite olika sätt, men ändå. På den andra sidan stod det dåvarande regeringsunderlaget och Kristdemokraterna, som företrädde den traditionella, restriktiva svenska alkoholpolitiken.

Med anledning av EG-domen som just, som Maria Larsson påpekar, signalerar den här ökade insikten om att alkoholen inte är vilken handelsvara som helst tycker jag att det skulle vara intressant att höra vilka

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

åtgärder Maria Larsson, som företrädare för regeringen, inte som kristdemokrat, är beredd att vidta för att gå vidare med den politik som Kristdemokraterna, tycker jag, mycket förtjänstfullt drev före valet. Och åtminstone när man läser regeringsförklaringen kan man tycka att ni har fått väldigt stort gehör för den politiken hos de tidigare mycket alkoholliberala partierna i maktkartellen.

Men man kan också tolka svaret som att en kravställande oppositionspolitik har gått över till att bli en avvaktande regeringspolitik. Är det nu EU som bestämmer dagordningen, som bestämmer hur vår alkoholpolitik ska utvecklas i framtiden? Eller har regeringen en egen agenda – jag kan inte utläsa det i svaret? Och när kommer i så fall de praktiska exemplen på det?

Jag tycker att väljarna har rätt att få veta om maktkartellens regeringsdeklaration bara är tomma ord eller om regeringen har en egen politik för hur vi ska driva den här frågan vidare.

Anf. 44 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Fru talman! Jag vill också tacka statsrådet för ett ordrikt svar. Även om Jan Lindholm i det här fallet inte var riktigt nöjd med svaret därför att han ansåg att han inte hade fått svar på de frågor som han hade ställt tycker jag att svaret väcker många andra intressanta aspekter på den här frågan.

Sverige driver en restriktiv alkoholpolitik, och det syns mycket tydligt i jämförelse med andra EU-länder. En avgörande del för Sveriges restriktiva alkoholpolitik är just Systembolagets försäljningsmonopol.

Flera händelser den senaste tiden visar att EU mer och mer börjar se alkoholpolitiken som en folkhälsofråga och inte bara som en näringspolitisk fråga. Och för att använda ett känt uttryck i andra sammanhang skulle man kunna utropa: äntligen! Jag tror nämligen att det är precis den vägen vi ska gå. Om vi vill nå någon vinning med den svenska restriktiva alkoholpolitiken på Europainivå handlar det just om att styra in på folkhälsoperspektivet. Och det tycker jag verkar lovande så här långt.

Regeringsförklaringen från oktober 2006 innebär att den borgerliga regeringen sluter upp bakom den svenska linjen om en restriktiv alkoholpolitik. Det är glädjande, inte minst med tanke på att det tidigare har funnits borgerliga partier här i riksdagen som har gått i en motsatt riktning när det gäller just den svenska alkoholpolitiken. Kristdemokraterna är det borgerliga parti som varit mest tydligt och stått fast vid sin linje.

Nu ingår ju Kristdemokraterna i ett regeringsalternativ som består av allianspartierna, och där finns det fortfarande en hel del åsikter om just att man vill kvarstå vid sin traditionella politik. Det handlar framför allt om Systembolagsmonopolet, som har varit uppe till diskussion. Och jag vet att det har funnits uttryck för det i socialutskottet när vi har behandlat de ärendena under den förra mandatperioden. Det gäller även skattetrycket på alkoholen. Man kvarstår fortfarande vid åsikter om att man vill sänka alkoholskatten. Det gäller också införselkvoterna, även om Maria Larsson är lite svävande här i dag just när det gäller vad man ska välja för väg i de sammanhangen.

Jag skulle egentligen vilja efterlysa tydligare svar från statsrådet: Vad anser statsrådet just kring de här frågorna när det gäller Systembolagets monopol, när det gäller skattetrycket och skattefrågan och när det gäller

de här införselkvoterna? Kommer Kristdemokraterna att stå kvar vid sin enormt restriktiva alkoholpolitik? Och kan Maria Larsson här garantera att det faktiskt är en enhetlig politik som också står för regeringen i och med att man nu ska fatta kollektiva beslut i de här sammanhangen?

Det som ändå gör mig lite orolig när det handlar om skattefrågan är hur skatteutskottets ordförande Lennart Hedquist svarade i Alcohol Update nr 10 2006 på följande fråga:

Moderaterna är ju tillsammans med Folkpartiet och Centern positiva till alkoholskattesänkningar. Hur går det att driva frågan framöver i regeringen tillsammans med Kristdemokraterna?

Han svarade:

Jag har upplevt i diskussionen att det finns många företrädare inom kd som också förstår att något måste göras på alkoholområdet för att få bukt med den illegala marknaden. Även om nu regeringen inte har sagt något specifikt i budgetpropositionen utgår jag från att man måste komma med ett förslag. Jag uppfattar också att kd:s motstånd i högre grad gäller sprit än öl och vin, det vill säga det jag vill kalla för måltidsdrycker.

Vad är Kristdemokraternas inställning till detta?

Anf. 45 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag får väl uttrycka viss förundran över att svaret uppenbarligen var alltför omfattande, enligt Jan Lindholms tyckande. Målsättningen var naturligtvis att försöka ge en bild av allt det som faktiskt har hänt i ett längre perspektiv men också sedan vi kom till makten. Jag tycker att det är lite viktigt. Den här frågan har redan varit väldigt högt prioriterad för regeringen.

Även om debatten med Morgan Johansson i somras naturligtvis skedde mot en bakgrund av att han hade haft ansvar för frågorna under en längre tid har jag haft ansvar för frågorna under två och en halv månader. Och det här är kanske en av de frågor som det har varit absolut mest fokus på för vår egen del men också medialt. Därför förvånar det mig något att inte en sådan beskrivning ändå kan uppskattas.

Sedan noterade jag att Jan Lindholm använde ordet maktkartellen i stället för regeringen. Det är möjligt att vi ska ha den nivån på debatten här i kammaren. Jag är lite förvånad över det, måste jag dock säga.

Jag skulle gärna vilja berätta vad jag personligen, i egenskap av folkhälsominister, har gjort under de här månaderna, hur jag har arbetat med frågan. En av de allra första saker som jag fick vetskap om var att frågan om en gemensam strategi för EU när det gäller att förebygga alkoholrelaterade skador, alltså EU:s alkoholstrategi, höll på att ramla under bordet och över huvud taget inte komma upp på kommissionens bord. Detta föranledde mig att skriva ett brev till den ansvarige kommissionären Kyprianou och tala om vikten av att Sveriges nya regering ville stödja en restriktiv alkoholpolitik inom EU och att vi såg det som angeläget att den här frågan kom upp på kommissionens bord.

Vi hade också kontakt med Margot Wallström, vår egen kommissionär, som hjälpte till att skjuta på i frågan, och frågan kom upp på kommissionens bord. Det fattades ett enhälligt beslut av kommissionen. Och när jag nu var på ministerrådsmöte för att diskutera och debattera denna alkoholstrategi och anta rådsslutsatser för ett par veckor sedan var det så

uppenbart att det har skett en åsiktsförändring i EU. Här sitter nu alla medlemsstaterna, som gemensamt har antagit en strategi där man säger att alkoholen är en folkhälsofråga och inte en vara, vilken som helst. Den har speciella förtecken och bör betraktas med speciella ögon ur ett folkhälsoperspektiv. Det är nytt. Backa fem år tillbaka i tiden och se att det var annorlunda då! Och här vill jag ge en eloge till den tidigare regeringen, som har gjort ett bra arbete för att bygga de här allianserna i EU-arbetet. Det är vår avsikt att fortsätta och jobba vidare i de strukturerna.

När det gäller ministerrådsmötet var det nästan rörande att se hur alla länder ville komma till tals. Alla begärde ordet, utom Danmark, vill jag minnas, för att berätta vad de på hemmaplan gör för att öka trycket med att minska alkoholkonsumtionen. Det finns ett annat synsätt. Sverige har varit en del av att föra frågan fram dit, och jag vill verkligen fortsätta det arbetet. Även om Jan Lindholm tillhör ett parti som är mycket kritiskt mot EU måste man säga att det är oerhört viktigt att vi har ett samarbete på den nivån. Det spelar roll för vilken situation vi har kring alkoholfrågan här i Sverige. Man kan inte titta på alkoholen enbart ur ett nationellt perspektiv hur gärna man än skulle vilja, inte heller som miljöpartist. Jag förutsätter att Jan Lindholm faktiskt ser det här som en EU-relaterad fråga.

Jag har inte hunnit svara på alla frågorna, men jag avser att komma tillbaka till dig i nästa omgång.

Anf. 46 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Det är ganska roligt att lyssna på våra ministrar som när det passar säger att de faktiskt bara har haft några veckor på sig. Nu har man jobbat i hela två och en halv månader, och det skulle betyda så mycket. Det är precis som när man tar upp jobbfrågan och säger att man håller på att vända det, trots att riksdagen ännu inte har beslutat om särskilt många frågor och de lagförslag som man föreslår ska träda i kraft den 1 januari i många fall och senare. Det är den förra regeringens budget för 2006 som fortfarande gäller. Man behagar lägga det perspektiv som passar.

Det är inte negativt att göra en lång redovisning, men när man ställer en interpellation och frågar ministern vill man veta någonting om intentionerna. Man vill veta lite grann om vart regeringen är på väg och vad den vill.

Maria Larsson säger att det har hänt mycket i ett femårsperspektiv. Det tycker jag. Det gjordes mycket under den förra mandatperioden. Jag hoppas att det finns några idéer om vad man ska göra den här mandatperioden också. Det är det jag inte hittar i svaret, och det är därför jag är lite besviken.

Det är klart att det innehåller saker. Gör då regeringen den tolkningen att man har lyckats med det som man föresatte sig inför det finska ordförandeskapet, där den förra regeringen tryckte på hårt för att Finland verkligen skulle göra folkhälsoperspektivet till en viktig fråga på alkoholområdet? Är det så? Den bilden har inte jag, för jag har inte riktigt de kontaktytorna när det gäller vad som händer i EU-arbetet. Vi har ju bara en ledamot från Miljöpartiet där som i och för sig jobbar mycket med de här frågorna.

Om det har skett en ordentlig förskjutning undrar man hur regeringen utnyttjar den verklighetsförändringen. Hur ser ni på att det faktiskt har inträffat en förskjutning, att man nu ser alkohol inte som en handelsvara vilken som helst utan att folkhälsoperspektivet är avgörande för hur vi ska hantera alkoholområdet och inte den traditionella synen på varornas fria rörlighet? Vad gör man i det perspektivet? Det tycker jag skulle vara intressant att få höra.

I EU tenderar det att bli så att man i många frågor väljer att vänta in från Sveriges sida. Man är inte på bettet, tycker jag. Jag sade att man kan tolka det här svaret som att politiken från Maria Larssons sida har gått från en ganska framåtsyftande och tydlig oppositionspolitik till en ganska lam regeringspolitik där man väntar in EU. I svaret står det också att man egentligen inte har några idéer när det gäller införselkvoterna, man ser problem, och så vidare. Sverige brukar ju försöka vara bäst i klassen och se till att vi lyder alla order. Men det visar sig ibland att det kan vara bra när ett EU-land säger: Det här är vår uppfattning. Så tycker vi. Det här vill vi. Den här vägen vill vi gå.

Man kan ju vara drivande inom EU också. Det är det jag skulle vilja se nu från en folkhälsominister som faktiskt har gått till val på en politik som jag gillar just på det område som gäller alkoholfrågorna. Då tycker jag att det skulle vara skönt att se en politik formulerad om den väg vi vill att Sverige ska ta för att påverka EU att gå vidare, när man nu har öppnat dörren för att folkhälsoperspektivet är det viktiga. Jag saknar fortfarande svaren just när det gäller vart regeringen vill gå.

Anf. 47 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Fru talman! Jag noterar att jag inte hann få svar på mina frågor. Det är så när tiden går fort. Av det hjärtat är fullt pratar man gärna mycket om.

Jag skulle ändå vilja hålla mig kvar vid Systembolaget, för Systembolaget ser jag som ett av våra viktigaste alkoholpolitiska instrument i Sverige, framför allt då kopplat till just folkhälsan. Om vi ska prata folkhälsa och alkohol hamnar vi ju kring tillgängligheten, kring tillgången till alkoholen. Systembolaget utgör en trygghetsfaktor i det sammanhanget mot att vi skulle släppa ut dryckerna i detaljhandeln. Jag vet att i de reservationer som kom i socialutskottet under förra mandatperioden pratar man framför allt om att man vill lyfta ut starkölen och vinförsäljningen i detaljhandeln samtidigt som Kristdemokraterna har uttryckt i utskottet att man gärna ser att man flyttar in folkölet på Systembolaget.

Jag märker att det finns en väldigt tydlig skillnad mellan partierna inom alliansen när det gäller just alkoholfrågan och synen på Systembolaget. Därmed tycker jag att det finns en tydlig skillnad i folkhälsoperspektivet. Det är det som gör mig så orolig när jag läser svaret från statsrådet. Som jag tidigare sade inledningsvis har Kristdemokraterna stått för sin tydliga inriktning med en restriktiv alkoholpolitik. Men när jag drar mig till minnes och ser hur de övriga allianspartierna har diskuterat frågan i det aktuella utskottet blir jag orolig och bekymrad. Jag hoppas att jag på ett tydligare sätt kan få svar från Maria Larsson i den här omgången. Vad är statsrådets syn på Systembolagets monopol, på skattefrågan och på införselkvoterna?

Anf. 48 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Inte på bettet i EU-sammanhang, säger Jan Lindholm. Vi har fått så många synpunkter på att vi har en ny regering som verkligen är på bettet i EU-sammanhang, och jag tror att det är oerhört viktigt att regeringen är på bettet i EU-sammanhang på alla politikområden. Det kommer vi att fortsätta att vara. Jag har varit det på det här frågeområdet. Naturligtvis är Sverige lite ledstjärna på området och kommer att fortsätta att vara det.

Regeringsförklaringen är väldigt tydlig, och jag är väldigt stolt över det som står i regeringsförklaringen. Sverige ska verka för att minska totalkonsumtionen av alkohol. Vi ska ha en restriktiv alkoholpolitik inom EU. Det är ganska tydliga skrivningar, och dem är vi överens om. Alla fyra regeringspartier står bakom de skrivningarna, måhända något förvånande för somliga, men så är det. Vi är eniga om detta.

När det gäller Systembolagsmonopolet bygger ju den restriktiva alkoholpolitiken i Sverige på några instrument. Det handlar om försäljningsmonopolet och om skatterna. De båda verktygen finns nu kvar. Jag är väldigt glad över utfallet i Joustramålet. Jag är väldigt glad över generaladvokatens förslag till beslut i Rosengrenmålet. Om det nu också blir domen i Rosengrenmålet innebär det möjlighet att kunna ha kvar försäljningsmonopolet. Om vi hade fått en utmaning att handla via Internet hade varit okej med skatt i det land där man köper varorna hade en stor del av försäljningsmonopolet riskerat att falla och urholkas. Min förhoppning är att Rosengrendomen ska gå generaladvokatens väg och att försäljningsmonopolet ska kunna fortvara på det sätt som har varit sedan tidigare. Om detta finns det en samsyn med våra skrivningar i regeringsförklaringen.

När det gäller skatter har det funnits skilda synsätt, och det kanske delvis också finns. Men om ni tittar noga och läser i budgeten för 2007 kan ni tydligt se att det inte finns några förslag till skatteförändringar eller skattesänkningar. Frågan om skatter har förändrats ganska mycket i förhållande till vår omvärld. Flera av de länder som har tagit till skattesänkningar lever nu med eftertankens kranka blekhet. I Finland förs det en mycket långtgående diskussion där man har satt in och förstärkt andra verktyg för att man ser att den 30-procentiga skattesänkningen – 40-procentig i vissa delar – har ökat alkoholkonsumtionen med 15 %. Det har lett till att våldet mot kvinnor ökat med 25 %, och så vidare. Det finns en ganska stor opinion i Finland. Man anklagar till och med regeringen för att ha vidtagit åtgärder i form av skattesänkningar som har lett till att alltför många män dör en förtidig död. Detta ifrågasätts nu regeringen för.

Jag tror att det finns ganska mycket att lära av det som händer i omvärlden just nu. Också här håller en annan debatt på att ta plats där man tittar mycket noga på vilka konsekvenser och följdverkningar som skattesänkningarna har fått. Jag tror att det också kan spela roll för den framtida svenska debatten.

Frågan om införselkvoter är inte på något sätt död för oss kristdemokrater. Fortsatt är det en intressant fråga även om vi inte har uttryckt det specifikt i regeringsförklaringen. Men det är en fråga som är politiskt svår i EU-sammanhang. Jag har testat hur det förhåller sig med den, och jag har försökt hitta framkomliga vägar. Jag tror till exempel att den

Anf. 49 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Jag är naturligtvis glad för att maktkartellens företrädare på alkoholpolitikens område ändå tycks ha fått stort gehör för den politik som Kristdemokraterna står för och att de övriga tre partiernas ståndpunkter när det gäller alkohol som en relativt fri handelsvara med ökad tillgänglighet inte tycks ha fått genomslag. Och det har vi läst i maktkartellens regeringsdeklaration. Jag tänker återkommande komma tillbaka till detta för att ständigt få bekräftat att det är den politiken som gäller, så att inte det lilla partiet tappar frågan på vägen. Så du ska få stöd i den frågan.

Jag tycker fortfarande att jag inte har fått svar på mina frågor. Maria Larsson redovisar det som vi i princip redan känner till, alltså det som skett.

Jag skulle väldigt gärna vilja höra om Maria Larsson i egenskap av folkhälsominister har några funderingar på hur man kan gå vidare och inte bara redovisar att det är svårt. Hur kan man gå vidare när det nu har kommit en EG-dom där det tydligt sägs att alkohol inte kan betraktas som vilken handelsvara som helst utan att man måste ha ett folkhälsoperspektiv på denna fråga? Jag skulle vilja få några signaler om det.

När det gäller införselkvoterna brukar man säga att vår restriktiva handelspolitik saknar tänder så länge vi inte har möjlighet att begränsa införseln utan har en i princip fri införsel. Anser ministern att det är möjligt att ha en restriktiv alkoholpolitik med tänder utan att lyckas i den frågan?

Anf. 50 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! När det gäller den nationella nivån är många verktyg naturligtvis på gång. Vi har haft en stor satsning via Alkoholkommittén som har gjort ett förträffligt arbete på många sätt och haft många olika verksamheter i gång för att arbeta drogforebyggande. Alkoholkommittén slutför sitt arbete under 2007. Sedan ska vi återkomma med svar om vad vi tycker är viktigt att ta med oss in i framtiden av det arbetet.

Vi har till exempel redan angett att vi tycker att den infrastruktur som har byggts upp med länsamordnare och med lokala samordnare på ett kommunalt plan innebär ett bra sätt att arbeta. Vi ser stora möjligheter att också ha ett tätare samarbete med frivilligorganisationerna framöver och så vidare. Men de exakta svaren kommer så småningom. Det kommer flera svar. Vi kan inte vara färdiga med allt efter två och en halv månader, men vi arbetar aktivt med dessa frågor. Jag hoppas att det har framgått för Jan Lindholm att vi tar dessa frågor på stort allvar och att vi avser att faktiskt bedriva ett aktivt arbete både på ett nationellt plan och på ett internationellt plan därför att vi tror att vi måste utnyttja bägge dessa arenor för att få en verksam och framgångsrik politik.

Det gäller dock att arbeta på ett realistiskt sätt där man så att säga läser omgivningen för att hitta de framkomliga vägarna.

Jag tycker att det nu är så glädjande att man i Europa börjar få ett annat synsätt som också ger möjlighet att diskutera flera frågor. Där kan till

Svar på
interpellationer

exempel frågan om införselkvoter vara en fråga som så småningom kan föras in i diskussionen.

När jag tittar bakåt historiskt har det varit väldigt svårt att föra fram den frågan. Jag tror att förutsättningarna kommer att bli betydligt bättre framöver.

Alla svar ges inte i dag. Och jag tycker inte heller att det är vare sig rimligt eller möjligt. Detta är en fråga som kräver ett pågående arbete och hela tiden nya verktyg beroende på hur utvecklingen ser ut men också därför att vi hela tiden måste flytta fram positionerna.

Tack så mycket för debatten, och tack för att jag har fått möjlighet att diskutera alkoholfrågan. Jag tror säkert att vi kommer att återkomma till varandra vid flera tillfällen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2006/07:84 om diskriminering i förskolan

Anf. 51 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Mats Gerdau har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att föräldrarna ska få mer att säga till om vid val av förskola.

Valfriheten måste öka i Sverige. Föräldrarna ska ges större möjlighet att själva välja den typ av förskoleverksamhet som är lämplig för just deras barn, i deras situation. Det ger makt åt individen, ökad konkurrens och större mångfald. I regeringsförklaringen aviserades att en barnomsorgspeng ska införas. Det är ett viktigt steg i rätt riktning.

Arbetet med att stärka valfriheten i förskolan pågår inom Regeringskansliet. Så fort det arbetet är avslutat avser jag att återkomma till riksdagen med förslag på detta område.

Mats Gerdau har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av uppgifter i medierna om kvotering vid placering i förskolan i Vårgårda kommun.

Som ansvarigt statsråd får jag naturligtvis inte kommentera ett enskilt ärende. Statens skolverk har regeringens uppdrag att se till att skollagen följs. Ifall Skolverket gör bedömningen att situationen i Vårgårda strider mot gällande rätt, förutsätter jag att myndigheten tar upp detta till prövning.

Rent principiellt anser jag att kvotering är ett otyg. Jag utgår ifrån att ingen kommun i Sverige kvoterar vid placeringen av barn i förskolan, det skulle i så fall vara mycket olyckligt.

Varje barn är unikt, med egna förutsättningar och egna behov. Inget barn, och ingen elev, får diskrimineras på grund av sin etniska tillhörighet. Det är en av de grundläggande principerna som vårt samhälle och vårt skolväsende vilar på.

Enligt skollagen (1985:1100) ska kommunen erbjuda en plats i förskolan så nära barnets hem som möjligt. Den enskilda kommunen har utifrån denna lagstiftning stor frihet att organisera sin verksamhet på det sätt som passar kommunen bäst. Detta får dock inte strida mot det diskrimineringsförbud som finns i skolförfattningarna.

Att förbättra föräldrarnas valfrihet och stärka förskolans kvalitet är två viktiga uppgifter som ligger framför regeringen. Jag tror dessutom att de båda hänger ihop: Om föräldrarna får mer att säga till om vid valet av förskola så kommer kvaliteten att förbättras.

Anf. 52 MATS GERDAU (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka skolministern för svaret. Jag är dessutom ganska nöjd med innehållet i svaret.

Jag tycker att det är bra att regeringen så tydligt markerar att kvotering av barn i förskolan varken är lämpligt eller förenligt med svensk lag.

Bakgrunden till min interpellation var uppgifter om att Vårgårda kommun i Västergötland beslutat att just kvotera invandrabarn i förskolan. Orsaken är att det är tungarbetat i vissa förskolor eftersom det finns många invandrabarn där. I en av förskolorna i tätorten har 60 % av barnen utländsk härkomst. Nu vill man få en ”bättre blandning” även om det innebär att barnen inte kan få det dagis som ligger närmast eller där föräldrarna önskar.

Det innebär alltså att kommunens strävan efter en bättre blandning är överordnad föräldrarnas rätt.

Här någonstans reagerade jag väldigt starkt. Vem ska egentligen ha makten över barnomsorgen? Ska det vara kommunen, eller ska det vara föräldrarna? Ska kommunen blanda barn och välja ut barn som man tycker passar in och därmed också välja bort barn som man inte tycker passar in? Är det acceptabelt? Eller är det föräldrarna som ska bestämma var de vill ha sina barn och som ska ha möjlighet att välja en förskola som de har förtroende för?

För mig som moderat är det självklart att föräldrarna ska ha den makten. Föräldrarna har inte något annat än sina egna barns bästa för ögonen. Det är just de och inga andra som kan avgöra vad som är bäst i varje enskilt fall.

Hur goda ambitioner man än har med kvoteringen blir det, tycker jag, fel när föräldrarnas önskemål och åsikter åsidosätts. Jag tror inte att Vårgårda har några onda avsikter med den här kvoteringen. Men det är lite ruggigt när kommuner väljer ut barn man tycker passar in och väljer bort andra barn.

Under min tid som kommunalråd i Nacka har jag tydligt sett hur ökad valfrihet leder till både högre kvalitet i verksamheten och mer nöjda föräldrar. Det gäller i synnerhet i områden med väldigt många invandrabarn. Sådana områden finns det naturligtvis också i Nacka.

Om man låter föräldrarna välja vad de tycker passar den egna familjen bäst tvingas förskolorna i ökad utsträckning anpassa sig till föräldrarnas önskemål. Det blir en mer kund- eller konsumentstyrd verksamhet. Man blir inte ”tungarbetad” och bortvald därför att man är invandrare. Man blir värd att lyssna på.

Föräldrarna får mer makt, och förskolorna blir faktiskt också mer professionella när det gäller att svara upp mot kraven. Förskolor som inte upplevs uppfylla kraven väljs bort. De som uppfattas som bra växer naturligtvis till. Det blir flera sådana enheter. Sammantaget höjer det kvaliteten på förskolorna i hela kommunen.

Eftersom alla upplever kvalitet lite olika är det viktigt att det för en förälder finns olika alternativ att välja mellan. Då kan alla hitta någonting som gillas.

Dessvärre är det i dag så att det i var femte kommun inte finns några alternativ alls, utan det är uteslutande kommunala skolor. Familjedaghemmen håller på att helt och hållet försvinna. Här måste det bli en förändring. Också det handlar min interpellation om. Därför är jag glad över att regeringen och skolministern avser att återkomma till riksdagen med förslag om ökad valfrihet för barnfamiljerna – det behövs.

Frågan är om skolministern kan ge något besked om *när* detta kommer att ske. Frågan brådskar naturligtvis eftersom utvecklingen ser ut att gå åt fel håll, bland annat i Vårgårda.

Anf. 53 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag får inte kommentera de här förhållandena i Vårgårda. Dock vill jag säga att vi när vi grävde lite i hur det faktiskt stod till nog menade att rubriceringen ”kvotering” är lite väl överdriven när det gäller vad som faktiskt försiggår där, men nog om Vårgårda.

Detta får prövas av de myndigheter som ska pröva om lagstiftningen upprätthålls, om man gör något fel eller inte.

Precis som Mats Gerdau konstaterar är nog interpellanten och regeringen helt överens. Valfriheten ska öka. Det ska ske lagstiftningsmässigt. Det ska ske genom att man garanterar ekonomisk ersättning på likvärdiga villkor till olika aktörer. Det måste också ske genom att kommunerna inte motarbetar utan ser till att uppmuntra olika alternativ som uppstår.

Vi har båda kommunal bakgrund. En erfarenhet man då har är att kommunen, även om en sak är tillåten i lagen, kan sabotera saken genom att hålla på och tricksa och motarbeta med alla möjliga hyreskontrakt etcetera, så det gäller också att det finns en positiv attityd ute i kommunerna. Lagen räcker långt, men det behövs också en attityd som är sådan att vi välkomnar valfrihet och mångfald i förskoleväsendet.

Jag delar helt och hållet uppfattningen att valfrihet och kvalitet har ett värde i sig för att föräldrarna ska ha makten. Det har också effekten att valfriheten leder till kvalitetsförbättringar. Alla skärper sig lite extra – så är det om man är utsatt för konkurrens.

Anf. 54 MATS GERDAU (m):

Fru talman! Vi har uppenbarligen helt lika uppfattning i denna fråga. Naturligtvis ska vi uppmuntra och stimulera alternativ – inte motarbeta, som ju många kommuner gör. I var femte kommun i Sverige finns det, som sagt, inte ett enda alternativ.

Frågan är återigen: När kommer regeringen att presentera ett slags förslag i nämnda riktning så att det faktiskt blir valfrihet för alla barnfamiljer i hela Sverige och inte bara där man råkar ha goda politiker som tillåter barnfamiljerna att välja? Om det skulle jag gärna vilja ha ett besked från skolministern.

Anf. 55 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! I Regeringskansliet förbereds en stor reform som syftar till att både öka valfriheten i hela familjepolitiken med en rad olika inslag

– vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus och så vidare – och öka valfriheten i förskoleväsendet. Avsikten är att de sakerna ska sjösättas ungefär samtidigt. Men en del av dem kostar en del pengar, så i dag finns inget exakt datum utsatt. Men att detta ska ske under den här fyraårsperioden är alldeles glasklart. För min del får det gärna ske – ju förr, desto bättre.

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

Anf. 56 MATS GERDAU (m):

Fru talman! Jag vill tacka skolministern för svaret. Vi får säkert återkomma i debatten framöver.

Anf. 57 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det känns inte som att det finns ett jättestort behov av ett slutinlägg, men jag tackar för möjligheten.

Jag konstaterar att vi nog är rätt överens om hur det ska rattas framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2006/07:99 om elevinflytande

Anf. 58 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Ibrahim Baylan har frågat mig vilka uppföljningar och utvärderingar som har gjorts under försöksverksamheten med elevstyrda skolor och vilka slutsatser jag drar av resultaten av försöken.

Statskontoret och Skolverket har tidigare utvärderat försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet. Skolverket har följt utvecklingen av försöksverksamheten med lokala styrelser och utvärderat den kontinuerligt i ett antal delrapporter. Statskontoret har i en rapport år 2002 redovisat de förhållanden som förklarar det låga antalet skolor som deltagit i försöksverksamheten med lokala styrelser.

På de skolor där lokala styrelser införts visar utvärderingen att initiativet sällan kommit från eleverna själva utan att det ofta har kommit från politiskt håll och att arbetet i de lokala styrelserna inte fått den breda förankring bland eleverna på skolan som hade varit önskvärd.

Enligt Skolverkets attitydundersökning år 2003 har försöksverksamheten inte heller förändrat uppfattningen bland eleverna om hur mycket de kan påverka i skolan. Uppfattningen är i stort sett oförändrad mellan åren 1997 och 2003. Dessutom upplever eleverna att deras inflytande avtar med stigande ålder trots att det borde vara tvärtom.

Min slutsats är att innehållet och möjligheterna till inflytande bör vara betydligt viktigare än formen för inflytandet. Lokala styrelser är långt ifrån det enda sättet att uppnå ett förstärkt inflytande för gymnasieelever. Min och regeringens utgångspunkt är att eleverna bör ges möjligheter till reellt inflytande men att de inte bör styra sin skola. Antalet gymnasieskolor som har infört lokala styrelser med elevmajoritet visar också att det faktiskt är få elever som strävar efter att få göra detta. Det viktiga är i stället att utveckla möjligheter för flera elever att bli delaktiga än bara det fåtal som medverkat i försöksverksamheten med lokala styrelser.

Gymnasieelever kan påverka sin utbildning på flera sätt. På varje gymnasieskola ska det till exempel finnas en skolkonferens för att behandla vissa frågor som har stor betydelse för eleverna samt för informationsutbyte, samråd och gemensamma diskussioner mellan rektor, personal och elever. Många skolor har i dag även elevråd som tränar eleverna i demokratiska arbetsformer. Det är en av många bra former för inflytande eftersom den ger rektor och skolledning en möjlighet att ta till sig elevernas synpunkter. Skolverket har, bland annat i årets lägesbedömning, redovisat att det finns en stor förbättringspotential på många skolor när det gäller elevers vardagsinflytande.

Som jag tidigare har påpekat är det en viktig princip att makt och ansvar hänger samman. Det är den bärande principen för all makt- och myndighetsutövning i Sverige. Om elever, som själva inte är myndiga, fattar felaktiga beslut går det inte att utkräva ansvar efteråt. Skolans lärare och rektorer måste därför ha det avgörande inflytandet över verksamheten.

I dag regleras elevinflytandet främst genom skolformsförordningar och läroplaner. Min ambition är att frågan om elevinflytande ska få större tyngd. Därför avser jag att verka för att det i den kommande skollagspropositionen lämnas förslag som tydliggör regleringen av elevinflytandet i skolan.

Tredje vice talmannen konstaterade att Ibrahim Baylan, som framställt interpellationen, inte var närvarande i kammaren.

Anf. 59 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Det gläder mig att skolminister Jan Björklund uttalar att det är bra att elevinflytandet ska få större tyngd i framtiden i kommande skollagsproposition. Vi satt båda med i Skollagskommittén och diskuterade frågan väldigt mycket, så jag gläder mig mycket över uttalandet att delaktigheten ska öka.

Just av den anledningen ställer jag mig frågande till att det inte ska vara möjligt att ha elevmajoritet i gymnasieskolans lokala styrelser. Den här regeringen måste ändå stå för mångfald. Om vi verkligen menar allvar med att öka elevernas delaktighet och inflytande måste vi också säga att det måste finnas många olika möjligheter att utöva detta inflytande. Då är detta en av möjligheterna.

Visst, det finns sedan länge undersökningar från Skolverket som tydligt visar att elevernas nöjdhet med inflytandet minskar alltmer i högre åldrar. Det är inte konstigt, för det är först när de blir lite äldre som de kan utöva inflytandet. De upplever begränsningar i det inflytande som finns.

Det sägs att man inte är så nöjd med de lokala styrelser som har funnits. Då kan man fråga sig hur dessa har fungerat. Jag har själv erfarenheter från Södertälje där vi har sex olika kommunala gymnasieskolor med lokala styrelser. Jag har tydligt märkt att de elever som är nöjda med inflytandet är de som har varit mest aktiva och där skolorna har varit aktiva och drivit fram frågorna. Sedan finns det andra där det inte har varit lika engagerade elever. Naturligtvis är man då inte lika nöjd, för man har inte upplevt detta inflytande.

Det hela handlar egentligen om ingenting annat än om samma sak som vi upplever på alla fronter i samhället: Delaktighet skapar engagemang och motivation. Det är samma sak som vi upplever i näringslivet. Även anställda i företag blir mer motiverade när de får delaktighet utan att för den skull behöva ta ansvar för det ekonomiska resultatet.

Varför vill denna regering – som annars talar mycket om mångfald och delaktighet, inte minst i förra interpellationsdebatten – just när det gäller lokala styrelser begränsa möjligheterna? Jag förstår att man kanske inte är lika intresserad av att driva på lokala styrelser med elevmajoritet, men varför vill man begränsa och ta bort möjligheterna att ha sådana i skolor? Allas vårt mål är ju att eleverna ska få bättre resultat, de ska bli delaktiga och motiverade till sina studier. Det skapar man genom att låta eleverna vara med i processen, inte genom att utesluta dem.

Anf. 60 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Förra veckan besökte jag Fenix kunskapscentrum, som ligger i Vaggeryds kommun. Jag tror att statsrådet också har varit där. Jag träffade den lokala styrelsen. Det var elever, det var lärare, övrig personal och en av skolans rektorer. Alla sade de med en mun att förslaget att ta bort möjligheten till lokala styrelser med elevmajoritet var ett dåligt förslag. En elev sade: Jag vill bli behandlad som en ung vuxen. En annan elev sade: Den lokala styrelsen ger en god möjlighet att påverka. Lärarna och den övriga personalen såg det som en förmån att ha en lokal styrelse med elevmajoritet. Rektorn sade slutligen: Den lokala styrelsen är inget hot mot mig som är rektor. Tvärtom är den ett stöd för mig. Det ökar delaktighet, och eleverna växer.

Den lokala styrelsen frågade mig: Hur kan man påverka detta förslag? Vi diskuterade det.

Nu står jag här och talar. Det är inte bara min röst som statsrådet hör, utan det är också den lokala styrelsens på Fenix kunskapscentrum.

Statsministern sade i sin regeringsförklaring att regeringen skulle vara en öppen regering och lyssna på alla medborgare. I regeringsförklaringen står det dessutom:

”Demokratien och demokratins institutioner ska vitaliseras. Makten ska utgå från människor, och varje medborgare ska ha ett avgörande inflytande över beslut som rör deras liv.”

Då är min fråga: Gäller inte detta även elever på gymnasieskolor?

För statsrådet verkar det här vara en fråga om makt och ansvar. För mig är det mer en fråga om demokrati och utbildning. Jag är övertygad om att lokala styrelser med elevmajoritet leder till en ökad demokrati och ökad kunskap. Det ger en bättre gymnasieskola och ökar samverkan mellan elever, rektorer, lärare och övrig personal.

Lokala styrelser har inte makt att fatta avgörande beslut om sin gymnasieskola. Däremot har en ansvarig nämnd fått befogenhet att fatta beslut i vardagsnära frågor. På intet sätt fråntas det de ansvariga politiskt ansvar för gymnasieskolans utveckling, inte heller inverkar det menligt på lärarnas ansvar eller rektors befogenhet.

Om man betänker andra förslag som kommit från högerregeringen och som rör skolan tycker jag att mönstret blir tydligt. Nu ska klockan vridas tillbaka. Rektorer och lärare ska bestämma och elever hållas tysta. Det luktar lite 50-tal för mig.

Statsrådet och fru talman! Jag talar inte bara för mig själv, jag är samtidigt en röst för lokala styrelser med elevmajoritet. Vi uppmanar statsrådet att slänga förslaget om att förbjuda lokala styrelser med elevmajoritet i papperskorgen.

Anf. 61 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Vad båda de föregående talarna gör sig skyldiga till är en total sammanblandning av ord som delaktighet, inflytande och att bestämma. Det måste finnas en möjlighet till delaktighet och inflytande utan att man för den skull är den som bestämmer. Jag menar att på alla de 5 000 skolor i Sverige som inte har en styrelse med elevmajoritet har eleverna möjlighet till delaktighet och inflytande. Men skillnaden mot de 30 skolor som har valt elevstyrelse är att man inte har någon möjlighet att rösta ned sina lärare och rektorer. Tänk att jag tycker att det är rätt princip. Eleverna ska ha inflytande i skolan. Ju äldre man är, desto mer inflytande ska man ha. Men själva tanken att eleverna ska kunna rösta ned sina lärare bara för att de är flera är fel.

Vi har allmänna val i Sverige, och då har vi en man, en röst. Det är en demokratisk princip. Men en skola styrs inte efter den principen, lika lite som ett sjukhus eller andra institutioner styrs efter den principen. Där styr man efter professionell kompetens.

Elever och lärare är i skolan på olika villkor. Eleverna går i skolan för att lära sig kunskaper, kunskaper som lärare redan har. Lärarna överblickar kursinnehållet därför att de har genomgått kursen ett antal gånger, vilket eleverna inte har gjort. Men jag håller med om att eleverna är flera. Tanken att eleverna ska kunna rösta ned lärarna bara för att de är flera tycker jag vittnar om en devalvering av och en mycket nedvärderande syn på både lärares och rektorers professionella erfarenhet och kunskaper.

Ingen skulle komma på tanken att föreslå att de avgörande medicinska besluten på ett sjukhus skulle fattas genom omröstning bland patienterna. Vi litar på att läkare och sjuksköterskor har professionell kunskap. Man lyssnar på patienten, men till sist är det läkare som har det medicinska ansvaret och som också fattar besluten. Så måste det också vara i skolan om vi respekterar lärares och rektorers professionella kunskaper och erfarenhet. Man lyssnar på eleverna – några vill lägga upp det så och några så. Men det sker ingen omröstning i klassrummet, utan till sist väger läraren samman synpunkterna men fattar själv beslut och är ansvarig.

På samma sätt är det med en rektor som styr sin skola. En rektor utövar sin makt under tjänsteansvar. Om något blir fel kan ju en rektor avsättas och ytterst ställas inför rätta om något blir väldigt fel. Det är en viktig princip i vårt samhälle att den som utövar offentlig makt under lagarna ska kunna ställas till ansvar. Men hur ställer man en grupp elever i 17-årsåldern till ansvar om de har röstat ned rektorn? Då går det ju inte att utkräva ansvar.

När ni använder ord som demokrati om det här är det enda i demokratin att man ska rösta om allting, men det finns flera saker som är viktiga i en demokrati. Det är till exempel att ansvaret är tydligt. Vem är ansvarig för en sak? Går det att utkräva ansvar efteråt? Det är också en viktig parameter i en demokrati. Det sambandet luckrar ni helt upp när ni säger

att rektorn är ansvarig men att någon annan kan rösta ned rektorn och fatta beslut. Det är detta som är min principiella invändning.

Jag är mycket för elevinflytande. Eleverna ska vara delaktiga. Man ska lyssna på eleverna. Men eleverna ska inte kunna rösta ned sina lärare bara för att eleverna är flera.

Prot. 2006/07:38
12 december

Svar på
interpellationer

Anf. 62 IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Det var ett intressant anförande som statsrådet höll. Han argumenterade ihärdigt och engagerat, men jag undrar vad han engagerat och ihärdigt argumenterade emot.

Det har funnits en tradition inom svensk skolpolitik att man ibland, när man har känt sig osäker på något, genomdriver försök för att se hur det faller ut i skolan. Det är en värdefull tradition därför att skolan är en väldigt stor och viktig verksamhet. Det är 1,2 miljoner elever och ungefär en kvarts miljon anställda i grund- och gymnasieskolan i Sverige. Då är det viktigt när man genomför stora förändringar att man ibland testat av dem. Just ett sådant test, ett sådant försök, har nu pågått sedan 1997 i den svenska gymnasieskolan. I detta test har man kollat hur det faller ut om man släpper lite större inflytande till eleverna. Det är ca 50 gymnasieskolor av de knappt 1 000 som finns i Sverige som deltagit i detta försök. Det är väldigt många elever det handlar om. Det är någonstans mellan 20 000–30 000 elever som går i gymnasieskolorna.

De argument som statsrådet använder här, och som han också har använt i den offentliga debatten, handlar om att om man släpper ett inflytande till eleverna devalverar det lärarnas och rektorns profession. Då har jag ställt frågan till statsrådet: I vilken av dessa skolor som har ingått i försöket för att testa hur detta faller ut har rektorns och personalens profession devalverats? Kan man konstatera det enligt någon utvärdering? I så fall, vilken av dessa skolor handlar det om?

Sedan säger statsrådet att detta handlar om principer. Utmärkande för den politik som statsrådet för är en dogmatisk politik som egentligen inte har så mycket med verkligheten att göra. Verkligheten är, statsrådet, att det här försöket har fallit väl ut. Verkligheten är den att vi har elever som tar ett större ansvar för sig själva och sin skola i och med att de har mer att säga till om. I de skolor där eleverna har mycket att säga till om är det också lugnare och tryggare, därför att eleverna känner ett extra stort ansvar när de har fått vara med och fatta beslut.

Om det är så att statsrådet menar att detta är annorlunda, vilka utvärderingar hänvisar då statsrådet till? Mig veterligt har det inte på senare tid gjorts några större utvärderingar av den här verksamheten. Då är min fråga: Vilka utvärderingar har statsrådet som grund för det förhastade beslut som nu slängs fram?

Tyvärre får jag intrycket av att det just är ett hafsverk från statsrådets sida, byggt på någon gammalmodig princip om att eleverna ska veta sin plats och veta hut. Det påminner lite grann om Don Quijotes kamp mot väderkvarnar, för här står statsrådet och pratar om att eleverna inte kan ställas till svars. Jag vill påminna statsrådet om att många av de här eleverna har rösträtt till och med till den här kammaren. De röstar i valet till Sveriges riksdag. Jag tror till och med att några av dem kan ha gått så fel att de har röstat fram den regering som statsrådet sitter i, men något inflytande i skolan ska de förbjudas att ha i framtiden.

På vilka utvärderingar, statsrådet, baseras dessa uppfattningar? Och, framför allt, i vilken skola har lärarnas och rektorernas profession devalverats?

Anf. 63 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jan Björklund gör en speciell grej av att rösta ned lärarna. Jag undrar om det någonsin har skett. Har det någonsin skett att rektorer och lärare har blivit nedröstade och i så fall varför? Det vore intressant med just en sådan utvärdering som Ibrahim Baylan efterlyser.

Jag rekommenderar Jan Björklund att besöka dessa lokala styrelser, till exempel Wendela Hebbegymnasiet i Södertälje som har en utmärkt lokal styrelse där eleverna snarare vill ha mer än mindre inflytande. De är mycket upprörda.

Jag vill också ställa en fråga till skolministern. Vi pratar om lokala styrelser med elevmajoritet. Den viktigaste frågan är inte majoritetsförhållandet. Den viktigaste frågan är att elever kan sitta i dessa lokala styrelser.

Är skolministern beredd att medverka till att elever i fortsättningen kan sitta i lokala styrelser även om de inte är i majoritet? Då tillmötesgår skolministerns envisa, men ogrundade, krav att eleverna inte ska kunna rösta ned lärarna.

Miljöpartiet vill ha lokala styrelser med elevmajoritet, men i politiken måste man alltid kunna kompromissa. Därför undrar jag: Är skolministern beredd att inrätta styrelser där eleverna finns med men inte är i majoritet?

Anf. 64 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Jag ska ge ytterligare en bild ur verkligheten. I går kväll var jag på kommunfullmäktigesammanträde i Vaggeryds kommun. Efter mötet kom ordföranden i barn- och utbildningsnämnden fram till mig och sade: Vi är en enig nämnd som kommer att skicka en skrivelse till statsrådet för att tala om hur vi ser på frågan. Vi vill gärna att statsrådet omprövar sitt beslut och river förslaget att skrota lokala styrelser med elevmajoritet. Det var en moderat ordförande. Det är en borgerlig kommun med en borgerlig nämnd. Man kan fundera på detta med att lyssna in i de egna leden, statsrådet.

När jag hör argumentationen går mina tankar tillbaka till rösträttsdebatten och kvinnorna. Då hade högern ungefär samma argument. Man ifrågasatte kvinnornas vilja och förmåga. Argumentationen avslutades även då med ”tänk om det blir fel”. Det låter som om det vore farligt att ge makt och ansvar till elever.

För mig är det viktigt att ha en demokratisk process där vi har en dialog och en samverkan mellan individer och grupper. Mig veterligt finns det inget exempel på att det har gått fel någonstans, utan detta uppfattas som positivt av dem som försöker.

Statsrådet tillhör ett parti som i valrörelsen sjöng valfrihetens lov. Men denna valfrihet ska nu inte gälla för kommuner och gymnasier som vill ha eller införa lokala styrelser med elevmajoritet. Då ska statsrådets uppfattning råda. Barn- och utbildningsnämnden i Vaggeryds kommun, som är en borgerlig kommun, tycker att kommuner faktiskt kan ta ansvar och sköta detta på ett bra sätt.

Jag uppmanar statsrådet att lägga örat mot marken och lyssna till rösterna från Fenix kunskapscentrum och från barn- och utbildningsnämnden i Vaggeryds kommun.

Prot. 2006/07:38
12 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 65 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det vore mig främmande att bygga skolpolitiken enbart på opinionen, men jag kan försäkra frågeställarna att jag har en mycket stor folkmajoritet bakom mig och min syn att eleverna inte ska bestämma över sina lärare.

Det är givetvis så att några tycker annorlunda, men det är en mycket bred majoritet för detta. De opinionsmätningar som har gjorts runt den här frågan efter att den blev het och känd, också när man frågar ungdomarna själva, visar att det är en mycket liten minoritet som anser att det är rätt att ungdomarna ska kunna rösta ned sina lärare. De elever som tycker det är försvinnande få. Jag kan försäkra er att jag har lagt örat mot marken, men jag bygger inte mitt ställningstagande på det. Det bygger jag på vad jag själv tycker är rätt. Men om ni tror att ni representerar en stor majoritet i denna fråga så är det fel. Ni gör inte det, kan jag berätta.

Och era egna kommunalpolitiker runt om i landet: Varför har de inte infört detta i alla socialdemokratiska kommuner? Det är ett fåtal kommuner som har infört det – ett fåtal. Det är ju bara att bestämma i kommunen att man ska införa det, men era partikamrater vill ju inte ha det. De tror inte på det.

Min företrädare påstår att det inte finns några utvärderingar. Det finns flera utvärderingar av det här. Den största utvärderingen gjordes 2001, och det gällde samma skolor då som nu. Det är ju nästan ingen som har tillkommit sedan det här väl kom i gång från början. Sedan är det ju inga andra skolor som har känt sig lockade att hänga på. Det är i princip exakt samma skolor i dag som de som körde från början. De utvärderades 2001.

Skolverket säger att det är politiker som har bestämt att detta ska ske. Det är nästan aldrig eleverna själva som har bett om det. Sedan är det så – jag håller med om det – att de elever som hamnar i en styrelse blir väldigt uppmärksammade och uppskattade och tycker att det är intressant och utvecklande för egen del. Jag var ordförande i elevrådet när jag gick i skolan. Jag tyckte att det var utvecklande och så. Jag hade inte en tanke på att jag skulle ta över makten från rektorn, men vi fick vara med. Delaktighet – ja, men att bestämma över rektorer och lärare – nej!

Ibrahim Baylan förstår inte hur det här skulle kunna bidra till en devalvering av läraryrket, och jag är inte förvånad över den inställningen, för jag har aldrig haft någon erfarenhet av att Ibrahim Baylan eller hans parti har förstått den devalvering som har pågått av svenska läraryrken under mycket lång tid. Det är ett av huvudproblemen för svensk skola att läraryrket har devalverats, både i status och anseende. Det har skett under mycket lång tid – under årtionden. Jag menar att det här är en del i detta. Man säger att de som har minst utbildning på en skola ska bestämma om skolan över dem som har mest utbildning. Det är bara ytterligare ett steg i devalveringen av läraryrket att säga att den professionella utbildningen, kunskapen och erfarenheten som lärare har, den är ingenting värd, utan de med minst utbildning ska bestämma över dem, bara för att de är flera.

Då säger ni: Ja, men man röstar ju aldrig, utan man blir överens i en sådan här styrelse.

Då ställer jag frågan: Varför är det i så fall så viktigt att eleverna ska ha majoritet? Mats Pertoft backade nu från majoritet – det ska inte längre vara en majoritet. Det är ju en tillnyktring. Men ni andra: Varför tycker ni att det är så viktigt att eleverna ska ha majoritet, om det nu ändå är så att man ska bli överens i styrelsen och man inte ska rösta om något? Jag kan inte peka på att det har skett en sådan här omröstning där eleverna har röstat ned en skolledning, därför att det här finns vid så få skolor under så pass lång tid. Det är ingen hemlighet. Det går inte att peka på något sådant känt fall, och jag har inte heller inventerat det.

För mig är principen felaktig. Det *kan* ske. Det är ju därför ni vill ha majoritet åt eleverna, för att de *ska* kunna rösta ned personalen. Det är ju därför man har drivit fram de här styrelserna med elevmajoritet. Och det är principiellt fel. Det är skälet för mig.

Elever ska ha inflytande i skolan, men de ska inte kunna rösta ned sina lärare.

Anf. 66 IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Jag kan inte peka ut någon skola där detta har skett, säger skolministern. Men principiellt *tycker* han. Det är precis det som det handlar om: tyckande.

Jag måste, fru talman, säga att jag blir skrämdd av den argumentation som Jan Björklund för. Jag blir skrämdd, därför att den bygger på stor okunskap. 50 skolor, 50 gymnasieskolor där det går mellan 20 000 och 30 000 elever, är inte lite i ett försök. Det är inte heller så att vi politiskt vill driva fram detta, utan vi vill göra det möjligt, och vi vill att den möjligheten ska finnas kvar.

Skolans uppgift är nämligen tvådelad. Skolan har ett viktigt kunskapsuppdrag, men skolan har också ett viktigt demokratiskt uppdrag, Jan Björklund. Det står väl uttryckt i de läroplaner som den här kammaren har beslutat om och som har varit gällande i den svenska skolan under lång tid att skolan också ska hjälpa till att fostra ungdomarna i demokratisk anda.

Men i Jan Björklunds värld verkar det bara gälla i teorin. I praktiken ska inte eleverna få någonting att säga till om, trots att vi ser att där elever har något att säga till om, där är de också beredda att ta ett större ansvar. Vi får en lugnare och tryggare skola, en skola där elever känner att de är delaktiga och därmed också, som sagt var, tar större ansvar.

Jag frågar återigen om det här med att man devalverar. I vilken av dessa skolor där det här försöket har pågått har denna devalvering skett? Du säger det i svepande ordalag, statsrådet, men var, exakt i vilken skola, har det här skett?

Sedan vrider och vänder Jan Björklund på orden och påstår att jag har sagt att det inte finns några utvärderingar. Jag sade ”på senare år”, statsrådet. Som underlag för ditt beslut finns det definitivt inga underlag och inga utvärderingar, utan det är allmänt tyckande. Det beklagar jag. Att hålla på och styra svensk skola med allmänt tyckande, utan grund och utan utvärderingar, det är illa, och det bådär illa för framtiden, både för skolpolitiken och för skolan.

Anf. 67 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Vi ska inte tvinga på några skolor detta, säger Ibrahim Baylan. Det är väldigt intressant. För två år sedan fattade vänstermajoriteten i Stockholms kommun – Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet – beslutet att utifrån den här lagen *ska* alla gymnasier i Stockholm delta i detta med elevstyre. Det hann nu inte genomföras, för väljarna var kloka och bytte ut majoriteten både där och här, men det var beslutet. Ingen rektor, inget lärarkollegium, inte ens eleverna själva hade bett om detta, utan det var ett politiskt beslut, toppstyrt uppifrån: Det här ska ni ha, för det här är demokratiskt för er!

Läraryrket var emot, men det struntade man i.

Talet om att det inte ska påtvingas uppifrån är alltså väldigt märkligt. Då förstår inte jag vad ”påtvinga uppifrån” är, om inte detta just är att påtvinga uppifrån. Det är ju det Skolverket skriver i sin rapport: På det fåtal skolor där detta har skett har det alltid varit genom beslut i kommunalhuset. Det är ju aldrig eleverna som har tyckt att det är riktigt.

Ja, det innebär en devalvering av läraryrket. Lärarnas Riksförbund är den organisation som organiserar huvuddelen av gymnasielärarna i Sverige. De är mycket kritiska till detta, därför att de menar, precis som jag, att detta devalverar innebörden i professionalismen i läraryrket. Det är precis det som sker. Att urskilja vad, hur många procent, i den väldiga devalvering av läraryrket som har skett i årtionden som exakt beror på detta låter sig naturligtvis inte göras, men detta är ett steg i devalveringen, där man menar att någon annan är mycket bättre på att sköta skolan än de som är utbildade för det.

Demokrati är inte bara principen om en man, en röst. Demokrati är också principen om att makt och ansvar hänger ihop. Jag menar också att en del i demokratin är att vuxna inte ska överlåta sitt vuxenansvar på barn och ungdomar. Det är inte demokrati. Vi har som vuxna ett ansvar att ta som vi inte bara kan lämna över på ungdomar och säga: Det kan ni ta lika bra.

Eleverna ska ha inflytande i skolan, men de ska inte bestämma över sina lärare.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2006/07:119 om folkbildningens framtid

Anf. 68 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Thomas Strand har frågat mig om min syn på folkbildningens roll, om jag avser att ta initiativ till överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas och landstingens stöd till folkbildningen samt på vilket sätt jag avser att återkomma till riksdagen i vissa frågor rörande folkbildningen.

Jag anser, fru talman, att folkbildningen fyller många viktiga uppgifter i samhället. Den bidrar till att stärka och utveckla demokratin, höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och öka människors samhällsengagemang. Folkbildningen är också en viktig aktör i det gemensamma arbetet med att bryta människors utanförskap.

Genom studieförbundens rikstäckande nätverk anordnas diskussioner, debatter, föreläsningar, studiecirklar och utställningar över hela landet. Studieförbunden hör till civilsamhällets viktigare aktörer, inte minst för människor som av olika anledningar lever i utsatta situationer.

Folkhögskolorna har också en betydelsefull roll för kunskap och bildning. Som självständiga bildningsinstitutioner har de stor frihet att själva bestämma innehåll och arbetsformer för sin undervisning. Folkhögskolorna fyller ofta nischer som det offentliga utbildningsväsendet inte kan eller inte ska fylla.

Regeringens intention är att bidra till att ge folkbildningen goda förutsättningar att bedriva verksamhet. Statsbidraget år 2006 är nästan 2,7 miljarder kronor. Regeringen har dessutom i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1) föreslagit att statsbidraget ska höjas med ytterligare 500 miljoner kronor.

Självbestämmandet för kommuner och landsting är omfattande i Sverige. När det gäller nivån på de bidrag som ges till folkbildningen lokalt och regionalt är detta därför en angelägenhet för kommuner och landsting, inte för regeringen. Jag har därför inte i dagsläget för avsikt att ta initiativ till att regeringen inleder några särskilda överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting, eller särskilt uppmärksammar eller kommenterar nivån på de bidrag som kommuner och landsting ger till folkbildningen. Regeringen avser dock att följa utvecklingen inom området.

Den nya regeringen tillträdde för drygt två månader sedan. Arbetet med att utveckla folkbildningen och att tillgodose riksdagens tillkännagivande avseende rätten för folkhögskolor att anordna sfi (bet. 2005/06: UbU8, rskr. 2005/06:180 och bet. 2005/06:UbU22, rskr. 2005/06:313) har nyligen påbörjats inom Regeringskansliet. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen i dessa frågor.

Anf. 69 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

I våras presenterade den socialdemokratiska regeringen folkbildningspropositionen *Lära, växa, förändra*. I den konstateras att folkbildningen är en omistlig del av det svenska samhället. I propositionen angav den dåvarande regeringen tre viktiga utgångspunkter: Folkbildningen stärker och utvecklar demokratin, folkbildningen är en viktig del i det livslånga lärandet och folkbildningen främjar personlig utveckling.

Vi vet att folkbildningen spelat en stor och viktig roll för demokratins utveckling i Sverige. Folkbildningen spelar också en roll i synen på lärandet genom att den ställer bildningsperspektivet i centrum. Folkbildningens pedagogik och metoder har bland annat påverkat skolans pedagogik och arbetssätt. Dessutom har folkbildningen inneburit att många människor fått ny och ökad kunskap, vilket ökat människors makt över deras egna liv. I folkhögskolekurser och studiecirklar kommer många människor samman för gemensam reflexion och analys, och i sådana lärmiljöer har personer utvecklats under devisen Ingen växer utan möten.

Folkbildningen är en viktig aktör också ur ett annat perspektiv. Få andra organisationer når så långt och brett ut i samhället. 1 ½ miljon människor deltar årligen i studiecirklar, drygt 240 000 kulturprogram har anordnats och på folkhögskolekurser går ca 220 000 deltagare. Folkbildningen är alltså viktig i utövandet av demokrati, den är en del av det livslånga lärandet och den främjar personlig utveckling.

Den socialdemokratiska regeringen markerade tydligt sin uppfattning om folkbildningens arbete genom propositionen och genom att föreslå ett ökat statligt anslag med 400 miljoner kronor. Inför denna höst och den nya regeringens budgetförslag var jag lite orolig för vad som kommer att hända. I regeringen är Moderaterna det dominerande partiet, och de säger tydligt att de vill ta bort 300 miljoner från studieförbunden. Det fanns alltså hos mig en oro för vad som skulle komma att hända.

Nu är jag glad över att den socialdemokratiska linjen ligger fast. Statsrådet har bekräftat att det blir ett ökat anslag till folkbildningen. Det är glädjande. Statsrådets svar stillar dock inte helt min oro, och därför vill jag precisera några ytterligare frågor just kring synen på folkbildning.

Jag uppfattar att statsrådet och regeringen tydligt delar min beskrivning av folkbildningens viktiga roll och uppdrag. Betyder det att Moderaternas hot om bidragsminskning inte kvarstår? Kan statsrådet garantera att statsanslaget till folkbildningen inte kommer att försämrans under den här valperioden? Statsrådet talar om 2007, men vad händer 2008, 2009 och 2010?

Anf. 70 ANDERS ÅKESSON (c):

Fru talman! Som engagerad folkbildare och med en långvarig kommunal bakgrund tycker jag att Jan Björklunds svar på interpellationen är mycket tillfredsställande. För det första gäller det synen på folkbildningen och folkbildningsorganisationernas roll i samhället. Dels ska de stärka demokratin, höja bildningsnivån och öka samhällsengagemanget, dels vara kulturspridare, spridare av kultur och verksamhet ut över hela landet, långt utanför storstadens upphöjda scener.

För det andra är jag mycket stolt över att tillhöra en regeringsallians, bestående av centerpartister, folkpartister, kristdemokrater och moderater, som så kraftfullt satsar på folkbildningen – 100 miljoner mer än den förra regeringen hade för avsikt att satsa – och därmed också skickar en tydlig signal om folkbildningens fortsatta vikt i samhällsutvecklingen.

Jag är mycket nöjd, fru talman, med försvaret av det kommunala självstyret som kommer till uttryck i statsrådets svar där han tydligt avvisar tanken på att tillrättavisa kommuner och landsting, vilka enligt interpellantens sätt att se prioriterar fel. Jag tycker att det är ett riktigt förhållningssätt som statsrådet och regeringen ger uttryck för.

Anf. 71 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det är glädjande när det råder sådan samstämmighet mellan regeringen och riksdagen, och det känns därför överflödigt att göra några långa debattinlägg i denna fråga. Det verkar som om vi är överens om både grundvärderingarna och hur det hela ska operationaliseras.

Regeringens budgetförslag, som just nu behandlas i riksdagen, gäller i och för sig inte bara för 2007 utan där finns även anvisningar för 2008 och 2009. Den som läser det kan se att det inte finns några som helst avsikter att dra ned på dessa anslag. Vi har just höjt dem med ½ miljard, och någon tanke på att vi snabbt ska få tillbaka dem finns inte. Det kommer inte att ske några neddragningar. Jag kan lugna frågeställarna med att det inte finns några planer på det.

Det är möjligt att några, inte här närvarande men andra ledamöter av kammaren, kanske hade hoppats att vi skulle dra ned på anslaget så att de kunde få skälla på oss. Jag tycker att det är glädjande att vi har en bred samstämmighet kring dessa frågor. Det ger trygga och stabila villkor för aktörerna på folkbildningens område, vilket också är viktigt.

Anf. 72 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Jag vill återkomma till frågan om landstingens och kommunernas stöd till folkbildningen. I den folkbildningsproposition som jag nämnde i mitt förra inlägg konstateras att folkbildningen är en angelägenhet för hela samhället och behöver alltså stöd på alla nivåer. Den statliga utvärderingen Sufo 2 konstaterar att samhällets ekonomiska stöd de senaste tio femton åren minskat väsentligt. Det gäller särskilt när man analyserar kommun- och landstingsbidragen. Kommunernas stöd till folkbildningen har sedan 1991 minskat med nästan 40 %. På landstings- sidan har stödet till studieförbunden minskat med ca 12 % om man tar 1996 som utgångspunkt och räknar om det enligt konsumentprisindex.

I våras presenterade Sveriges Kommuner och Landsting glädjande siffror. De visar att de allra flesta kommuner under 2005 hade ett positivt ekonomiskt resultat. Totalt var det ett plusresultat på drygt 8 miljarder kronor. Pengar saknas alltså inte, skulle man kunna säga. Då är frågan hur kommunpolitikerna värderar studieförbundens insatser i kommunerna. Utan studieförbund och folkhögskolor skulle ju mycket av en utvecklande och stimulerande lokal studie- och kulturverksamhet försvinna och föreningsliv och folkrörelse bli lämnade utan den infrastruktur som folkbildning erbjuder.

Den socialdemokratiska regeringen angav i samband med folkbildningspropositionen att den hade för avsikt att ta initiativ till överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting om bidragsnivåer. Nu säger statsrådet att han i dagsläget inte har för avsikt att fullfölja den ambitionen. Det är beklagligt. Jag är fullt medveten om att det råder stort självbestämmande för landsting och kommuner, men om statsrådet verkligen delar min uppfattning tycker jag att ett överläggningssamtal inte vore fel; tvärtom kunde det vara på sin plats.

Vidare säger statsrådet att regeringen avser att följa utvecklingen på detta område, men då säger jag att det har Sufo 2 redan gjort. Det har gjorts analyser från Folkbildningsrådet som visar att det finns ett stort problem.

Jag tycker att det är en för passiv hållning, så jag skulle vilja uppmana statsrådet och regeringen att tänka om i den frågan utan att inkräkta på landstingens och kommunernas självbestämmande.

Sedan kan jag konstatera att det faktiskt är en stor skillnad om en kommun styrs av en borgerlig majoritet eller en socialdemokratisk majoritet. Riksdagens utredningstjänst har visat att en socialdemokratiskt

styrd kommun ger i snitt ca 20 kr mer per invånare i stöd än en borgerligt styrd kommun generellt sett. Det leder fram till att man funderar på vad det beror på att borgerligt styrda kommuner generellt sett ger mindre i anslag än socialdemokratiskt styrda kommuner. Man skulle också kunna ställa frågan: Varför är borgerliga politiker mer njugga? Vad anser statsrådet att denna skillnad beror på och hur tror statsrådet att man kan få en förändring till stånd?

Anf. 73 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det ligger ju i sakens natur att om man säger att kommuner och landsting själva får avgöra kommer det att variera något. Om man inte vill att det ska få variera något ska man ju inte överlåta makten till landsting och kommuner. I den förra frågan, om elevstyrda gymnasier, var Socialdemokraterna, och även frågeställaren själv, inne på att kommunerna själva måste få avgöra. Det kan man naturligtvis tycka. Det här är en fråga där kommunerna själva avgör, men frågeställaren gillar inte de besluten. Därför vill han att jag ska gå in och ta kommunerna i örat. Jag tänker inte göra det. Det är en del i det kommunala självstyret att man får avgöra detta lokalt.

Jag tror att det var frågeställaren själv, eller möjligen den tredje talar- ren, som tidigare tog upp att det finns geografiska skillnader, att det finns ett väldigt utbud av kultur i storstadsregioner och annat. Inte minst på landsbygd och i glesbygd fyller dock folkbildningsförbunden upp ett tomrum. Jag tror att det finns sådana delförklaringar. I borgerligt styrda storstadskommuner finns det andra prioriteringar gällande andra behov som görs. Jag ska låta det vara osagt, men ska man spekulera om orsaker tror jag i och för sig att det finns en sådan variabel i detta.

Det avgörande är dock att tycker vi att det ska vara kommunalt ansvar för detta nyttar det inte till något att jag som minister på detta område springer och tar Kommunförbundet i örat stup i ett. Det är naturligtvis så att vart och ett av de 22 statsråden skulle kunna springa och säga: Nu satsar ni inte tillräckligt mycket på just de områden som jag har ansvar för, och så tar man kommunen i örat. Men då kan vi ju avskaffa kommunerna till sist. Det är ju innebörden av kommunalt självstyre att kommuner och landsting måste få göra dessa prioriteringar.

Där får vi påverka som medlemmar i partier, som medborgare i våra hemkommuner. Inte via denna talarstol och denna kammare utan på en annan arena får vi påverka. Det är det som är innebörden i kommunalt självstyre.

Anf. 74 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Jag är väl medveten om att inte statsrådet kan styra kommuner och landsting eller ta dem i örat. Det var inte det jag menade heller. Min tanke gällde mer den ambition som fanns i den tidigare regeringen att ha överläggningar och samtal om en viktig fråga. För vi är överens om att folkbildningen behöver ett brett stöd. Den behöver dels ett anslag, dels att landsting och kommuner plus huvudmän går in och stöder. Det är en helhetssyn på folkbildningens roll i samhället för att det är en så viktig kraft, som vi har sagt tidigare, som befrämjar och utvecklar demokratin, det livslånga lärandet, och stärker den personliga utvecklingen.

Därför behövs det ett klart stöd, och Sufo 2 har ju visat att det har blivit en oerhörd press på folkbildningens aktörer i och med att just kommunanslagen har sviktat så betänkligt. Jag säger inte att statsrådet ska ta kommunerna i örat. Men att ha ett samtal tycker jag kunde vara en lite mer aktiv roll jämfört med att bara passivt följa lite på avstånd. Så jag upprepar min uppmaning om att sådana här samtal gärna kommer till stånd. Det tror jag är viktigt för samhället och folkbildningen.

Jag vill tacka statsrådet för debatten. Jag hoppas att några av mina synpunkter har gått in och leder till vidare funderingar kring folkbildningens viktiga roll i samhället.

Anf. 75 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag vill också tacka för interpellationen och debatten. Vi är ju, möjligen med undantag för hur många möten vi ska ha med kommuner och landsting, väldigt överens om folkbildningens roll i vårt samhälle. När det röstas om den anslagsökning som nu sker, om det nu sker i denna vecka här i kammaren, kommer vi sannolikt att ha en mycket bred enighet om detta. Det är glädjande. Det ger stabila och långsiktiga villkor. Folkbildningen fyller en mycket viktig funktion både för de individer som finns där och för vårt samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 24 november inkommit.

14 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2006/07:27 till civilutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till *torsdagen den 18 januari 2007*.

15 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Justitieutskottets betänkande 2006/07:JuU1
Kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU1
Skatteutskottets betänkanden 2006/07:SkU2, SkU3, SkU5 och SkU6

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2006/07:SkU8
Ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) m.m.

Ändring i
inkomstskattelagen
(1999:1229) m.m.

Anf. 76 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Det här ärendet har ju kommit väldigt raskt till kammaren, och som framgår var det en behandling i skatteutskottet i torsdags i förra veckan som föranledde att den borgerliga majoriteten ansåg att det fanns skäl för en särskild lagstiftning. Man ansåg att det pågick en kampanj bland fackliga medlemmar och fackliga organisationer som syftade till att man skulle betala sina fackföreningsavgifter och a-kasseavgifter för nästkommande år under innevarande år.

Man bygger upp en argumentation som jag kan läsa innantill ur i det utskottsbetänkande som föreligger. Det står så här: ”Av medier och av vissa av arbetslöshetskassornas hemsidor framgår att det pågår förberedelser som syftar till att organisera sådana förhandsbetalningar.” Det är endast den lilla meningen som ligger till grund för att utskottsmajoriteten har tagit ett utskottsinitiativ som innebär att man förvägrar oppositionen att lägga fram motioner. På det viset förhindrar man möjligheten för en grundlig beredning av ett lagförslag i riksdagen.

Vi ser oerhört allvarligt på detta initiativ eftersom vår uppfattning är att ett utskottsinitiativ ska man ta när det är viktiga frågor som har stor betydelse. Det här har såvitt vi kan bedöma ytterst liten betydelse. Anklagelsen som görs i utskottsmajoritetens ställningstagande om att det pågår en organiserad verksamhet för förhandsbetalningar är såvitt jag kan se taget ur luften. Mig veterligt pågår det inget sådant organiserat arbete.

Det som de fackliga organisationerna håller på med just nu är ju att organisera arbetet med att informera sina fackliga medlemmar om den stora förändring som pågår för närvarande, som riksdagen behandlar i ett annat sammanhang och som man ska rösta om den 20 december. Det gäller alla de förändringar som sker när det gäller a-kassans ersättningsnivå. Den sänks från 730 kr till 680 kr. Det gäller också att ersättningen efter de första 200 dagarna blir 70 % och därefter 65 %, att det blir en borte gräns efter 300 dagar då man inte kommer att ha någon a-kassa längre, att arbetsvillkoren skärps från dagens kvalificeringskrav på 70 timmar i månaden till 80 timmar och att det blir en förhöjd avgift på upp till 300 kr för icke arbetslösa. Sedan gäller det också att möjligheterna att få a-kassa efter studier försvinner liksom att a-kasseavgiften inte längre blir avdragsgill i deklarationen.

Det är de frågorna som de fackliga organisationerna informerar sina medlemmar om just nu. Det leder också till att de fackliga organisationerna har extrakongresser, som till exempel IF Metall den här veckan, för att fastställa nya medlemsavgifter.

Det är vad de fackliga organisationerna håller på med just nu och är fullt upptagna med att informera sina medlemmar om. Att de skulle syssla med en kampanj för att man ska betala en facklig avgift för nästkommande år är någonting som är taget ur luften. Därför är utskottsinitiativet mycket märkligt.

Jag vill gärna gå vidare och peka på att man med ett utskottsinitiativ i allmänhet – det brukar vara normen här i riksdagen – ska vara politiskt överens om att det är viktigt att ha ett utskottsinitiativ i frågan. Det ska finnas särskilda skäl till det.

Jag kan gärna för kammaren erinra om en motion som skrevs av dåvarande förste vice talmannen Anders Björck och Fredrik Reinfeldt för ett antal år sedan. Där påtalade man att man tyckte att det var väldigt viktigt att ge också utskottsminoriteterna möjlighet att pröva frågorna och ge dem möjlighet att motionera i olika frågor. Därför ville de att man till och med skulle ha ett väldigt starkt minoritetsskydd.

De talade om att en utskottsmajoritet använder initiativrätten till att väcka politiskt kontroversiella förslag utan normalt beredningsunderlag och omfattande debatt, som är en möjlighet när förslag väcks genom proposition. Det är den stora frågan. De föreslog faktiskt att man till och med skulle ha fem sjättedels majoritet för ett utskottsinitiativ.

Nu sitter som vi vet Fredrik Reinfeldt i regeringen, och han är dessutom statsminister. Trots vad man tyckte för några år sedan här i kammaren har man uppmanat sina borgerliga ledamöter i skatteutskottet att ta detta särskilda initiativ.

Vi socialdemokrater tycker att det är anmärkningsvärt. Vi har mot den bakgrunden yrkat avslag på utskottsinitiativet, vilket jag naturligtvis också gör här i kammaren. Jag yrkar avslag på utskottets förslag i första hand.

I andra hand vill jag också yrka att ärendet återförvisas till utskottet för ytterligare beredning. Det är därför att frågan inte är tillräckligt beredd. Frågan är egentligen vad som händer till exempel med dem som under december månad betalar in sin medlemsavgift för januari månad. Kommer de inte heller att kunna få avdragsrätt enligt det förslag som här föreligger?

När man till exempel betalar sin hyra för januari betalar man in den i december. I många andra sammanhang betalar man in en kostnad månaden före den ska gälla. Det är bara ett exempel på frågor som inte är belysta i skatteutskottets betänkande.

Fru talman! Mot den bakgrunden yrkar jag att förslaget återförvisas till skatteutskottet.

I detta anförande instämde Christin Hagberg och Hans Olsson (båda s).

Anf. 77 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill först meddela att även jag instämmer i att återförvisa ärendet till utskottet för ytterligare beredning. Det gäller precis det som Lars Johansson tog upp i sitt anförande.

Alliansen gick till val på att det ska löna sig att arbeta. Den utgår tydligen därmed från att det i dag lönar sig att vara arbetslös. Det visar på en tvivelaktig människosyn och tyder på stor okunskap om och ett ointresse för olika människors livsvillkor.

Arbetslösheten beror inte på att människor är lata eller kalkylerar med fördelarna med a-kassa mot fördelarna av att arbeta. Arbetslösheten beror på att det saknas arbetstillfällen för alla som kan och vill arbeta. Det är

viktigt att befästa det här i kammaren eftersom majoriteten i kammaren uppenbarligen är av en helt annan uppfattning.

Alliansmajoriteten har lyckats med att röra upp känslorna rejält den här hösten i dessa frågor. Försämringarna av a-kassan har varit skälet till att det är så mycket upprörda känslor. En del av försämringen är den slopade avdragsrätten för avgift till fackförening och arbetslöshetskassa som vi debatterar här i dag.

Som jag tidigare sagt har detta ett ursprung i ett utskottsinitiativ, där Vänsterpartiet var motståndare till att ett sådant förslag lades fram. Det hänger samman med att vi är motståndare till frågan som sådan. Det har vi tagit upp i tidigare sammanhang i vårt budgetalternativ och så vidare.

I betänkandet skriver majoriteten om ett organiserat kringgående av beslut om att slopa skattereduktionerna. Det måste man verkligen fundera kring. Man skriver att det skulle medföra påtaglig minskning av årets skatteinkomster. Sedan hänvisar man till medieuppgifter och att vissa arbetslöshetskassor på sina hemsidor skulle organisera förhandsbetalningar.

Det fick i varje fall mig att strax efter det att vi hade justerat betänkandet i utskottet verkligen kontrollera vad som fanns att läsa på de olika a-kassornas hemsidor. Det finns 36 olika a-kassor. Åtta av de kassorna tar upp någonting som över huvud taget har med frågan att göra på sina webbsidor. Andra berör inte frågan över huvud taget.

Av de åtta kassorna är det fem som redogör sakligt för läget men inte på något sätt uppmuntrar till att göra någon förskottsinsbetalning. En kassa säger klart nej till förskottsinsbetalning. Två kassor informerar om att det är möjligt att förskottsinsbetala men med reservation för vad riksdagen kommer att besluta. Det visste man inte i det läget.

Jag kan inte hitta något fog för det som man från majoritetens sida kallar ett organiserat kringgående av de regler för skatteavdrag som finns. Jag kan inte se detta. Det skulle vara intressant att höra majoritetens företrädare utveckla precis det påståendet. Det är också en ganska grov kränkning av många människor att säga på det sättet.

Vänsterpartiet står bakom den reservation som finns i betänkandet där vi gemensamt med Socialdemokraterna kritiserar den dåliga beredningen av regeringens skatteförslag i allmänhet och det här betänkandet i synnerhet. Vi ifrågasätter också hur majoriteten använder möjligheten att lägga fram utskottsinitiativ.

Vi menar att detta agerande inte inger något förtroende för hur vi stiftar lagar här i kammaren. Jag står naturligtvis också bakom den reservation som finns i betänkandet.

Anf. 78 FREDRIK SCHULTE (m):

Fru talman! Detta är ett utskottsinitiativ som vi har lagt fram och som tar sin utgångspunkt i att vi har uppmärksammat att de förslag som regeringen lade fram i budgeten om att slopa skattereduktionerna för fackföreningsavgifter och också om höjningen av egenavgiften i a-kassan är utformade på ett sätt som möjliggör för människor att förhandsbetala samma avgifter med en skatteeffekt, vilket inte riktigt har varit tanken.

Om man ska gå tillbaka till vad som var syftet med de två reformerna har det primära målet varit att inbringa intäkter som uppgår till ungefär 4 miljarder för att därmed kunna finansiera en skattesänkning som är riktad

till låg- och medelinkomsttagare med syfte att öka effekten av arbete och göra det mer lönsamt att arbeta.

Vi ser att det kan finnas en risk för att det blir mindre intäkter till staten och därmed också mindre möjligheter och marginaler att sänka skatterna med, vilket vi tycker skulle vara väldigt negativt. Det kan också om inte annat utgöra problem för statsbudgeten. Därför tror vi att det kan finnas en klar poäng i att ta bort den möjligheten. Det är också en fråga om att bringa klarhet i vad det är för regler som faktiskt gäller eftersom det finns vissa tveksamheter kring det.

Men vi har också sett att det finns vissa andra, rättvisemässiga, anledningar till att genomföra förslaget. Det har framför allt handlat om att reformen ska betalas av alla – alla skattebetalare. Det ska inte vara en reform som betalas av dem som har okunskap om att möjligheten att förhandsbetala faktiskt finns. Vi tycker att alla ska vara delaktiga i att betala den slopade skattereduktionen för fackföreningsavgiften och höjningen av a-kassans egenavgift. Det ska inte vara något undantag för dem som har kunskap om det här. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har motsatt sig detta, vilket vi tycker är märkligt. Utgångspunkten ska vara detta rättviseargument; alla ska vara med och betala reformen, och det ska inte finnas något undantag för dem som har kunskap om det här.

Man får nästan en känsla av att en bild av de nya Socialdemokraterna börjar växa fram. Vi har kunnat konstatera att under de tre senaste mandatperioderna har de skattesänkningar som Socialdemokraterna har stått för nästan uteslutande riktat sig till höginkomsttagare. RUT har konstaterat att den budgetmotion som Socialdemokraterna har lagt fram i huvudsak har som konsekvens att höginkomsttagare får mer pengar i plånboken.

Nu motsätter man sig utskottsinitiativet och öppnar på så sätt en möjlighet till skatteplanering. Jag undrar om det här är de nya Socialdemokraterna – ett parti som konsekvent gynnar höginkomsttagare och som förordar skatteplanering för dem som har kunskap om att de möjligheterna finns.

Man försöker spela ned frågan och hävda att det inte finns något problem och att ingen kommer att förhandsbetala. Det kan man ju diskutera. Det har förekommit på vissa fackföreningsrörelsers hemsidor att möjligheten finns. Nu fick vi höra från Marie Engström att det inte har varit så omfattande, men likväl har det förekommit. Vi tycker att det är ett problem. Vi är emot den typen av skatteplanering.

Det har också framkommit synpunkter på formalian. Vissa delar av den kritiken kan man självfallet instämma i. Men då ska man komma ihåg att möjligheten att göra sådana här utskottsinitiativ bygger på att man ska kunna agera i brådskande frågor. Det är då som verktyget att ta ett initiativ i utskottet ska finnas. Nu gör vi det en gång – första gången under regeringsperioden. Om det skulle vara så att majoriteten använde verktyget vid upprepade tillfällen kanske det kunde finnas anledning att föra en diskussion om att man missbrukar verktyget. Men nu gör vi det *en* gång, och jag tycker att det är lite löjligt att skriva i sin reservation att vi vid upprepade tillfällen skulle vilja använda oss av möjligheten till utskottsinitiativ. Det är fel. Vi har gjort det en gång. Återkom om vi gör det fyra fem gånger! Då kan vi ta den diskussionen.

Sammanfattningsvis tycker vi att det är tråkigt att Socialdemokraterna och Vänstern tar ställning för skatteplanering. Men det kanske är just bilden av de nya Socialdemokraterna som vi ser här nu. Det är ett parti som under valrörelsen kämpade för att höginkomsttagare som inte arbetar ska få ökade bidrag och som i sina budgetmotioner lägger fram förslag som gynnar höginkomsttagare och ger dem större skattesänkningar. Mot den politiken kommer vi i alliansen, inte minst i Moderaterna, att stå för en linje som innebär att det lönar sig att arbeta. Vi sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare. Vi står för arbetslinjen.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 79 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Under hösten, Fredrik Schulte, har vi vid åtskilliga tillfällen påtalat att den borgerliga regeringen lagt fram flera skatteförslag som inte varit ordentligt beredda. Det är inte bara Socialdemokraterna som har framfört de synpunkterna. Andra ledamöter i skatteutskottet har gjort detsamma. Skatteverket har pekat på det. Lagrådet har pekat på det.

Det är alltså inget nytt, men vi påtalar återigen att när man ska lägga fram förslag i Sveriges riksdag som har betydelse för väldigt många människor måste frågorna vara ordentligt beredda, utredda och konsekvensanalyserade. Det är det som är syftet med det beredningstvång som vi har i Sveriges riksdag.

När ni säger att Socialdemokraterna är för skatteplanering använder ni återigen kraftuttryck i den här frågan, som handlar om något som ni har skapat ett spöke kring. Ni talar om att det på någon hemsida finns information från Skatteverket om att förhandsinbetalning av en fackföreningsavgift avseende 2007 kan ge möjlighet till avdrag i den deklaration som lämnas in nästa år. Ni går så långt att ni till och med påstår att de fackliga organisationerna organiserar ett sådant arbete.

Min fråga till Fredrik Schulte är: Kan du berätta för mig vilka fackliga organisationer som organiserar en sådan informationsinsats till sina medlemmar? Det skulle vara väldigt bra att få veta det.

Anf. 80 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag ska börja med den kritik som har att göra med att ni under hela hösten har påpekat att vi går för fort fram. Vi har noterat att ni är upprörda över att vi nu tänker förverkliga det vi gick till val på. Vi har respekt för att ni har den åsikten, med anledning av hur ni tidigare har agerat efter valrörelser. Men vi är av uppfattningen att det vi gick till val på också är något vi ska genomföra, och vi tänker genomföra det snabbt.

Vi har berett frågorna under väldigt lång tid. Under två års tid har vi arbetat fram den politik som vi gick till val på. För oss är det inga nyheter.

Det finns dock alltid frågor man inte tänker på. Vi kan bereda en fråga i tio år, för att sedan i elfte timmen göra upptäckten: Attans, det här tänkte vi inte på! Sådana här situationer kommer alltid att uppstå, oavsett hur lång beredningstid man har. Nu är vi där vi är. Det är bara att gilla läget.

Jag kan inte svara på om det är någon fackföreningsrörelse som bedriver en organiserad kampanj för att människor ska forskottsbeta fackföreningsavgiften och egenavgiftsdelen i a-kassan. Jag är av förklarliga

skäl inte så insatt i Fackförenings-Sveriges verksamhet att jag kan kommentera det. Jag är inte aktiv i någon fackförening.

Jag tycker att det viktiga är att påtala att vi vill bringa klarhet i frågan. Vi vill att det ska vara tydligt vad det är som gäller, och det blir det med det här förslaget. Vi kommer i alla lägen att markera mot den här typen av skatteplanering, som nu ni i Socialdemokraterna ställer er positiva till.

Anf. 81 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är uppenbarligen inte ett organiserat arbete, men i era majoritetsskrivningar skriver ni att det pågår förberedelser som syftar till att organisera sådana förhandsinbetalningar. Ni säger att de fackliga organisationerna förbereder ett organiserat arbete. Men det finns inget sådant organiserat arbete. Varför målar ni upp en bild av att det pågår skatteplanering i frågan när det inte gör det?

Det jag tycker är allvarligt är att ni tar till åtgärden med ett särskilt utskottsinitiativ. Det vore bättre att arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin fullföljde det han själv gått ut och sagt till medierna: att han vill skapa klarhet genom att komma med en särskild skrivelse till riksdagen, som vi kan behandla och bereda på vanligt sätt. Då får man en riktig beredning av själva sakfrågan också.

Det är detta ni hela tiden vill förhindra. Ni kommer med hafsigta förslag på skatteområdet. Ni får kritik från Skatteverket. Ni får kritik från Lagrådet för att ni inte har berett ärendena riktigt. Nu kommer återigen ett nytt förslag som heller inte är berett. Det var alltså en dags behandling, en torsdagsmorgon och en torsdagseftermiddag. Det är all beredning av detta skatteförslag som ni nu lägger på riksdagens bord utan att ge möjlighet till en normal beredning i form av motionsskrivande eller att till exempel Skatteverket haft möjlighet att yttra sig om det är på det sätt som har påståtts i medierna.

Jag tycker att det är att göra riksdagen till ett transportkompani i stället för ett viktigt beslutsforum. Det är allvarligt i en demokrati att man nu använder sig av riksdagen på det vis som den borgerliga majoriteten nu gör.

Anf. 82 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag får inte logiken att gå ihop riktigt. Skulle vi bara vara ett transportkompani om vi tar ett eget initiativ? Det här är faktiskt ett initiativ som vi står för. Det är inte arbetsmarknadsministern som har kommit med det här förslaget, även om det är så Lars Johansson skulle vilja se det. Här har vi agerat på egen hand. Det är väl ett exempel på att riksdagen inte är ett transportkompani utan har en egen vilja och driver en egen agenda.

Jag har förståelse för att ni i Socialdemokraterna gillar långa utredningar. Vi tycker att det inte finns någon anledning att utreda den här frågan. Vi vill bringa klarhet i vad som har varit våra intentioner med de förändringar som vi lagt fram i och med budgeten för 2007. Det finns inte så mycket att diskutera. Vi vill bara tydligt sända ut en signal och förändra lagstiftningen så att människor vet exakt vad det är som gäller.

Sedan har vi detta med fackföreningsrörelsen och huruvida den har bedrivit eller bedriver en organiserad kampanj för detta. Jag vill återigen säga att jag inte är insatt i exakt hur fackföreningsrörelsen arbetar. Det är

nog ganska svårt att ha full inblick i vad som görs i fackföreningsrörelsen och hur det görs. Men på vissa hemsidor i fackföreningsrörelsen har det förekommit uppgifter om att den här möjligheten finns. Då tycker vi att det finns anledning att agera.

Det primära syftet är inte att bedriva någon kamp mot fackföreningsrörelsen, utan det primära syftet är att bringa klarhet i vad som gäller i den här frågan och att tydligt täppa igen de luckor som gör det möjligt för vissa att slippa undan att betala och vara med och finansiera den reform som föreslås i budgeten.

*Ändring i
inkomstskattelagen
(1999:1229) m.m.*

Anf. 83 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag funderade på vad jag tycker är värst eller sämst i den här frågan, om det är beredningen av ärendet eller om det är den allvarliga beskyllning som ni utsätter kanske framför allt a-kassorna för. Jag vet inte riktigt.

Vi står för allt detta. Vi vill bara bereda klarhet i frågan. Det är det viktigaste, sade Fredrik Schulte precis nyss i replikväxlingen.

Jag måste försöka få svar på ett par frågor som gäller beskyllningen mot a-kassorna. Det står faktiskt klart och tydligt att det är via a-kassornas hemsidor som man förbereder en organiserad förhandsinbetalning. Sedan kan man inte stå här i kammaren och säga att man inte känner till detta speciellt bra och att man inte har de kontakterna. Jag har kanske inte heller några direkta kontakter med a-kassorna. Men eftersom man nämner a-kassornas hemsidor är väl det minsta man kan ha gjort att ha varit inne och tittat på de hemsidorna. Det blev i alla fall jag väldigt intresserad av, och det gissar jag att många andra blev också. Man hänvisar ju till de hemsidorna.

När jag tittar på a-kassornas hemsidor eller de fackliga organisationernas hemsidor slås jag av att de försöker tillvarata medlemmarnas intressen och försöker ge relevant information. Det handlar om att nu är läget sådant, att man återkommer snarast när man får klarhet och så vidare. Det blir naturligtvis många frågor från medlemmar. Det är den typen av information som går ut. Det är inte fråga om någon uppvigling.

Jag måste ställa en fråga till Fredrik: Varför står det som det gör i betänkandet?

Anf. 84 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att de anföranden som vi nu hör från oppositionen sänder en tydlig signal vad gäller politiken. Man har avstannat i sitt politiska förnyelsearbete. Man för inte en diskussion om sakfrågorna, om de politiska principerna i sakfrågorna, utan man klagar på beredningen, på att det är ett utskottsinitiativ och på att det inte kommer som en proposition. Man klagar på detaljer i utskottsbetänkandet.

Jag känner inte till hur snacket går i fackföreningsklubbarna eftersom jag inte är engagerad i fackföreningsrörelsen. Det har förekommit diskussioner om detta på hemsidor. Jag minns faktiskt inte vilken hemsida det var och vad det stod, och det är kanske dåligt av mig. Jag kanske skulle ha skrivit ned det. Jag minns det tyvärr inte. Men jag tycker egentligen inte att det är relevant. Det relevanta är den politiska aspekten av detta, det vill säga att alla ska vara med och betala den reform som vi har föreslagit och klubbat i budgeten, nämligen reformen att slopa avdrags-

rätten för fackföreningsavgifter och att höja egenavgiften i a-kassan. Det är det relevanta. Det är det som vi står för.

När ni nu argumenterar emot det är det ni som tar ställning för skatteplanering, om vi nu ska gå in på den politiska debatten. Ni verkar vara ovilliga att göra det. Det är ni som tar ställning för en politik som gör att det inte lönar sig att arbeta. Det är här den intressanta politiska skiljelinjen går mellan oppositionen och majoriteten.

Anf. 85 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag och mitt parti tar ställning för att människor som är arbetslösa inte ska få så kraftiga försämringar som ni i majoriteten föreslår. Det är det centrala i den här frågan.

Nu blir vi i Vänsterpartiet, och även andra partier, beskyllda för att vi öppnar för skatteplanering och för att vi tar ställning för skatteplanering. Jag tycker att det är en väldigt grav beskyllning. Ordet skatteplanering är kanske lite flytande i vissa fall. Det kan gå från svart till grått och nästan till vitt.

Jag blir lite förvånad också. Vi har någonting i skattelagstiftningen som heter generalklausul mot skatteflykt. När vi har debatterat det här i kammaren har den nuvarande majoriteten ifrågasatt det kraftigt och menat att det absolut inte är någonting som vi ska ha i den svenska skattelagstiftningen. Syftet med en sådan lagstiftning är att få lagstöd för att komma åt osund skatteplanering. Det tycker jag rimmar väldigt dåligt med de beskyllningar som Fredrik Schulte nu gör mot mig och mitt parti. Vi står ju bakom den typen av lagstiftning och tycker att det är viktigt att den finns i den svenska skattelagstiftningen så att vi ska kunna komma till rätta med skatteplanering som inte är sund.

Anf. 86 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Det är fortfarande så att ni tar ställning för en orättvis skatteplanering. Hur du än vänder och vrider på det är det faktiskt så det ligger till. Ni tar ställning för att det ska vara möjligt att betala sin fackföreningsavgift och sin a-kasseavgift för nästkommande år nu i år med en skatteeffekt. Det är en orättvis typ av skatteplanering. Det här är en reform som vi har fattat beslut om. Den ska inbringa 4 miljarder till statskassan som vi sedan ska använda för att sänka skatten för vanliga människor. Ni tar ställning för att det ska vara möjligt att fly undan finansieringen av den här reformen. Det tycker vi är fel. Vi tycker att det här är en reform som alla ska vara med och betala, även de som har kunskap om hur det ligger till, vilket oftast är höginkomsttagare.

Sedan kan vi diskutera skatteflyktslagen. Där har vi våra åsikter och ni era. Jag tycker ändå att det intressanta i det här sammanhanget är att påvisa att här handlar det om en reform som är till för alla som arbetar. Det ska löna sig att arbeta, och vi ska värna arbetslinjen. Detta tar ni ställning emot. Ni tycker att det ska vara möjligt att hitta kryphål för dem som har kunskap i frågan. Det tycker vi är fel.

Anf. 87 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Så sent som i torsdags diskuterade vi anslaget till Skatteverket. Då var vi alla överens om att motverka svartjobb och all verk-

samhet som undandrar samhället intäkter som samhället rätteligen ska ha. Uppenbarligen har många glömt den debatten.

I skattesammanhang är det en självskrivna princip att avdragsgilla avgifter ska betalas under det beskattningsår då avdragen uppstår. Att göra förskotts- och efterskottsbetalningar i skatteavdragssyfte är direkt skatteplanering. Det är alltså inte konstigt att det kryphål som nu diskuteras också täpps till.

Jag tror att vi egentligen är överens i sak, men retoriken kräver ett agerande från oppositionen. Det är alltså ett spel för galleriet. Jag vill påminna kammaren om Gustav Möllers bevingade ord att en försnillad skattekrona är en stöld från folket.

Förändringen av avdragsrätten ingår som en del av regeringens finansiering av målsättningen att slopa utanförskapet. Att inte göra något åt möjligheten att skatteplanera bort samhällets inkomster vore alltså fel utifrån den målsättningen.

Det är alltså inte fråga om någon futtighet, som det stod i ett mejl som jag fick i den här frågan, att säga nej till den här skatteplaneringen. Det är i stället en målinriktad politik som förs.

Nu ställer givetvis inte oppositionen upp på att slopa utanförskapet, i alla fall inte på det sätt som majoriteten vill. Frågan har prövats i allmänt val. Då är det också rimligt att den här förändringen genomförs.

Om avdragsmöjligheten skulle finnas kvar uppstår helt plötsligt en orättvis situation. Då är det de välbeställda som ges möjlighet att utnyttja systemet.

Det *är* ett utnyttjande av systemet. Det tycker jag att vi alla borde motverka. Vi sade åtminstone att vi hade den åsikten så sent som för fem dagar sedan.

Herr talman! För att nå det mål vi alla talar oss varma för måste vi ha en mer långsiktig politik än en dagsländerpolitik. Då är det ganska naturligt att yrka bifall till det här förslaget.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Anf. 88 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Jörgen Johansson. Har detta skett som ett eget initiativ från utskottsmajoriteten, eller har det skett i samråd med Regeringskansliet?

Anf. 89 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Ett utskottsinitiativ är ett initiativ som tas i utskottet, inte ett som förmedlas från Regeringskansliet. Svaret är alltså nej.

Anf. 90 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Då är det uppenbarligen så att ni inte är helt överens på den borgerliga kanten. Sven Otto Littorin, arbetsmarknadsministern, har sagt: Jag ska inte lägga in en särskild skrivelse, utan initiativet ska jag ta via de borgerliga ledamöterna i skatteutskottet.

En moderat ledamot i skatteutskottet har också uttalat sig offentligt om detta och sagt att det har skett i samråd med Regeringskansliet.

Anf. 91 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Vi är ju människor och vi pratar med varandra, men att säga att det är Regeringskansliet som har gett skatteutskottet order att göra detta och ta ett utskottsinitiativ vore helt felaktigt. Jag kan bara tala för mig själv, men vi skulle inte acceptera den typen av ordning.

Ett utskottsinitiativ är en operativ åtgärd direkt från utskottet.

Anf. 92 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag känner Jörgen Johansson sedan den förra mandatperioden som en ganska klok och ansvarstagande person. Därför vill jag fråga: Tycker inte Jörgen Johansson att det är lite pinsamt att det står i betänkandet att det pågår organiserade förberedelser för förskottsinsbetalning bland a-kassornas hemsidor?

Anf. 93 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag får börja med att tacka för komplimangen.

På fackens hemsidor har det stått hur man ska bära sig åt för att göra avdragen inför nästa år. Man har till och med redovisat postgironummer. Då är det ju en direkt uppmaning till människor som är stadda vid kassa att göra den här typen av undandragande av skattemedel från samhället.

Jag tycker inte att det är pinsamt eftersom den typen av åtgärder förekommer från fackets sida.

Anf. 94 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande tycker jag att det är en väldigt grov beskyllning. Ingen av a-kassorna håller ju på med den här typen av organiserad förberedelse för förskottsinsbetalning. Om man går igenom materialet – jag har det med mig – ser man klart och tydligt att det inte är så.

Jag menar att ni utsätter dem för en väldigt allvarlig beskyllning.

Jag har också sagt tidigare att både a-kassornas och fackföreningarnas hemsidor naturligtvis har en service till sina medlemmar och informerar om sakläget. Det är faktiskt väldigt många a-kassor som över huvud taget inte berör den här frågan, inte ens lägger ut information.

Det stod då ingenting att läsa. Jag hänvisar till den 7 och 8 december då vi justerade frågan i skatteutskottet.

Anf. 95 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag kan i viss mån hålla med Marie när det gäller facken. Facken upplyser människor om hur man kan göra. Man kan aldrig anklaga facken för att vara de som undandrar skattemedel. Det är den enskilda människan som i direkt handling gör detta. Facken ger upplysningar. Det håller jag fullständigt med om.

När åtgärden blir tveksam ur skattesynpunkt och ur moralisk synpunkt är det den enskilde som står för det.

Anf. 96 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att från Kristdemokraternas sida yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Jag tror att det här beslutet som rör förhandsinbetalning av avgift till arbetslöshetskassa och till facklig förening egentligen inte är så dramatiskt som det kan framstå i debatten.

Jag tycker att man ska se beslutet som en komplettering av det beslut som riksdagen förväntas fatta den 20 december. Jag tycker att man kan se det som en övergångsbestämmelse för att skapa klarhet.

Frågan gäller hur man på det snabbaste och mest effektiva sättet kan undanröja den oklarhet som ändå finns.

Så sent som i lördags träffade jag en partikamrat som på min direkta fråga svarade att han hade betalat in både till a-kassa och till fackförening för 2007 och därmed precis i tid fått det skatteavdrag som riksdagen ämnar avskaffa från årsskiftet.

Det enskilda fallet gör ju inte ett belopp motsvarande 4 miljarder kronor, men eftersom debatten finns i medierna och frågan är berörd så mycket att det har fått en stor spridning att denna möjlighet finns och eftersom det handlar om ett så betydande belopp som *fyra tusen miljoner* kronor är det inte orimligt att frågan tas till behandling.

Frågan har handlat om vilket som är det snabbaste och mest effektiva sättet: via skatteutskottet, ett initiativ från utskottets sida, eller via en regeringsproposition. Bevisligen är det snabbaste sättet att handlägga frågan och därmed minska det svinn av skatteinkomster som det skulle handla om att gå via riksdagen. Därför borde det inte vara så stor oenighet här i kammaren om att vi väljer det sätt som är snabbast och därmed effektivast och på bästa sätt tryggar statens inkomster.

Det är pengar som vi kan använda till skola, vård, omsorg och infrastruktur. Löntagare kan också behålla en större del av sina inkomster.

Alla i den svenska riksdagen vill ju att statens inkomster verkligen ska komma in. Utifrån detta borde inte beslutet uppfattas som så dramatiskt.

Jag vill med anledning av det som tidigare nämnts i debatten om oklarhet lägga till att det i utskottets betänkande tydligt talas om att beslutet inte på något sätt berör inbetalningar som gäller december månad 2006. Om man betalar in sin medlemsavgift för december månad 2006 efter den 8 december gäller ändå skatteavdrag för 2006. Det finns ingen oklarhet om det, utan det omtalas tydligt i utskottets betänkande.

Jag vill inte på något sätt tolka det som att något enskilt parti i denna kammare vill uppmuntra till skatteplanering. Vi vill alla att beslut som är fattade i riksdagen ska rendera de inkomster som nämns i statens budget. Vi vill att statens budget ska gå ihop, och vi vill använda de pengarna på ett så klokt sätt som möjligt. Det handlar ytterst om 4 miljarder kronor. Ingen har hävdats att alla dessa 4 miljarder skulle kunna försvinna, men det handlar ändå om betydande belopp som skulle kunna försvinna i stället för att komma staten till god användning. Jag tycker inte att man ska beklaga att vi försöker säkerställa de här medlen.

*Ändring i
inkomstskattelagen
(1999:1229) m.m.*

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Samtidigt kan jag ha förståelse för dem som tycker att utskottsinitiativ ska tillämpas med stor varsamhet. Ändå handlar det om icke obetydliga belopp i det här fallet.

Anf. 97 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ena stunden säger Lennart Sacrédeus att det handlar om obetydliga belopp. Nästa stund talar du om att det handlar om 4 miljarder och inte oväsentliga belopp som man riskerar att undanhålla staten. Ni får ju bestämma er, menar jag.

Dessutom anklagar ni den fackliga rörelsen för att syssla med organiserad planering för förhandsinbetalning. Då vill jag bara upplysa Lennart Sacrédeus om att de fackliga organisationerna har fullt upp med att informera sina medlemmar om alla de försämringar som den borgerliga majoriteten nu driver igenom i Sveriges riksdag. De har fullt upp med att förklara för sina medlemmar att fackföreningsavgiften kommer att bli mycket högre nästa år, att a-kasseavgifterna blir högre, att det blir en massa försämringar för människor som blir arbetslösa etcetera. Man har fullt upp med att genomföra informationsaktiviteter om detta. Att man dessutom skulle syssla med den här frågan faller på sin egen orimlighet. Då skulle den fackliga rörelsen inte ha någon trovärdighet alls.

Det som är det allvarliga med detta utskottsinitiativ och som jag tycker att ni borde betänka är att ni liksom tar vad någon enstaka tjänsteman på Skatteverket har sagt i medierna som utgångspunkt för att det pågår ett organiserat arbete för att undanhålla skatt. Vi socialdemokrater är ju som Lennart Sacrédeus mycket väl vet alltid väldigt aktiva när det gäller att bekämpa olika former av skatteplanering. Det här handlar alltså inte om det utan mer om att ni med det här förslaget återigen riktar udden mot den fackliga rörelsen. Det är ju det som är det allvarliga.

Det är det ena. Det andra jag vill säga är att det faktiskt är fråga om en retroaktiv lagstiftning. Det här ska börja gälla från den 8 december. Att införa en retroaktiv lagstiftning utan beredning som ni nu förordar är också någonting nytt, och det bör man också vara väldigt varsam med att genomföra. Man bör därför begrunda vad man gör innan man lägger fram den typen av förslag.

Anf. 98 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Herr talman! Jag vill uttrycka förståelse för de problem som finns kring retroaktiv lagstiftning och också till Lars Johansson säga att ett utskottsinitiativ naturligtvis är något som sker väldigt sällan. Jag kan ha förståelse för och inlevelse i att ni ser det på detta sätt.

Ändå vill jag att vi inte överdramatiserar det här beslutet. Jag tycker inte att man ska se detta som en kritik riktad mot fackliga organisationer. Du nämnde här, Lars Johansson, att udden riktas mot den fackliga rörelsen. Så vill jag inte se det. Marie Engström nämnde tidigare i sin replikväxling med en annan ledamot från skatteutskottet att man kan se den information som har varit utlagd på olika hemsidor som en ren upplysning, som ren information. Det är inget olagligt, kriminellt eller konstigt att informera om att den som har pengar kan betala in sin fackföreningsavgift och sin a-kasseavgift i förväg och på så sätt behålla det skatteavdrag som annars försvinner från den 1 januari. Det är inget konstigt att en

sådan information går ut. Jag tycker heller inte att det är märkligt att man från lagstiftarnas sida försöker tillämpa den nya skatteregeln så tidigt som möjligt så att vi slipper detta läckage av pengar från skattekas- san.

Jag kan inte tolka det så att din indignation, Lars Johansson, handlar om att staten faktiskt får in de pengar som staten skulle kunna få in. Den tycks mer handla om formerna för hur beslutet är fattat, och det är en konstitutionell debatt i sig.

Om det blir 4 miljarder eller ett mindre belopp vet vi inte. Det vi vet är att med det beslut som riksdagen förhoppningsvis fattar i morgon blir det inte 4 miljarder som försvinner.

Anf. 99 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ni måste ändå begrunda vad ni själva skriver. Den nyckelmening i detta mycket knapphändiga betänkande – det är bara på någon sida – som ni bygger hela argumentationen om detta utskottsini- tiativ på är att ”det pågår förberedelser som syftar till att organisera såd- ana förhandsbetalningar”. Då är min fråga till Lennart Sacrédeus: Vilken facklig organisation sysslar med det?

Anf. 100 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Herr talman! Självklart är jag svaret skyldig. Jag kan inte säga vilken facklig organisation som står för detta. Jag tycker inte att denna formulering är klockren. Jag tar mitt ansvar för att jag i utskottet räckte upp min hand och röstade för att detta förslag skulle antas. Jag tyckte nämligen att det viktigaste var sakfrågan, att vi inte främjar en medveten skatteplane- ring som ytterst skulle kunna kosta statskassan vård, omsorg, skola och mer kvar av lönen för 4 miljarder kronor.

Om denna mening kanske inte är den mest träffsäkra må det så vara. Den är som jag sade tidigare kanske inte helt klockren. Jag tycker dock att vi i sak ska fokusera på om staten ska få in dessa pengar eller inte, Lars Johansson, inte på en enskild mening.

Anf. 101 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Jag har egentligen inga invändningar i sak i den här frå- gan. Jag har visserligen inte märkt så mycket av det här organiserade kampanjandet som de borgerliga har, men jag tycker att det är fullt rim- ligt att man gör klart vad som gäller och att samma regler gäller för alla, oavsett om man har möjlighet att betala in sin a-kasseavgift nu eller först efter årsskiftet.

Det jag vänder mig emot är snarare hanteringen av ärendet. Det kanske är lite futtigt att stå här och diskutera formalia, särskilt om man nu har fått sin åsikt tillgodosedd. Annars är det ju vanligare att den som inte fått sin åsikt tillgodosedd står och klagar på formalian. Jag tycker dock att det är viktigt med demokratiska processer, att vi faktiskt har en god beredning av ärenden och att oppositionen har en möjlighet att komma med synpunkter.

Det normala när regeringen har slarvat i ett ärende är ju att regeringen kommer med ett nytt förslag efter noggrann beredning på Regerings- kansliet och att sedan minoriteten har möjlighet att skriva motioner och komma med sina motförslag. Därför försöker man vara väldigt restriktiv med utskottsinitiativ och bara ta sådana då det är väldigt angeläget och

helst också då utskottet är enigt. Nu vet vi att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har åsiktsskillnader i sak, och då tycker jag att det kunde vara en fin gest från utskottsmajoriteten att faktiskt ta hänsyn till detta och inte ta ett utskottsinitiativ utan i stället gå den vanliga regeringsvägen.

När vi hade frågan uppe i utskottet fick vi veta att detta skulle fördöja ärendet med bara högst ett par dagar. Jag tror alltså inte att det hela står och faller med det.

Jag skulle därför i första hand vilja yrka bifall till reservationen, men i andra hand skulle jag vilja yrka att ärendet återförvisades till utskottet för fortsatt beredning. Särskilt när vi nu är inne och tassar på området retroaktiv skattelagstiftning är det viktigt att man har ordentligt på fötterna, och då tycker jag att det är bra att vi kollar upp detta en gång till så att vi inte gör någonting dumt som vi sedan ångrar.

Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag har en generell fråga till Helena. Jag har respekt för din formaliakritik, även om jag ändå vidhåller min tidigare åsikt att det är viktigt att ett utskott kan agera i brådskande ärenden, som det här ändå handlar om.

Jag skulle som sagt vilja ställa en generell fråga som gäller Socialdemokraterna, som ni tidigare har samarbetat med och som ni i viss mening fortfarande samarbetar med. Under valet argumenterade Socialdemokraterna för att höja taket i a-kassan och sjukförsäkringen så att det blir mer lönsamt för rika människor, höginkomsttagare, att inte arbeta. Man är konsekvent emot den typ av skattesänkningar som den borgerliga alliansen nu genomför i form av att göra det mer lönsamt att arbeta. Jag vet att ni visserligen inte heller är med på tåget vad gäller vår skattepolitik, men ni har ändå, som jag har förstått det, uttryckt viss sympati för tanken att man kan sänka skatten på arbete.

Socialdemokraterna har nu också tagit ställning för att det ska vara okej att skatteplanera, att det ska vara okej för vissa människor att slippa vara med och betala en reform som är till för alla. Generellt sett argumenterade man under hela valet för mer bidrag och har på något sätt tappat perspektivet på arbetslinjen.

Jag tänkte fråga dig: Hur ser du på den utvecklingen hos Socialdemokraterna? Hur ser Miljöpartiet på den här utvecklingen hos Socialdemokraterna, när man går från att vara ett parti som förordat arbete till att vara ett parti som argumenterar uteslutande för bidrag och inte vill se de problem som finns i samhället i anslutning till den politik som man för?

Anf. 103 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Jag är i första hand här för att föra fram Miljöpartiets politik och inte för att recensera ett annat partis politik. I den utsträckning jag går i polemik med ett parti, till exempel i ett ärende vi diskuterar, är det självklart att jag tar upp kritik. Men jag ser inte riktigt varför jag ska stå här och recensera Socialdemokraternas skattepolitik.

Anf. 104 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag har all respekt för det. Men nu har vi en tydlig skilljelinje här. Någonting som vi påtalade väldigt mycket under valrörelsen från borgerlig sida var att det finns en tydlig splittring mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Jag tycker ändå att det är viktigt att belysa i kammaren, därför att det ändå till slut är viktigt för väljarna år 2010, när de ska ta ställning till vilka olika alternativ de ska rösta på, att veta vad det är för skillnad mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Jag omformulerar frågan och för fram ett hypotetiskt resonemang. Om vi har en fråga om att antingen höja bidragen eller sänka skatten på jobb och man har utgångspunkten att det är okej att höja taken i a-kassan och sjukförsäkringen så att det blir mindre lönsamt att jobba, hur skulle du ställa dig till det? Jag ställer frågan utifrån det mer hypotetiska resonemanget så att du slipper recensera just Socialdemokraterna. Ni måste väl ändå ha en syn på de här väldigt viktiga problemen.

Vi är överens om att arbetslösheten är allvarlig. Om det skulle vara så, vilket det faktiskt råkar vara, att ett parti har ställt sig mycket kritiskt till att vi nu täpper till möjligheten att skatteplanera, hur ställer sig Miljöpartiet till det hypotetiska exemplet?

Anf. 105 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! I den konkreta sakfrågan om tak i socialförsäkringarna har vår åsikt alltid varit att det är viktigare att se till att ha ett golv som ger en trygghet för dem som har det knapert snarare än att ha ett högt tak för dem som tjänar mycket.

Däremot är det klart att det finns skillnader mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna, på samma sätt som det finns skillnader mellan Miljöpartiet och Moderaterna för den delen. Det är därför som jag är just miljöpartist och ingenting annat.

Anf. 106 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag vill göra ett par klarlägganden i anslutning till det här ärendet. Det första är bakgrunden till utskottsinitiativet. Det har redan framgått och är en sak som man ska ha i minne att det uppstod en diskussion utifrån en fråga till Skatteverket huruvida förtida inbetalningar skulle kunna leda till att man fick skattereduktion för 2006 även om avgiften gällde 2007. Utifrån det svar som Skatteverket då lämnade skapades en viss oklarhet under vilka omständigheter en sådan inbetalning skulle kunna vara skattereducerande.

Det var många som uppmärksammade svaret från Skatteverket. Arbetsmarknadsministern gick ju ut i en tv-intervju och angav väldigt tydligt att regeringen för sin del avsåg att skapa en tydlighet, det vill säga att klargöra att sådana förtida inbetalningar inte skulle komma att gälla. Det var fullständigt klart att det kunde ske genom en regeringsskrivelse till riksdagen som sedan skulle följas av en proposition men att själva datumet för när regeringsskrivelsen kom till riksdagen skulle vara stoppdatum.

När jag hörde talas om detta noterade jag omgående att en smidigare väg skulle kunna vara att använda initiativrätten i utskottet, eftersom det skulle kunna gå fortare. Det var alltså närmast fråga om ett förtydligande av den karaktär som ett utskottsinitiativ skulle kunna användas till om det gällde en väsentlig fråga. Initiativet till att frågan skulle väckas i riksdagen kom så att säga från skatteutskottet och inte från regeringen. Men regeringen tyckte att det var en bra lösning. Vi hade på det viset ett samråd om den lösning som framfördes från oss.

Min andra synpunkt med anledning av den debatt som har varit gäller det återförvisningsyrkande som uppenbarligen är väckt. Där vill jag klarlägga att stoppdatum är under alla förhållanden det datum då det här ärendet nådde kammaren. En återförvisning efter voteringen i morgon, onsdag, kommer enbart att leda till att skatteutskottet har ett nytt sammanträde på onsdag kväll och att ärendet sedan ånyo blir föremål för behandling i kammaren lite senare. Jag menar att den typen av återförvisning enbart ska användas om man har för avsikt att på det sättet uppnå någonting. Det kan man inte göra i det här fallet. Stoppdatum är redan satt, och frågan är beredd.

Jag skulle föreslå oppositionen, även om jag är medveten om att man med en tredjedels majoritet kan åstadkomma en förvisning, att avstå från att driva det yrkandet vidare. Men det är ju ert beslut hur ni vill göra.

Den tredje punkten jag vill ta upp är att om inte vi hade agerat hade privatrådgivare av olika slag kommit att under de veckor som återstår till årsskiftet utnyttja den resit för inbetalningar som skulle kunna ske. Jag har studerat en rad hemsidor, både fackförbunds och enstaka a-kassors. Jag har ju sett att de har gått ut och redovisat hur man ska göra med förtida inbetalningar.

De förtida inbetalningarna är ju ur många synpunkter väldigt tveksamma. Oavsett om de sker på ett sätt som emanerar från privatrådgivare, a-kassa eller fackförbund blir det ju mer eller mindre organiserat. Den förberedelsen ville vi sätta stopp för eftersom den var djupt orättvis.

Anf. 107 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Då har jag en intressant fråga till Lennart Hedquist. Jag tycker inte om det allmänna uttrycket att det finns på olika fackliga organisationers hemsidor. Det kunde vara bra att veta vilka fackliga organisationer som har gått ut med denna information och som sysslar med ett organiserat arbete. Det skulle vara väldigt bra att få klarhet på den punkten.

Vi har tydligen olika uppfattning om vad som är ett berett ärende. Det här är ju ett minimum av beredning. Det måste vi väl ändå vara överens om. Det kom ett förslag som inte alla ledamöter i skatteutskottet kände till på torsdagsmorgonen om att det skulle tas ett initiativ. Då dök frågan upp första gången. Vi hade en diskussion om detta var en lämplig väg att gå eller inte. Beslutet blev efter votering, och för övrigt också ajournering, att det skulle bli ett utskottsinitiativ. Det blev också ett extra sammanträde under eftermiddagen. Det är så det har gått till.

Det är faktiskt en retroaktiv lagstiftning vi nu diskuterar. Jag tycker att man ska vara lite varsam med utgångspunkten för sitt arbete om det gäller att rätta till ett misstag, om det nu är så, om det är regeringen som begått ett misstag genom att lägga fram ett skatteförslag som inte är or-

dentligt genomarbetat. Det är detta som vi har kritiserat regeringen för under hela hösten. Frågorna har inte varit ordentligt beredda på Skatteverket. Ärendet har inte remitterats till Lagrådet på ett riktigt sätt och i tid. Då uppstår sådana situationer.

Det här är ett exempel som ni nyligen upptäckte, bara någon dag efter det att riksdagen hade fattat beslut. Men jag är övertygad om att vi kommer att få se många olika förslag där det kan finnas en viss oklarhet i vad som ska gälla. Det finns det i det här förslaget också. Vad händer om jag betalar min medlemsavgift? I min fackliga organisation är det så att jag betalar min medlemsavgift i förskott månaden före.

Anf. 108 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det ligger i sakens natur att ett utskottsinitiativ tas i ett ärende där det går att snabbt bereda frågan. Om det inte går ska frågan gå framåt på ett annorlunda sätt.

I det här fallet är det fråga om ett datum som en komplettering till en lagstiftning som redan har varit föremål för behandling i riksdagen. Det var en skälig enkel beredning att göra, även om man ska vara noggrann vid utformningen av lagstiftningen. Där har samråd skett med såväl Regeringskansliet som Skatteverket.

Jag vill påminna Lars Johansson om att den socialdemokratiska regeringen upprepade gånger gick till riksdagen med en skrivelse där stoppdatum för retroaktiv skattelagstiftning har varit när skrivelsen har nått riksdagen. Långt senare har det kommit en proposition till riksdagen. Det är mycket vanligt att en regering har velat "sätta stopp" för skatteplanering. I det här fallet var det uppenbart att man inte ville uppmuntra alla tusentals medlemmar i fackförbunden och a-kassorna att de sista veckorna i december göra stora inbetalningar där det dessutom var tveksamt om skattereduktion skulle kunna ges med hänsyn till att det inte var fråga om debiterade avgifter. Här var det viktigt för medborgarna att skapa den klarheten, men det var också viktigt att se till att inte skapa de orättvisor som här har påpekats i debatten av till exempel Fredrik Schulte. Det gällde dem som har haft möjlighet att göra dessa inbetalningar och skafat sig fördelar som andra inte har kunnat utnyttja.

Jag menar att var viktigt för oss att skapa klarhet i det här ärendet genom att sätta ett stoppdatum. Det stoppdatumet ändras inte av att det nu eventuellt ska bli en återförvisning. Jag utgår från att ni inser detta.

Anf. 109 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vi är klara över vad vi föreslår. Vi vill att frågan ska behandlas ånyo i skatteutskottet. Frågan är inte tillräckligt beredd.

Jag har fortfarande inte fått svar på vad som händer den fackföringsmedlem som betalar in sin medlemsavgift i december avseende januari 2007, som görs i vissa fackliga organisationer. Det skulle inte förvåna mig eftersom det förekommer i många sammanhang att man betalar in sin avgift månaden före.

Frågan skulle, precis som Lennart Hedquist säger, ha kunnat beredas på ett annat sätt, till exempel genom att regeringen lade fram en skrivelse för riksdagen. Där hade regeringen kunnat förklara sin avsikt. Då blir det en normal behandling i riksdagen. Då får oppositionen möjlighet att väcka sina motioner, och det blir möjligt att bereda ärendet på ett riktigt

sätt. I stället har det blivit ett utskottsinitiativ i en fråga där det inte är helt utklarat vad det får för konsekvenser. Det är anledningen till att vi tycker att frågan ska återförvisas till utskottet.

Anf. 110 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Med ett sådant förfarings sätt skulle det vara kvar en viss oklarhet långt in på nästa år eftersom själva lagstiftningsärendet skulle komma att behandlas i riksdagen förmodligen under februari månad. Det skulle vara att konstra till det hela på ett onödigt sätt när det var möjligt att ta ett initiativ i utskottet, göra den erforderliga lagändringen och därmed klara ut ärendet på en gång. Vill man konstra till ett ärende kan man naturligtvis göra så som Lars Johansson anger.

Det är bara att notera att å ena sidan anses ärendet vara litet. Det är ändå bara fråga om ett fåtal som skulle utnyttja möjligheten. Å andra sidan blåses det upp till ett stort principiellt ärende. Man har anledning att bestämma sig.

Om vi inte hade skapat klarhet i ärendet hade tiden utnyttjats till att i stor skala – organiserat eller inte – uppmuntra människor att göra dessa inbetalningar för att komma i åtnjutande av skattereduktionen.

Det här är egentligen inget märkvärdigt. Ta till exempel privata pensionsförsäkringar. De försäkringar som inbetalas i december kan bara avse 2006 och inte 2007. Skulle vi – vilket inte är aktuellt – stoppa avdragsrätten för privata pensionsförsäkringar skulle det inte vara möjligt att genom att inbetala premier i förväg få en avdragsrätt. Nu var det en oklarhet i föreliggande lagstiftning, som det naturligtvis var viktigt att klara ut. Inbetalningar som avser 2007 är icke skattereducerande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkande
2006/07:KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utbildningsutskottets betänkanden
2006/07:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd
2006/07:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utrikesutskottets betänkanden
2006/07:UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan
2006/07:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

18 § Anmälan om interpellation

Prot. 2006/07:38
12 december

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 12 december

2006/07:155 Utbildningsvikariat och kompetensen i äldreomsorgen

av *Eva Olofsson (v)*

till statsrådet Maria Larsson (kd)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 december.

19 § Kammaren åtskildes kl. 13.56.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 § anf. 36 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 78 (delvis) och av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Val till Nämnden för lön till riksrevisorerna samt till Statsrådsarvodesnämnden	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
4 § Svar på interpellation 2006/07:72 om svenskt initiativ till internationell HBT-konvention och HBT-världskonferens	4
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	4
Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	6
Anf. 3 HANS LINDE (v).....	7
Anf. 4 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	8
Anf. 5 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	9
Anf. 6 HANS LINDE (v).....	10
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	10
Anf. 8 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	11
Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	12
5 § Svar på interpellation 2006/07:85 om folkmordet i Ottomanska riket 1915	13
Anf. 10 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	13
Anf. 11 HANS LINDE (v).....	14
Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	15
Anf. 13 HANS LINDE (v).....	16
Anf. 14 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	17
Anf. 15 HANS LINDE (v).....	18
Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	19
6 § Svar på interpellation 2006/07:98 om avdelningen för arbetsmiljökemi i Hässleholm.....	20
Anf. 17 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	20
Anf. 18 ANDERS KARLSSON (s).....	20
Anf. 19 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	21
Anf. 20 ANDERS KARLSSON (s).....	22
Anf. 21 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	23
Anf. 22 ANDERS KARLSSON (s) replik	24
Anf. 23 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	24
7 § Svar på interpellation 2006/07:107 om social snedrekrytering till högskola, universitet	25
Anf. 24 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	25
Anf. 25 MIKAEL DAMBERG (s).....	25
Anf. 26 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	26
Anf. 27 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	27
Anf. 28 MIKAEL DAMBERG (s).....	28
Anf. 29 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	29
Anf. 30 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	30
Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (s).....	31
Anf. 32 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp).....	31

8 § Svar på interpellation 2006/07:93 om försörjningsstödet och a-kassan.....	32
Anf. 33 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	32
Anf. 34 EVA OLOFSSON (v)	33
Anf. 35 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	34
Anf. 36 EVA OLOFSSON (v)	35
Anf. 37 EVA-LENA JANSSON (s)	36
Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	36
Anf. 39 EVA OLOFSSON (v)	37
Anf. 40 EVA-LENA JANSSON (s)	38
Anf. 41 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	38
9 § Svar på interpellation 2006/07:104 om alkoholfrågan – en tydlig folkhälsofråga	39
Anf. 42 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	39
Anf. 43 JAN LINDHOLM (mp).....	41
Anf. 44 CHRISTER ENGELHARDT (s).....	42
Anf. 45 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	43
Anf. 46 JAN LINDHOLM (mp).....	44
Anf. 47 CHRISTER ENGELHARDT (s).....	45
Anf. 48 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	46
Anf. 49 JAN LINDHOLM (mp).....	47
Anf. 50 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	47
10 § Svar på interpellation 2006/07:84 om diskriminering i förskolan	48
Anf. 51 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	48
Anf. 52 MATS GERDAU (m)	49
Anf. 53 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	50
Anf. 54 MATS GERDAU (m)	50
Anf. 55 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	50
Anf. 56 MATS GERDAU (m)	51
Anf. 57 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	51
11 § Svar på interpellation 2006/07:99 om elevinflytande.....	51
Anf. 58 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	51
Anf. 59 MATS PERTOFT (mp).....	52
Anf. 60 THOMAS STRAND (s).....	53
Anf. 61 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	54
Anf. 62 IBRAHIM BAYLAN (s).....	55
Anf. 63 MATS PERTOFT (mp).....	56
Anf. 64 THOMAS STRAND (s).....	56
Anf. 65 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	57
Anf. 66 IBRAHIM BAYLAN (s).....	58
Anf. 67 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	59
12 § Svar på interpellation 2006/07:119 om folkbildningens framtid	59
Anf. 68 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	59
Anf. 69 THOMAS STRAND (s).....	60
Anf. 70 ANDERS ÅKESSON (c).....	61
Anf. 71 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	61

Anf. 72 THOMAS STRAND (s).....	62
Anf. 73 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp).....	63
Anf. 74 THOMAS STRAND (s).....	63
Anf. 75 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp).....	64
13 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	64
14 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid.....	64
15 § Förnyad bordläggning.....	64
16 § Ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) m.m.	65
Skatteutskottets betänkande 2006/07:SkU8	65
Anf. 76 LARS JOHANSSON (s).....	65
Anf. 77 MARIE ENGSTRÖM (v)	66
Anf. 78 FREDRIK SCHULTE (m).....	67
Anf. 79 LARS JOHANSSON (s) replik.....	69
Anf. 80 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	69
Anf. 81 LARS JOHANSSON (s) replik.....	70
Anf. 82 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	70
Anf. 83 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	71
Anf. 84 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	71
Anf. 85 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	72
Anf. 86 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	72
Anf. 87 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	72
Anf. 88 LARS JOHANSSON (s) replik.....	73
Anf. 89 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	73
Anf. 90 LARS JOHANSSON (s) replik.....	73
Anf. 91 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	74
Anf. 92 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	74
Anf. 93 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	74
Anf. 94 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	74
Anf. 95 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	74
Anf. 96 LENNART SACRÉDEUS (kd)	75
Anf. 97 LARS JOHANSSON (s) replik.....	76
Anf. 98 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik.....	76
Anf. 99 LARS JOHANSSON (s) replik.....	77
Anf. 100 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik.....	77
Anf. 101 HELENA LEANDER (mp)	77
Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	78
Anf. 103 HELENA LEANDER (mp) replik.....	78
Anf. 104 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	79
Anf. 105 HELENA LEANDER (mp) replik.....	79
Anf. 106 LENNART HEDQUIST (m)	79
Anf. 107 LARS JOHANSSON (s) replik.....	80
Anf. 108 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	81
Anf. 109 LARS JOHANSSON (s) replik.....	81
Anf. 110 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	82
(Beslut skulle fattas den 13 december.).....	82
17 § Bordläggning.....	82

18 § Anmälan om interpellation	83	Prot. 2006/07:38
19 § Kammaren åtskildes kl. 13.56.....	83	<u>12 december</u>

Tryck: Elanders, Vällingby 2007